

§ 1 Justering av protokoll

Protokollen för den 10–12, 15–17, 22, 23, 29 och 30 juni justerades.

§ 2 Anmälan om ny riksdagsledamot

Följande berättelse hade kommit in från Valprovningssnämnden:

Berättelse om granskning av bevis för ny ledamot av riksdagen

Till Valprovningssnämnden har från Valmyndigheten inkommit bevis om att Anna Vikström (S) har utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 1 augusti 2020.

Valprovningssnämnden har denna dag granskat beviset för den nya ledamoten och därvid funnit att det blivit utfärdat i enlighet med 14 kap. 28 § vallagen (2005:837).

Stockholm den 9 juli 2020

Annika Sandström

ordförande

/Agota Földes

sekreterare

§ 3 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Förste vice talmannen meddelade att *Björn Wiechel* (S) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 10 augusti, varigenom uppdraget som ersättare upphört för *Fredrik Stenberg* (S).

§ 4 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Förste vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2019/20:62 för tisdagen den 30 juni i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från socialutskottet.

§ 5 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2019/20:434

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:434 Bistånd till den palestinska myndigheten
av Mikael Oscarsson (KD)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 3 september 2020.

Skälet till dröjsmålet är arbetsanhopning.

Stockholm den 30 juli 2020

Utrikesdepartementet

Peter Eriksson (MP)

Enligt uppdrag

Lena Nordström

Tf. expeditionschef

§ 6 Anmälan om interpellationer

Förste vice talmannen anmälde att 16 interpellationer hade framställts.

§ 7 Anmälan om skriftliga frågor och svar

Förste vice talmannen anmälde att 289 skriftliga frågor hade framställts och att svar på 279 skriftliga frågor hade kommit in.

§ 8 Anmälan om faktapromemorior

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2019/20:FPM46 Meddelande från kommissionen: EU vid ett vägskäl – bygga upp och bygga nytt för nästa generation *COM(2020) 456* till finansutskottet

2019/20:FPM47 React-EU och ändringar i lagstiftningspaketet för sammanhållningspolitiken 2021–2027 *COM(2020) 452*, *COM(2020) 450*, *COM(2020) 451*, *COM(2020) 460* till näringsutskottet

2019/20:FPM48 Förslag om inrättandet av ett instrument för solvensstöd samt förslag om inrättande av InvestEU-programmet *COM(2020) 404*, *COM(2020) 403* till finansutskottet

2019/20:FPM49 Reviderat förslag till flerårig budgettram för perioden 2021–2027 och förslag om inrättande av instrument för att stödja återhämtningen efter covid-19-pandemin *COM(2020) 443*, *COM(2020) 442*, *COM(2020) 445*, *COM(2020) 441* till finansutskottet

- 2019/20:FPM50 Ändring av den fleråriga budgetramen 2014–2020 och ändring av det interinstitutionella avtalet *COM(2020) 444*, *COM(2020) 446* till finansutskottet
- 2019/20:FPM51 Ändrat förslag till förordning om Europeiska socialfonden plus (ESF+) *COM(2020) 447* till arbetsmarknadsutskottet
- 2019/20:FPM52 Förslag till förordning om inrättande av en facilitet för återhämtning och resiliens *COM(2020) 408* till finansutskottet
- 2019/20:FPM53 Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om ändring av beslut nr 1313/2013/EU om en civilskyddsmekanism för unionen *COM(2020) 220* till försvarsutskottet
- 2019/20:FPM54 Kommissionens vitbok om utländska subventioner på den inre marknaden *COM(2020) 253* till näringsutskottet
- 2019/20:FPM55 Meddelande om att gripa in mot covid-19-desinformation – Kolla fakta *JOIN(2020) 8* till konstitutionsutskottet
- 2019/20:FPM56 Meddelande om EU:s strategi för vacciner mot covid-19 *COM(2020) 245* till socialutskottet
- 2019/20:FPM57 Förslag till EU:s årsbudget 2021 *COM(2020) 300* till finansutskottet
- 2019/20:FPM58 EU-strategi om brottsoffers rättigheter *COM(2020) 258* till justitieutskottet
- 2019/20:FPM59 Meddelande om en europeisk kompetensagenda för hållbar konkurrenskraft, social rättvisa och motståndskraft *COM(2020) 274* till utbildningsutskottet
- 2020/21:FPM60 Rekommendation om en väg till jobb – en förstärkt ungdomsgaranti *COM(2020) 277* till arbetsmarknadsutskottet

§ 9 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2019/20:186 till justitieutskottet

2019/20:194 till civilutskottet

Skrivelse

2019/20:191 till socialförsäkringsutskottet

§ 10 Svar på interpellation 2019/20:428 om tjänstemannastatus för all blåljuspersonal

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Ann-Sofie Alm har frågat mig om jag avser att verka för att all blåljuspersonal ska erhålla tjänstemannastatus och, i så fall, på vilket sätt jag avser att agera för att så ska ske. Därutöver har Ann-Sofie Alm frågat mig om jag avser att klassa brandstationer som skyddsobjekt.

Jag skulle inledningsvis vilja upprepa det jag sa till Ann-Sofie Alm i december då vi debatterade dessa frågor senast. Det är helt oacceptabelt att de personer som utövar samhällsviktiga funktioner och har till uppgift

att hjälpa och skydda andra utsätts för våld, hot eller trakasserier. Det är i förlängningen ett angrepp på det demokratiska samhället. Det straffrättsliga skyddet för dessa grupper måste vara ändamålsenligt och starkt.

Den 1 januari i år trädde det nya brottet sabotage mot blåljusverksamhet i kraft. Det straffbelägger att angripa eller på annat sätt störa polis, räddningstjänst eller ambulanssjukvård om gärningen är ägnad att allvarligt försvåra eller hindra utryckningsverksamhet eller brottsbekämpande verksamhet. Handlingar som omfattas av det nya brottet är bland annat våld och hot mot blåljuspersonal, inklusive räddningstjänstpersonal, och mot personer som bistår blåljusverksamhet.

Räddningstjänstpersonal har alltså därigenom fått ett ännu starkare straffrättsligt skydd än vad som var fallet före lagändringen. Den som gör sig skyldig till det här brottet kan få upp till livstids fängelse. Detta är en mycket tydlig signal från samhällets sida om att dessa samhällsviktiga funktioner inte får angripas.

Regeringen har därutöver under senare år vidtagit flera lagstiftningsåtgärder som innebär ett skärpt straffrättsligt skydd mot våld, hot och trakasserier. Bland annat har straffskalorna för vissa allvarliga våldsbrott skärpts. Skyddet för den personliga integriteten har också stärkts och moderniserats, till exempel genom att det straffbara området för olaga hot har utvidgats.

Med detta sagt måste det finnas ett ändamålsenligt och starkt skydd såväl för den som utövar myndighet som för den som fullgör samhällsnyttiga funktioner utan att göra det. Som regeringen uttalat kräver frågan om vilka samhällsnyttiga funktioner som är i behov av ett förstärkt straffrättsligt skydd och hur ett sådant skydd kan uppnås på bästa sätt fortsatt utredningsarbete.

Det utredningsarbetet har nu inletts. Den 14 maj i år utsåg jag en särskild utredare som ska titta på bland annat just de frågorna. Utredaren ska särskilt överväga om det finns anledning att införa nya brott eller om ett förstärkt straffrättsligt skydd för samhällsnyttiga funktioner lämpligen kan tillgodoses till exempel genom en utvidgning av de yrkeskategorier som omfattas av det särskilda skydd som är förenat med myndighetsutövning. Utredaren ska redovisa sina slutsatser senast den 12 november 2021.

Vad gäller frågan om jag avser att klassa brandstationer som skyddsobjekt vill jag säga följande: Vissa civila och militära objekt kan beslutas vara skyddsobjekt för att ges ett förstärkt skydd mot bland annat sabotage. Den möjligheten omfattar byggnader, andra anläggningar och områden som används eller är avsedda för bland annat ledning av räddningstjänst. Det är länsstyrelsen som prövar frågor om detta.

Anf. 2 ANN-SOFIE ALM (M):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret, än en gång.

Det har nu gått fyra år sedan vår räddningsledare Krister Karlsson omkom i en våldsam olycka på E6 utanför Munkedal. Räddningstjänsten Mitt Bohuslän var ute på uppdrag och hade med tunga fordon spärrat av räddningsområdet. En bilförare, nykter och vid sina sinnens fulla bruk, force-rade avspärningarna och körde ihjäl Krister.

Kristers sambo Marina och deras gemensamma dotter börjar först nu orka leva i nuet. Bilföraren fick 11 000 kronor i dagsböter och några månaders indraget körkort.

Fru talman! Det måste bli mycket mer kännbart att dräpa en människa som är i samhällets tjänst än att det förringas med ett straffvärde som om det var en simpel trafikolycka. Allt annat kommer att uppfattas som ett hån mot de efterlevande. Morgan Johansson har makten att förändra detta, fru talman.

Jag tycker att den nya lagen när det gäller brottet sabotage mot blåljuspersonal är ett steg i rätt riktning. Den infördes i januari, och förhoppningarna var och är höga på att det ska bli ordning och reda.

Fru talman! Ministern anförde i sitt svar att den som gör sig skyldig till det här brottet kan få upp till livstids fängelse och att detta är en mycket tydlig signal från samhället. Det håller jag med om, och man skulle vilja tro att det också fungerar så i verkligheten. Men tillämpningen av lagen lämnar mycket att önska. Trots ett stort antal fall av hot och våld mot räddningstjänstpersonal har utfallet blivit att vissa mål har blivit helt avskrivna, ett fåtal har lett till skyddstillsyn och några få har lett till villkorliga domar.

Det finns 15 000 brandmän i Sverige – 10 000 på deltid och 5 000 på heltid. Detta är 15 000 människor som varje dag går till jobbet med sitt liv som insats för att vi andra ska vara trygga. Jag tycker inte att det är för mycket begärt att de får högaktning och respekt tillbaka och att de får tjänstemannastatus.

Parkeringsvakter, passkontrollanter, taxichaufförer, tågchefhavare, väktare och ordningsvakter har alla ett särskilt skydd enligt 17 kap. 5 § brottsbalken, det vill säga tjänstemannastatus. Jag vill inte förringa någon av de andra yrkesgrupperna eller ställa dem mot varandra, men det är mycket anmärkningsvärt att brandmän och räddningstjänstpersonal inte omfattas av ett förstärkt skydd.

Fru talman! Jag vill fråga ministern om ministern kan nämna ett sakligt motiverande skäl till att brandmän, till skillnad från dessa andra yrkeskategorier, inte ska åtnjuta det skydd som tjänstemannastatus innebär.

Anf. 3 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Generellt sett har vi ju skärpt synen på angrepp på såväl räddningstjänstpersonal som blåljuspersonal i stort. Det gjorde vi genom den nya lagstiftningen från den 1 januari, och jag avser att gå vidare med detta.

Det man kan säga i korta drag som svar på denna interpellation är att det som Ann-Sofie Alm efterfrågar allaredan är gjort i meningen att jag i maj tillsatte en särskild utredare för att se över hur man ska gå vidare när det gäller att utveckla det straffrättsliga skyddet för samhällsviktiga funktioner. Den fråga som Ann-Sofie Alm tar upp här är en del av det utredningsuppdraget.

Jag ser fram emot att få se resultatet av detta när jag får betänkandet. Utredare är ett hovrättsråd som heter Ann Rapp, och hon kommer som sagt med sitt betänkande nästa år. I utredningsuppdraget ingår den fråga som Ann-Sofie Alm tar upp, men där ingår också andra frågor, bland annat att överväga frågan om skärpt straff för våld mot tjänsteman men också att förstärka det straffrättsliga skyddet för journalister.

Jag tycker nog ändå att man kan konstatera att det särskilda blåljus-sabotagebrottet, som infördes den 1 januari, har varit en framgång. Vi har redan haft 18 åtal och 4 fällande domar, och det bara under ett halvårs tid.

Det är tydligt att polis och åklagare använder sig av den här brottsrubriceringen för att försöka stävja sabotage mot polis och räddningstjänst, och det är bra.

Med detta inte sagt att vi generellt sett har sett en ökning av de här fallen, som Ann-Sofie Alm påstår i sin interpellation. Jag kan inte hitta några belägg för det. Den särskilda utredaren som utredde blåljussabotage gick igenom en hel del fall, och han sa att det har gått lite upp och ned.

När jag var inrikesminister besökte jag räddningstjänster i många delar av landet och talade med brandmännen där. Där var bilden faktiskt tvärtom, till exempel i Malmö. Där talade de om situationen i Rosengård och sa: Vi hade problem där 2008 och 2009, men nu ser vi nästan inga sådana problem längre därför att de också jobbar mycket mer förebyggande mot dem som bor i området. Samma information har jag från polisen i Järva, som säger att de hade problem för några år sedan. Men nu har man genom att jobba förebyggande sett en förbättrad situation.

Det finns heller ingenting i brottsstatistiken som underbygger påståendet att våld och hot mot tjänsteman skulle ha ökat. De senaste åren har anmälningarna legat i huvudsak stilla. Vi kan till och med se en liten minskning i den delen.

Icke desto mindre är varje sådant här fall naturligtvis allvarligt och måste stävjas. De som arbetar med att rädda andra människors liv och att hjälpa andra människor ska ha den allra yttersta och största respekt från övriga samhället, och de måste ha ett starkt straffrättsligt skydd. Därför är jag beredd att gå vidare och utvidga det straffrättsliga skyddet ytterligare, precis den fråga som Ann-Sofie Alm lyfter fram.

Jag ser därför fram emot att få betänkandet när det kommer nästa år.

Anf. 4 ANN-SOFIE ALM (M):

Fru talman! Tack, ministern för svaret! Jag tvivlar inte på att ministern verkligen skulle vilja se ett stävjande av dessa brott.

Jag skulle vilja kontra lite mot ministerns statistik. År 2015 gjorde Brandmännens riksförbund en enkätundersökning som visade att 61 procent av räddningstjänstens personal hade utsatts för hot och våld, men anmälningandelen var bara 4 procent. Då förstår man ju ganska snabbt att det här är ett mörkertal som är ganska stort. Vid mina besök hos räddningstjänsten vittnar personalen om att hot och våld ökar. De är mer rädda i dag när de åker ut på uppdrag.

Det pågår en maktkamp ute i samhället, där räddningstjänsten ska utföra sina insatser. Ett beteendemönster är att man sätter eld på en bil för att poliserna helst ska komma först så att man kan kasta sten på dem, men oftast är det ju räddningstjänsten.

I svaret säger ministern, fru talman, att en utredning är tillsatt. Vad jag utläser ska utredaren klarlägga vilka som utför myndighetsutövning och vilka som fullgör en samhällsnyttig insats och funktion för att se vilka som har rätt till tjänstemannastatus. Jag tycker att det låter, fru talman, som att den här frågan redan är avgjord, att räddningstjänsten ska ha tjänstemannastatus. Men så är inte uppdraget i utredningen utformat, som jag uppfattar det.

Ett formellt hinder för att brandmän ska omfattas av tjänstemannastatus är att de skulle utöva en myndighetsutövning. Och faktum är att en räddningsledare inom räddningstjänsten har rätt att bereda sig och sin per-

sonal tillträde till annans fastighet. De har rätt att avspärra och utrymma områden. De har rätt att använda, föra bort eller förstöra egendom samt göra andra ingrepp i annans rätt. Det här, fru talman, är myndighetsutövning. Jag skulle därför vilja fråga ministern om han också anser att det är en myndighetsutövning. I så fall känns det som att vi är en bit på väg.

Dessutom, fru talman, skulle jag vilja fråga ministern om han kan ge ett rakt svar på varför brandmän och räddningspersonal i dagens samhällsklimat inte skulle ges samma förstärkta skydd som till exempel poliser. Jag vill ha ett rakt svar på om den här regeringen värderar räddningstjänstens personal och dess insatser lika högt som annan blåljuspersonal ur ett rättsligt perspektiv. 15 000 brandmän förtjänar ett svar på det.

Anf. 5 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Först kan jag konstatera att det inte finns några regeringar som har stärkt det straffrättsliga skyddet för just de här personalgrupperna som nuvarande regering har gjort. Vi hade åtta år av moderatledd regering, och det hände ingenting i de här frågorna. Det var för övrigt under just de åren som problemen var som störst i en del områden, vilket inte minst vår särskilda utredare vittnar om och faktiskt också polisen och räddningstjänsten i Malmö, det vill säga där de mest allvarliga fallen fanns med stenkastning och andra typer av våld. Då gjorde den dåvarande regeringen ingenting.

Den här regeringen har tagit fram ett nytt brott, blåljussabotage, med ända upp till livstidsfängelse i straffskalan om det skulle leda till allvarliga konsekvenser när man förhindrar till exempel blåljusjämsten att komma fram och det då leder till att människoliv spills. Och jag kommer att fortsätta bygga ut det straffrättsliga skyddet.

Jag tänker inte föregripa utredningen. Det finns många olika sätt och tekniker för att uppnå samma mål. Jag måste först se vad utredaren kommer fram till. Men Ann-Sofie Alm och andra ska inte sväva i tvivelsmål om att jag tänker fortsätta att bygga ut det straffrättsliga skyddet för just dem som gör ett så viktigt arbete för att rädda liv och hälsa för allmänheten.

Sedan måste jag grunda mig på anmälda brott. Jag kan inte grunda mig på enkäter, utan jag måste titta på vad statistiken faktiskt säger. Min uppmaning är att om man har blivit utsatt för något brott ska man naturligtvis polisanmäla det. Det är det enda sättet som vi också kan få reda på hur stor problematiken egentligen är, och det är ett sätt att minska det eventuella mörkertal som kan finnas.

Min bild är ändå den att på de platser där man har arbetat förebyggande, inte minst i de utsatta områdena, når man resultat. Vittnesmålet inte minst från räddningstjänsten i Malmö, där jag var för ett par år sedan, var väldigt tydligt. De hade haft väldigt få incidenter under många år efter det att de började jobba mer förebyggande och uppsökande i de utsatta områdena.

Vi fortsätter den här processen, och vi tänker driva fram ytterligare lagstiftning.

Låt mig också lägga till en sak, och det är att ett annat sätt att verkligen stävja det här är att öka upptäcktsrisken. Där vill jag bara peka på de stora satsningar vi har gjort på ökad kameraövervakning i många av de utsatta områdena. När vi tillträdde fanns det nästan ingen alls. I dag har vi kameraövervakning på Rosengård i Malmö, Lindängen i Malmö, Hammarkul-

len i Göteborg, Gällby i Göteborg, Bergsjön i Göteborg, Biskopsgården i Göteborg, Husby, Tensta och Rinkeby i Stockholm, Vivalla i Örebro, Gottsunda i Uppsala – ja, jag kan fortsätta uppräkningsen.

Vi har dessutom numera också ett försök med uniformskameror för poliserna, så att man hela tiden kan följa vad som händer ute på en utryckning. Det är oerhört viktigt för att klara upp eventuella angrepp. Det avskräcker också från angrepp när de eventuella gärningsmännen får klart för sig att det finns en reell risk för dem att åka fast. Detta kommer nu under hösten att kompletteras med ny modern teknik för ansiktsgenkänning, vilket innebär att det kommer att bli ännu svårare för den typen av gärningsmän att försöka komma undan om de angriper polis, räddningstjänst eller ambulanspersonal. Det tycker jag också är viktigt att lyfta fram i det här arbetet.

Anf. 6 ANN-SOFIE ALM (M):

Fru talman! Det hade varit trevligt och uppfriskande om ministern i stället för att bråka om vad en regering gjorde under åtta år för länge sedan hade talat om vad som ska göras framåt. Det finns massor att göra framåt tillsammans.

Ministern talar om upptäcktsrisk. Jag är mycket glad och tacksam över att Socialdemokraterna faktiskt anammar Moderaternas förslag om kameror. Det hade varit bra om vi också hade haft samma samsyn i kommunerna. I kommunerna sitter ofta socialdemokratiska företrädare och spärrar att man ska kunna utvidga kameraövervakningen.

Att hota och våldföra sig mot en brandman klassas i dag helt otroligt inte som våld mot tjänsteman. Denna interpellation handlar i grund och botten om djup respekt för en yrkesgrupp som varje dag, som vi har sagt här tidigare, riskerar både liv och hälsa. Detta är ett sätt att ödmjukt tacka alla de familjer som anpassar sitt liv efter jourtimmar och vaknätter. Det är också ett sätt att tacka alla som gör att vi kan känna oss trygga.

Sveriges regering borde med den samhällsutveckling som vi har ta fram en handlingsplan för en nollvision när det gäller hot och våld mot all blåljuspersonal. Där borde brandstationer klassas som skyddsobjekt. Det finns mycket att vinna för någon som vill hota vårt samhälle, sabotera eller hämta information innanför räddningstjänstens stationsväggar.

Fru talman! Ingenting som vi beslutar i denna kammare kan ge livet tillbaka till Krister. Men vi kan ta anständiga beslut för framtiden, så att andra familjer kan få en värdig upprättelse om det värsta skulle hända.

Fru talman! Ministern har fortfarande inte svarat fullt ut på interpellationen. Avser ministern att verka för tjänstemannastatus för all blåljuspersonal?

Anf. 7 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag tycker att jag har svarat. Jag avser att verka för ett ökat straffrättsligt skydd för dem som arbetar med att rädda andra människors liv och hälsa och fullfölja det uppdrag och den uppgift som vi har gjort under de senaste åren. Det är ett klart svar i den delen.

Sedan finns det olika vägar att gå rent tekniskt för att man ska uppnå detta. Det måste också fungera så att säga i förhållande till andra lagar. Där

avvaktar jag naturligtvis vad utredningen kommer att komma fram till i detalj. Men inriktningen är solklar.

Nu säger Ann-Sofie Alm att det handlar om Moderaternas förslag till kameraövervakning. Herregud, det hände nästan ingenting under åtta år med moderatledda regeringar på Justitiedepartementet just på kamera-sidan. Det som har hänt har hänt under dessa sex år. Det är faktiskt så.

Moderaterna har en tendens att prata jättemycket i opposition. Men när de sedan hamnar i regeringsställning händer liksom ingenting.

Nu har vi mer kameraövervakning än någonsin tidigare. Vi kommer att fullfölja det. Vi kommer också att få modern teknik, som jag sa, och även uniformskameror. Vi kommer också att kunna använda oss av den nya AI-tekniken, ansiktsgenkänning och så vidare. Därmed kommer vi att kunna öka upptäcktsrisken för dem som ägnar sig åt denna typ av brott.

Att socialdemokrater skulle spärra och försöka motverka kameraövervakning i några kommuner har jag faktiskt inte hört talas om, och jag har kontakt med alla socialdemokratiska kommunalråd i de kommuner som berörs. Jag undrar därför faktiskt om Ann-Sofie Alm har rätt i det som hon säger. Vi har drivit på för detta, och vi kommer att fortsätta att driva på för detta. Vi kommer, som sagt, fortsätta att stärka det straffrättsliga skyddet för just de personalgrupper som Ann-Sofie Alm här berör.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2019/20:433 om inställda evenemang, konserter och motionslopp

Anf. 8 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Ola Johansson har frågat civilministern om det bör förtydligas att den pågående pandemin kan utgöra grund för force majeure och ligga utanför en parts kontroll. Om svaret är nej undrar han om statsrådet har för avsikt att se över konsumentskyddslagstiftningen, tillfälligt eller permanent, så att arrangörer vid extrema situationer som den vi nu upplever har möjlighet att erbjuda vouchrar som ett alternativ till kontant återbetalning av biljetter och anmälningsavgifter.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Det är ett mycket allvarligt läge som Sverige befinner sig i på grund av det nya coronaviruset, och det är många företag och organisationer som är drabbade. En rad åtgärder har vidtagits som syftar till att mildra konsekvenserna för jobb och företag, bland annat genom att lyfta av kostnader samt genom lån, kreditgarantier och omställningsstöd. Aktörer inom kultursektorn och idrottsrörelsen som har förlorat intäkter till följd av spridningen av det nya coronaviruset har också tilldelats en miljard kronor i extra stöd.

Sverige har en stark konsumentskyddslagstiftning. Detta är i grunden något mycket positivt och motiveras av att konsumenten kan ha svårt att göra gällande sina rättigheter gentemot en näringsidkare. Det måste finnas en rimlig och förutsebar riskfördelning mellan parterna i ett avtalsförhål-

Prot. 2019/20:146
20 augusti

Svar på
interpellationer

lande. En viktig utgångspunkt är att de rättsliga förutsättningarna för ingångna avtal inte utan starka skäl ska ändras i efterhand.

Ola Johansson tar upp det som kallas force majeure. Med detta avses vanligen omständigheter som ligger utanför en parts kontroll. Det finns inget allmänt hinder mot att avtala om att ingen återbetalning ska ske när ett evenemang ställts in till följd av force majeure. En annan sak är att avtalsvillkor som är oskäligen kan jämkas. Det får antas att den pågående pandemin i vissa fall kan anses utgöra force majeure. Vilka situationer som är force majeure beror på vad parterna har avtalat om och omständigheterna i det enskilda fallet. Det är inte en fråga för regeringen – eller lagstiftaren – utan för rättstillämpningen att ta ställning till hur de tvister som uppstått ska bedömas.

Det finns inte något som hindrar en näringsidkare från att erbjuda ett värdebevis som ett alternativ till kontant återbetalning vid ett inställt evenemang. I vissa situationer utgör detta en kompensation som konsumenten tycker är godtagbar samtidigt som det medför en lättnad för arrangören. Konsumenten kan då frivilligt acceptera att ta emot värdebeviset. Jag avser dock inte att ta initiativ till tvingande lagstiftning som med verkan bakåt – eller framåt – i tiden föreskriver att konsumenter inte ska ha rätt att få tillbaka sina pengar för inställda evenemang.

Anf. 9 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Det har nu gått en tid sedan stora delar av samhället stängdes ned till följd av corona. Konserter, teaterföreställningar och idrottsevenemang, såväl inomhus som utomhus, har inte kunnat genomföras på väldigt lång tid. Vi var många som trodde att pandemin skulle gå över, att krisen som var svår och oväntad skulle vara en parentes som bara påverkade våren och sommaren. Nu vet vi bättre.

Man ska komma ihåg att denna interpellation, som lämnades in i mitten av juni sedan Centerpartiet velat väcka frågan i förhandlingar med regeringen, besvaras först nu två månader senare. Men situationen för kultur-entreprenörer, artister, arrangörsföreningar och enskilda företagare inom dessa näringar har inte blivit bättre. Tvärtom har krisen för dem fördjupats under de två månader som denna interpellation har väntat på svar.

Detta handlar inte bara om Danny Saucedos sång på ett företagsevenemang, Jonas Gardells avgångskrav på kulturministern, Ebbot Lundbergs musicerande på Björkö eller om andra etablerade och kända artister. Det handlar om många fler än så. Det handlar också om ljud- och ljus tekniker, scenbyggare, bokningspersonal, instrumentalister, statister och skådespelare. Många av dem har enskilda firmor utan kapital, och de har ett obefintligt skyddsnät i form av a-kassa eller möjligheter att korttidspermittera sig själva.

Fru talman! Det var den 15 mars som dessa verksamheter belades med det totala näringsförbud som de varken kunnat förutse eller kunnat påverka. Beslutet var regeringens och Folkhälsomyndighetens. Sedan dess har intäkterna varit lika med noll samtidigt som de fasta kostnaderna finns kvar liksom investeringen, insatsen i att förbereda, marknadsföra och sälja biljetter. Företagen blöder och ser ingen ljusning vare sig i höst eller till våren som nu måste planeras.

Arrangören kan, som det påpekas i svaret, erbjuda presentkort. Men det är fortfarande så enligt lagen att den gäst som vill ha pengarna tillbaka har rätt att få det. Det måste då prövas rättsligt om arrangören kan neka till det och i stället erbjuda en likvärdig biljett, värdecheck eller voucher, som det står i interpellationssvaret.

Eftersom arrangörerna nu känner sig osäkra på framtiden och ännu inte har fått besked om huruvida de kan vänta sig ett kulturstöd utöver det justitieministern nämner – eller om de kan ta del av ett riktat omsättningsstöd, som förhoppningsvis är tillbaka – avstår många av arrangörerna från att erbjuda det som gästen enligt lag har rätt till, nämligen att få pengarna tillbaka. Arrangörerna vill gärna behålla biljettintäkterna för sig själva för att kunna överleva. Detta kan varken jag eller Morgan Johansson göra någonting åt.

Regeringens besked, som gavs här i svaret, är dock att det får antas att den pågående pandemin i vissa fall kan anses utgöra force majeure. Det är ett välkommet förtydligande som Allmänna reklamationsnämnden borde kunna ta till sig. Men frågan om ett förtydligande i denna del är fortfarande aktuell, och den följdfråga jag vill ställa är vilka lösningar på frågan om återbetalning som regeringen ser. Anser Morgan Johansson att nöjesarrangörer ska kunna fortsätta att avstå från att återbetala och hoppas på att rättsväsendet avgör saken till deras fördel?

Anf. 10 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Vi kan börja med att reda ut det juridiska.

För det första finns det ingen konsumentskyddslag. Däremot finns det två andra lagar: en konsumentköplag, som hanterar varor, och en konsumenttjänstlag, som hanterar tjänster. Det finns dock ingen konsumentskyddslag.

För det andra är detta en del av civilrätten. Det handlar om avtal mellan privaträttsliga subjekt, i detta fall en konsument och en näringsidkare eller arrangör.

I sådana avtal kan det finnas en force majeure-klausul, men det är inte och har aldrig varit regeringen som ska bedöma om det föreligger force majeure. Det är i stället Allmänna reklamationsnämnden och domstolar som avgör hur de avtalen ska tolkas och om det föreligger force majeure. Detta har Allmänna reklamationsnämnden faktiskt också gjort, och det har jag inte behövt påpeka för dem. Det har de gjort i några vägledande beslut, och där har de kommit fram till att coronapandemin kan betraktas som force majeure. Det är faktiskt så.

Efter att Allmänna reklamationsnämnden har kommit fram till detta ska de dock ta ställning till om de avtalsvillkor som de har att bedöma är skäliga eller oskäliga. Då görs en bedömning från fall till fall, det vill säga: Är det skäligt att konsumenten kompenseras här, och i så fall med hur mycket, eller är det oskäligt att konsumenten kompenseras? Allmänna reklamationsnämnden prövar som sagt detta från fall till fall.

Att döma av de beslut som hittills har fattats har Allmänna reklamationsnämnden landat ungefär i följande: När det gäller högre belopp och vinstdrivande företag går man ofta gå på konsumentens linje, det vill säga att denne har rätt att få tillbaka pengarna, men när det gäller lägre belopp och när det gäller ideella föreningar som har varit arrangörer går man ofta

på föreningens linje. Då får konsumenten inte tillbaka pengarna – eller i vart fall inte allt. Jag har tre exempel på detta.

Ett fall handlade om studenter som hyrde studentflak och där bolaget sedan, naturligtvis, ställde in. Då gick Allmänna reklamationsnämnden på linjen att konsumenten skulle få tillbaka pengarna för hyran.

Ett annat fall handlade om anmälningsavgift för Vätternrundan. Där fanns det en force majeure-klausul där det stod att man skulle få tillbaka hälften av pengarna om det ställdes in. Allmänna reklamationsnämnden sa att det var skäligt, och där fick konsumenten tillbaka hälften av anmälningsavgiften.

Slutligen har vi Göteborgsvarvet, som också ställdes in. Anmälningsavgiften där är 600 kronor, och Allmänna reklamationsnämnden kom fram till att konsumenten inte skulle få tillbaka pengarna. I stället fick arrangören helt enkelt behålla pengarna i den delen.

Så har alltså Allmänna reklamationsnämnden sett på detta. Det kan man ha synpunkter på, men det är inte regering och riksdag som ska bedöma om ett avtalsvillkor är skäligt eller ej, utan det är Allmänna reklamationsnämnden och i sista hand domstol som ska göra det. Vi har inga tankar på att ta initiativ till tvingande lagstiftning, med retroaktiv verkan, för att försämra konsumentens ställning så att konsumenten aldrig skulle kunna få tillbaka några pengar. Då skulle vi i praktiken tvinga medborgarna att agera bank åt företagen, och det kan faktiskt inte vara rimligt.

Det är däremot självklart att vi ska göra allt vi kan för att hjälpa företagen ur den här krisen. Där har vi också stora stöd; bara korttidspermitteringen, som hittills har gått ut till 70 000 företag och omfattar 27 miljarder kronor, är ett viktigt stöd. Vi har också kulturstödet, som nämndes, och omställningsstödet. Just nu sitter dessutom våra partier och förhandlar om hur stöden ska förlängas och hur de ska se ut framöver. Det är klart att jag är övertygad om att just den frågan är uppe i de förhandlingarna, och vi får se vad de landar i. Det är dock staten som ska ta smällen för detta, inte konsumenterna.

Anf. 11 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Morgan Johansson påpekar att detta inte är en fråga för regering och riksdag, men nu är det så att vi befinner oss i Sveriges riksdag och att frågan är väckt. Jag tycker att det är angeläget att föra en diskussion om de här sakerna, för det är viktiga frågor.

På min sista fråga, huruvida företagen ska avvakta med att återbetala pengar, har jag förstått svaret som att det är okej om man är en offentlig inrättning eller en ideell förening. Är man en enskild näringsidkare kan man dock hälsa hem. Det är ett tråkigt besked att ge. Jag beskrev situationen hos många av dessa företag och hur deras satsningar ser ut, och det är klart att ett ekonomiskt bidrag i form av kulturstöd eller stöd till verksamheter som har fått näringsförbud i och med beslutet den 15 mars är välkommet som ett alternativ eller komplement till detta.

”En viktig utgångspunkt är att de rättsliga förutsättningarna för ingångna avtal inte utan starka skäl ska ändras i efterhand.” Så svarar regeringen på frågan om det går att ändra konsumentskyddslagen så att skyldigheten att återbetala upphävs. Det är svårt att ens i sin vildaste fantasi föreställa sig ett starkare skäl att överväga extraordinära åtgärder än en världsomspännande pandemi med tusentals döda i Sverige, en total lockdown av

samhällen och ett förbud mot att samla mer än 50 personer på möten. Det råder totalförbud mot publik på fotbollsmatcher, konserter och andra kulturarrangemang. Det måste finnas en förutsebar riskfördelning mellan näringsidkare och konsument, svarar Morgan Johansson. Men vem hade kunnat förutse detta?

Regeringens ovilja att ta tag i denna fråga och vidta åtgärder retroaktivt förbryllar faktiskt, och upprör, många. Att bryta mot svensk rättstradition är ingenting man gör lättvindigt, men i det här fallet känns det ändå motiverat att överväga en sådan åtgärd. Det drabbar inte i första hand de mest utsatta, utan det drabbar sådana som har köpt och betalat för en upplevelse eller tjänst som nu inte kan levereras som förväntat.

I den andra vågskålen finns kulturlivet – en evenemangsnäring med skådespelare och artister som håller världsklass. De genererar inte bara skatteintäkter och skapar jobb utan ger oss även glädje och förväntningar om en roligare vår och sommar 2021. Men med en fortsatt nedstängning och utan hopp om ekonomiskt stöd i någon form kommer kulturarbetare att sluta med det de gör, söka sig till andra och tryggare jobb eller drabbas av långvarig arbetslöshet från ett yrke som det tar väldigt lång tid att lära sig att utöva.

Samtidigt är publiken fortsatt svältfödd på upplevelser. Astrid Lindgrens Värld, Liseberg, Gröna Lund och Skansen håller stängt. Näringslivet kan inte arrangera mässor och utställningar trots att det i samtliga fall handlar om stora ytor att sprida ut sig över. Analogt med det har vi sett överfulla badstränder och trängsel i barer och kollektivtrafiken.

Fru talman! Justitieministern delar säkert min uppfattning att det är svårt att upprätthålla något slags konsekvens, samtidigt som de flesta människor gör så gott de kan för att respektera varandra, följa riktlinjer och rekommendationer och hålla social distansering. Avslutningsvis vill jag därför fråga Morgan Johansson vad mer regeringen kan göra för att stötta scener, teatrar, konsertarrangörer och etablissemang för nöjen och upplevelser. Jag anser att såväl kultur som idrott är samhällsbärande funktioner som behöver både enklare regler – jag har nämnt några i min interpellation – och ett direkt ekonomiskt stöd för att överleva.

Anf. 12 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag instämmer starkt i att kulturen och idrotten bör ha ett starkt ekonomiskt stöd, och 1 miljard är som sagt redan avsatt för den delen. Just nu sitter dock våra partier och förhandlar om budgeten för att se hur vi kan göra för att förstärka detta ytterligare. Låt oss se till att ta fram de pengar som behövs den vägen!

Problemet med Ola Johanssons fråga eller förslag är ju att det, om vi skulle gå den vägen, är konsumenten som skulle få ta hela smällen. För ett inställt arrangemang kommer konsumenten alltså inte att få tillbaka några pengar. I bästa fall kan han eller hon som sagt få tillbaka en voucher som eventuellt kan lösas in nästa år. Då agerar som sagt konsumenterna – medborgarna – bank åt företagen.

Jag tycker att det är bättre att staten tar den här smällen – att vi använder de urstarka statsfinanser vi har byggt upp under många år till att nu underlätta så mycket vi kan både för företag och för idrotten, kulturen och föreningsverksamheten. Vi ska använda de pengarna till det. Men då är det

det som vi ska göra, det vill säga gå in med pengar när det gäller stöd till de arrangörerna och till företagen. Vi ska inte göra något som leder till att konsumenten hamnar i kläm.

Vi ska inte heller, på ett helt unikt sätt, ingripa i tvister mellan enskilda. Det Ola Johansson säger om att vi befinner oss i Sveriges riksdag stämmer. Men Sveriges riksdag har också begränsningar. Det finns begränsningar för vilka beslut vi som politiker kan fatta. Sverige är en rättsstat. Det innebär att vi inte kan gå in i myndighetsutövning eller i domstolsbeslut. Vi kan inte heller helt plötsligt bestämma hur tvister mellan två privaträttsliga subjekt ska avgöras eller vad som är skäligt eller oskäligt i ett avtal mellan två privaträttsliga subjekt. Det kan vi inte. Den begränsningen har riksdagen och även regeringen.

Fru talman! Nej, jag är övertygad om att vi har samma inriktning, nämligen att vi ska göra allt vi kan för att se till att kultur- och idrottssektorn kan komma igenom den här krisen på ett bra sätt. Men låt oss göra det genom att använda våra statsfinanser och inte genom att låta konsumenterna ta smällen. Det vore fel.

Anf. 13 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Jag anser att det är överdrivet att uttrycka det som att konsumenterna agerar bank åt företagen. Det handlar om möjligheten att göra uttag vid ett senare tillfälle. Jag tror att det ligger i de flesta konsumenters och evenemangsgästers intresse att det även kommande vår och sommar kommer att finnas kvar arrangörer som kan skapa de upplevelsorna.

Det finns också en distinktion mellan att leverera en vara, någonting som man kan ta på, och en upplevelse. En upplevelse är av stort värde för många, men det är också något som man kan tänka sig att få i efterhand och inte något som man kanske måste få levererat på dagen. Här ligger min poäng. Det borde finnas ett starkare stöd för att evenemangsföretagen ska kunna avvakta med att utbetala biljetter och kunna erbjuda ett annat alternativ.

Jag anser till sist att regeringen borde överväga att tillfälligt ändra i konsumentskyddslagen så att ingen – nu använder jag fel vokabulär – evenemangsarrangör ska behöva återbetala en biljett så länge man kan erbjuda ett likvärdigt alternativ eller en voucher som kan lösas in när verksamheten är igång som vanligt. En sådan lagändring ska naturligtvis vara tidsbegränsad.

Regeringen borde, på ett ännu tydligare sätt än Morgan Johansson gjorde i dag, uttala att det får antas att den pågående pandemin i vissa fall kan anses utgöra force majeure. Det skulle vägleda Arn och ge evenemangsföretagen råg i ryggen att stå på sig och fortsätta hålla inne med återbetalning.

Regeringen borde också överväga, vilket Morgan Johansson också antyder görs, ett kulturstöd eller någon form av ytterligare stöd till dessa verksamheter, som har drabbats av total nedstängning sedan den 15 mars, så att de kan få någon möjlighet att överleva.

Anf. 14 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Allmänna reklamationsnämnden har som sagt i de fall de har prövat sagt att force majeure föreligger. Men därefter ska man göra en

prövning av om avtalsvillkoren är skäliga eller oskäliga. Det var det jag redogjorde för i mitt första inlägg, nämligen att man i vissa fall har kommit fram till att det är skäligt få tillbaka pengarna men i andra fall inte.

Det här med att agera bank tycker jag är en ganska bra beskrivning. Jag tog studentflak som exempel. Tänk om den näringsidkaren hade sagt till studenterna: ”Nej, ni får inte tillbaka era pengar”. Det var 23 000 kronor. ”Men ni får en voucher så att ni kan åka flak en annan gång.” Det går ju inte. Det var precis därför Allmänna reklamationsnämnden sa att det var oskäligt och att pengarna därför måste gå tillbaka, medan man som sagt har gjort andra bedömningar när det gäller Göteborgsvarvet, Vätternrundan och så vidare.

Om vi ska lösa den här frågan och fortsätta stötta och se till att kultur- och idrottsverksamheten klarar sig ur den här krisen på ett bra sätt menar jag nog att vi ska använda de starka statsfinanser vi har.

Återigen, vi förhandlar just nu om hur budgeten ska se ut för både innevarande och kommande år. Låt oss se till att vi tillsammans sätter av de pengar som nu behövs för att det ska bli så bra som möjligt och så att vi klarar också den här sektorn på ett bra sätt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2019/20:430 om taxiföretag som blir utan krishjälp

Anf. 15 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Thomas Morell har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att hjälpa taxibranschen och andra enskilda bud- och åkerifirmor att övervintra under den rådande krisen.

Spridningen av coronaviruset har påverkat svenska företag drastiskt och prövar vårt samhälle. Sedan utbrottet har regeringen, Centerpartiet och Liberalerna genomfört åtgärder som i nuläget uppgår till 255 miljarder för att bland annat begränsa smittspridningen och för att lindra effekterna på jobb och företag. Åtgärderna spänner brett och omfattar en rad områden.

I detta sammanhang kan nämnas möjligheten för de företag som ansöker om omställningsstöd att få ersättning för fasta kostnader av olika slag. Som exempel kan den avgift som taxiföretag i vissa fall betalar för att tillhöra en taxicentral betraktas som en fast kostnad som det går att få ersättning för. Även kostnader för hyra och leasing kan man få stöd för. Den största kategorin av de företag, ungefär 2 700 av 13 000, som har ansökt om omställningsstöd bedriver taxiverksamhet.

Regeringen följer utvecklingen noga och är redo att fortsätta fatta de beslut som krävs för att begränsa smittspridningen och motverka krisens negativa effekter på samhället.

Anf. 16 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack för svaret, finansminister Magdalena Andersson!

Jag vill först och främst få en utveckling av det sista stycket i svaret om att ”regeringen följer utvecklingen noga och är redo att fortsätta fatta de beslut som krävs för att begränsa smittspridningen och motverka kris-

ens negativa effekter på samhället”. Just den sista delen är viktig när det gäller företag inom transportbranschen, framför allt för enskilda firmor. De kan inte på samma sätt som större företag ta del av de stödåtgärder som har presenterats. Därför vill jag få en utveckling av det.

En av de branscher som drabbats hårdast av coronakrisen är taxibranschen. Det är något som finansministern själv redogjorde för vid en presentation den 14 maj. Taxibranschen är bokstavligt talat på fallrepet. Företag blir utan krishjälp, och regeringens obefintliga eller begränsade krishjälp till enskilda firmor leder till en långsam död för taxibranschen.

Situationen är allvarlig för dagens företagare. Men det ger också en signal inför framtiden om att det inte är lönt att göra rätt för sig. När man väl behöver hjälpen finns det ingen hjälp att få. Det skapar misstro hos enskilda individer.

Sverige, precis som övriga världen, befinner sig i en synnerligen svår situation, en kris som ingen hade kunnat förutse eller ens förbereda sig för. För de mindre företagen, oftast enskilda firmor, är effekten katastrofal. De är i stort behov av stöd från regeringen, inte sedan utan nu. Sammankomstförbud och obefintlig turism har slagit hårt mot svensk taxinäring. Dessutom har antalet sjukresor och transporter av äldre minskat dramatiskt runt om i landet. Enskilda företag lämnas utanför. Och trots regeringens omfattande krispaket under våren finns det egentligen inget som har kommit enskilda företag till undsättning.

Det krispaket som regeringen själv hävdar går till enskilda småföretagare fungerar inte i praktiken. Jag har ett exempel, en vän som bedriver just åkeriverksamhet. När pandemin bröt ut blev det bokstavligt talat bomstopp i verksamheten. Han blev tvungen att ställa av sitt fordon. Det var han inte ensam om, utan det gäller flera andra. Han ansökte om omställningsstöd och gjorde precis som det var sagt. Det slutade med ett beslut om 4 916 kronor. Inget av det betalades ut då beloppet måste uppgå till minst 5 000 kronor. Trots att det blev stopp i hans verksamhet – han kunde inte köra eftersom det inte fanns någon efterfrågan på hans tjänster – blev det alltså 0 kronor i omställningsstöd. Så här ser det ut för väldigt många enskilda företag.

Läget ser mörkt ut för den svenska taxinäringen, och det riskerar att bli än värre när krisen väl är över. Vem ska då utföra skoltransporter, sjuktransporter och nödvändiga taxiresor ute på den svenska landsbygden?

Tidigare i sommar uttryckte sig en taxiåkare på följande sätt: Som det ser ut nu kommer man inte att kunna rädda någon med nuvarande krishjälp. Jag tror att politikerna saknar den kraft och ryggrad som behövs för att fatta den typen av beslut. Om man fortfarande tror på en lösning riskerar man att bli otroligt besviken.

Så här ser det ut. Men det kommer ett liv efter coronakrisen, och då måste det finnas en verksamhet som fungerar och kan ta hand om de transporter som samhället behöver göra.

Jag vill gärna ha en utveckling av det sista stycket i det skriftliga svaret.

Anf. 17 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Taxibranschen och stora delar av transportsektorn är mycket hårt drabbade av corona och har det väldigt tufft just nu. Inom taxibranschen finns många enskilda näringsidkare som har en väldigt utsatt position.

Jag vill dock nyansera bilden lite av att regeringens stöd inte når personer med enskilda firmor. Regeringens stöd är möjliga att få av alla företag, så även av enskilda firmor. Det finns till exempel möjligheten med anstånd av moms. Därutöver har enskilda firmor möjlighet att ändra preliminärskatten och därigenom få en lägre preliminärskattebetalning om man bedömer att man inte kommer att ha stora intäkter för innevarande år. De nedsatta egenavgifterna gäller naturligtvis också för egenföretagare. Vi har infört en särskilt anpassad ersättning för karensavdraget för just egenföretagare. Ersättning för sjuklönekostnader, som staten numera tar, gäller naturligtvis också för dem som är egenföretagare.

Därutöver har vi omställningsstödet som används i stor utsträckning av just taxinäringen. Det är väldigt bra att många inom taxinäringen har fått möjlighet att ta del av detta stöd, även om det lät som att just den som riksdagsledamoten hade talat med hade råkat hamna på fel sida av den administrativa gränsen.

Vidare har vi infört ett särskilt stöd för egenföretagare genom att de har möjlighet att göra extra avsättningar till periodiseringsfond. Det betyder att man kan få förra årets inbetalda skatt återbetald till kontot. Det har varit viktigt för inte minst många av dem som hade en väldigt tuff likviditetssituation precis när pandemin slog till. 32 000 enskilda näringsidkare har valt att använda denna möjlighet. Man kan sedan dra av detta mot framtida förluster eller skjuta upp skattebetalningar.

Det stöd som inte direkt går till egenföretagare – såvida man inte har anställda – är korttidspermitteringen. Men om man som egenföretagare däremot har anställda har man naturligtvis möjlighet att korttidspermittera dem.

Detta är ett omfattande paket för att just stödja hela det svenska näringslivet. Men vi har också jobbat för att särskilt stödja de enskilda näringsidkarna. Trots detta finns det många enskilda näringsidkare som befinner sig i en utsatt position. Det kanske är den del av näringslivet som har minst marginaler. Därför arbetar vi nu väldigt intensivt i Regeringskansliet, och har gjort det under en period, för att ser över vilka ytterligare stöd som vi kan komma med och som särskilt är riktade till dem som är enskilda näringsidkare. Vi hoppas naturligtvis att kunna presentera detta inom inte alltför lång tid, eftersom många företag nu har en väldigt tuff situation.

Anf. 18 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack, finansminister Magdalena Andersson, för svaret!

Taxinäringen tillsammans med många andra företag inom transportverksamheten som är enskilda företag har det oerhört tufft just nu. För de allra flesta betyder detta 0 kronor i inkomst. När bilen står stilla genereras inga inkomster. Det finns inget alternativ, utan när bilen står stilla så står den stilla. Det blir 0 kronor in. Men det finns hela tiden pengar som ska betalas ut när man har ett fordon. Man kan förvisso göra avdrag för avgiften till en taxicentral och liknande, men det finns mycket annat som måste betalas.

Låt oss titta på korttidsarbete för taxinäringen. Det är en effekt som blir direkt motsatt. Det här är avsett för att underlätta för företagen så att de kan överleva den akuta krisen. Men med den låga intäktsnivå som råder i dag slår en sänkning av arbetstiden direkt mot de redan låga intäkterna,

eftersom intäkterna står i direkt relation till antalet timmar som fordonet är i trafik. Taxiföretagarna behöver i dagsläget ha sina bilar i trafik i största möjliga mån för att lindra effekterna av intäktsbortfallet. I stället för att minska den tid som fordonet är i trafik behöver fordonet vara i trafik i större utsträckning för att ens komma i närheten av den tidigare intäktsnivån.

Det krävs oerhört avancerad matematik för att få detta att gå ihop. Här måste åtgärder göras för att vi ska ha kvar taxiföretag efter krisen. Vi kommer att vara i behov av att kunna köra de äldre till vårdcentralen och till hälsoundersökningar. Vi kommer att behöva utföra skoltransporter. Vi kommer att vara i behov av taxitransporter i största allmänhet. Då måste näringen också få en rimlig chans att överleva. Här måste åtgärderna göras snabbt – nu – och det får inte dröja.

Låt oss titta på hur många bilar som är avställda. Den 1 januari var 288 fordon avställda. Den 26 maj var det 1 587. Det är en ökning på 551 procent. Denna ökning indikerar den minskade omsättningen i branschen. Dessutom var antalet konkurser 60 stycken under perioden mars till maj 2020, vilket kan jämföras med 35 konkurser under samma period 2019. Det innebär en ökning med 71 procent.

Anledningen till att antalet konkurser inte är högre är att väldigt många av företagen utgörs av enskilda företag. Det betyder att man kanske har belånat sin fastighet eller har lånat av släkt och vänner. Man förflyttar tiden framåt till när man får en personlig konkurs. Om det inte blir någon förändring tämligen snart kommer vi att se ett stort antal personliga konkurser under hösten. Det är väldigt dramatiskt och kommer att vara kostnadsdrivande för samhället i stort. Här måste en åtgärd till snabbt.

Jag vill gärna ha en tydligare beskrivning av läget av finansministern vad gäller det sista stycket i svaret.

Anf. 19 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Precis som Thomas Morell säger har väldigt många taxiföretagare en tuff situation. Thomas Morell nämner själv att många taxiföretag också kör skolskjutsar, färdtjänst och sjuktransporter. Man får ändå säga att det är positivt att vi i Sverige har upprätthållit skolskjutsarna. Det möjliggör för dem att i varje fall ha denna inkomst. Det är därför bra att Sverigedemokraternas förslag om att vi skulle stänga skolorna inte gick igenom. Det hade ytterligare försämrat för taxiföretag, som redan är väldigt utsatta. En del sjuktransporter har dock kanske blivit färre nu eftersom mycket vård att blivit uppskjuten med anledning av corona.

Man ska inte glömma att många taxiföretagare själva är väldigt utsatta när det gäller smittan. Det tycks tyvärr som att taxiförare är en av de yrkesgrupper som är överrepresenterade bland dem som blivit utsatta för smitta. Detta kan man förstå. Jag hoppas naturligtvis att många taxiföretag investerar i skyddsutrustning så att förarna inte ska behöva bli sjuka i covid-19.

Det faktum att så många taxiföretagare driver egen firma sätter fingret på den svenska arbetsmarknaden. Det är viktigt för dem som vill driva eget företag och brinner för att ha en sådan självständighet att ha goda möjligheter att göra det. Om man väljer att göra det i enskild firma är man personligen dock mer utsatt för ekonomiska risker än om man väljer att göra det i aktiebolagsform.

Vi har förbättrat och underlättat möjligheterna att bedriva företag i aktiebolagsform genom att vi har sänkt kravet på aktiekapital. Vi har även sänkt revisorskraven för aktiebolag. Detta är en viktig diskussion att människor när de driver egen firma tittar på vilka risker som finns och vilka möjligheter man har att välja mellan olika bolagsformer. Även om vi har sänkt aktiekapitalskravet kan det såklart vara en stor insats och därmed omöjligt för många människor.

Detta sätter också fingret på att många människor som driver ett taxibolag i enskild firma hellre kanske hade velat vara anställda. Vi har sett en utveckling på svensk arbetsmarknad att fler och fler inom vissa yrken där man traditionellt har haft en anställning nu tvingas att ha en egen firma.

Detta sätter fingret på arbetsrättslagstiftningen. Det vore mycket olyckligt om människor nu försätts i personlig konkurs när de egentligen från början helst hade velat vara anställda. Jag tycker att det finns god anledning att se över hur den svenska arbetsmarknaden och den svenska arbetsrättslagstiftningen fungerar, så att färre människor tvingas driva bolag som enskilda firmor i stället för att vara anställda.

Jag kan konstatera att Sverigedemokraterna inte har förslag i den riktningen. Tvärtom står de inte upp för de svenskar som inte har så stark ställning på arbetsmarknaden.

Anf. 20 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Jag tackar finansminister Magdalena Andersson för svaret.

Taxinäringen är oerhört utsatt, dels på grund av coronapandemin, med allt vad den innebär av smittrisk för förarna och uteblivna intäkter, dels på grund av ett annat problem man har att tampas med inom taxinäringen, nämligen den svarta marknaden och alla appföretag som erbjuder möjligheter till billiga transporter. De ligger och flyter helt utanför lagstiftningen. Där kan vi prata om svarta affärer.

Det seriösa företagandet inom taxi, som är det vi måste hålla oss till, är oerhört utsatt för coronan, med alla de effekter som den har, men också för en illegal konkurrens. Man har alltså två saker att handskas med. Man ska försöka övervintra fram till dess pandemin är över och våra samhällen startar upp igen. De seriösa företagen behöver hjälp och stöd för att klara det och ta sig igenom krisen, dels rent ekonomiskt, dels genom att samhället tydligt markerar mot dem som kör svart vid sidan av. Får vi bort det kommer mycket att vara vunnet. Men vi behöver också ge stöd till företagarna, så att de överlever och övervintrar den kris som vi alla just nu befinner oss i.

Anf. 21 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Regeringen har antagit historiskt stora och snabba krispaket för att rädda svenska jobb och svenska företag. Det är klart att de paket som vi har kommit med också har betytt mycket för att företag har kunnat överleva den här krisen och för att människor som annars skulle ha blivit arbetslösa i stället har kunnat vara kvar på sina arbeten, bland annat genom korttidspermittering.

Regeringen följer utvecklingen väldigt noga. Något som vi specifikt jobbar med är att komma med ytterligare stöd till de företag som drivs som enskilda firmor. Taxinäringen, som är väldigt utsatt i den här krisen, är en bransch där många driver enskild firma. När vi kommer fram med ett så-

dant förslag hör därför just taxinäringen till dem som kommer att gynnas särskilt.

Samtidigt tycker jag att det är bra att det är så stor andel inom taxibranschen som har sökt omställningsstödet. Jag hoppas verkligen att många känner att det är ett stöd som kan underlätta för dem att övervintra krisen. En sak är säker: Vi behöver taxibilar även framöver.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellationerna 2019/20:435 och 441 om förstärkta kontroller på vägarna

Anf. 22 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Thomas Morell har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att stärka polisens nuvarande organisation för vägkontroller. Interpellanten har också frågat mig om jag tänker ge polisen de riktade resurser som krävs för att förstärka kontrollerna och därmed begränsa de kriminellas verksamhet.

Låt mig inledningsvis uttrycka min djupa bestörtning över den tragiska händelse som krävde en tolvårig flickas liv. Dådet fyller mig med såväl ilska som beslutsamhet. Jag och regeringen kommer att fortsätta vårt hårda arbete med att bekämpa kriminalitet.

För att lyckas med detta krävs bland annat en tillgänglig polis, ett starkt rättsväsen samt en ändamålsenlig lagstiftning. Här utgör utbyggnad av Polismyndigheten en central del, och regeringen genomför en historisk satsning på myndigheten. Enligt Polismyndighetens halvårsstatistik kan det konstateras att vi i juni nådde halva vägen på färden mot målet om 10 000 fler polisanställda. I dagsläget är det fler än 33 000 polisanställda totalt, vilket är det högsta antalet polisanställda någonsin. Hur resurserna ska fördelas inom myndigheten är en fråga för Polismyndigheten att besluta om.

Polismyndighetens organisation är något som en enig riksdag har ställt sig bakom. Regeringen har dock funnit skäl att se över hur kontrollverksamheten av yrkestrafik på väg bedrivs. En särskild utredare ska lämna förslag på förbättrande åtgärder, inklusive organisatoriska åtgärder, för att fler ska följa reglerna på området. Jag ämnar inte förekomma den pågående utredningen och utgår samtidigt ifrån att Polismyndigheten fördelar det stora tillskottet av resurser på bästa sätt för att bland annat bekämpa brottsligheten på våra vägar.

Polismyndighetens kontroller av den tunga yrkestrafiken är ett betydelsefullt verktyg för att upprätthålla god trafiksäkerhet, sund konkurrens inom åkerinäringen och en god social situation för förarna. Kontrollerna är också en viktig komponent i Polismyndighetens arbete med att förebygga, upptäcka och utreda brott. För att kontrollera den tunga yrkestrafiken krävs särskild kompetens, som vissa polisanställda besitter, men samtliga poliser kan stoppa och kontrollera ett fordon vid misstanke om brott.

Som interpellanten beskriver är internationella stöldligor en stor utmaning för våra myndigheter. Den 14 februari i år redovisade Polismyndigheten, Tullverket och Kustbevakningen det myndighetsgemensamma regeringsuppdraget för att förstärka bekämpningen av internationella brottsnätverk som begår tillgreppsbrott i Sverige. Uppdraget har bland annat re-

sulterat i gemensamma utsättningar, ett mer samordnat och utökat under- rättelseutbyte, gemensamma operativa grupper vid gränspassager samt ett intensifierat brottsförebyggande arbete. Uppdragsmyndigheterna avser att fortsätta samarbetet och utveckla det ytterligare.

Sverige är härunder aktivt inom ett Europolsamarbete rörande gräns- överskridande organiserad tillgreppsbrottslighet, vilket ger oss bra möjlig- heter att samarbeta operativt med berörda myndigheter från flera av stöld- ligornas ursprungsländer. Regeringen har också initierat flera direkta bi- laterala kontakter med regeringarna i många av stöldligornas hemländer.

Anf. 23 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Jag tackar statsrådet Mikael Damberg för svaret.

Jag noterar att statsrådet upplever samma bestörtning och ilska som svenska folket över det vansinnesdåd som släckte en tolvårig flickas liv. Tyvärr noterar jag också en påtaglig passivitet från regeringens sida när det gäller att verkligen komma åt de kriminella nätverk som härjar i vårt samhälle. Vägen är den största brottsplatsen. Likväl prioriteras inom poli- sen insatser ned som effektivt skulle kunna minska de kriminellas verk- samhet.

Redan 2012 kunde duktiga poliser vid dåvarande länskriminalpolisen i Västra Götaland konstatera att det fanns ett samband mellan den olagliga yrkesmässiga trafiken och annan kriminell verksamhet i samhället. Polisen kunde konstatera att de kriminella nätverken skapade finansiella resurser genom att bedriva otillåten yrkesmässig trafik för att sedan investera de pengarna i annan kriminell verksamhet. Det var oftast narkotika som man investerade i.

Mycket av de skjutningar som vi ser i dag är ett resultat av uppgörelser mellan olika grupperingar, där narkotika är en viktig del i affärsverksam- heten. Narkotika, vapen, explosiva ämnen och inte minst människor smugglas in i landet. Till detta använder man till stor del tunga fordon. Människor är en handelsvara som tvingas jobba för svältlöner eller tvingas in i prostitution. Allt detta har vi som följt utvecklingen kunnat se. Tillsam- mans med många andra, inte minst poliser, har jag påtalat detta i debatter, tidningsartiklar och tv-intervjuer, men ingenting händer. Regeringen tycks vara faktaresistent.

Vägen är en viktig länk i den kriminella världen, men det har polisled- ningen och regeringen bortsett från. Därför har vi en situation där de krimi- nella alltjämt kan stärka sina finansiella resurser genom att bedriva olaglig yrkesmässig trafik på landets vägar. Det är ingen nyhet, ty duktiga polis- män påtalade den här situationen redan för åtta år sedan. Regeringens pas- sivitet i frågan har skapat livsrum för våld och skjutningar. Det är en passi- vitet som i förlängningen orsakat en tolvårig flickas död.

Jag vill citera en skåpgranne i Skövde polishus. Han sa så här en kväll när vi stod och bytte om: Man kan aldrig ta alla busar, men man kan bli så pass intensiv och jobbig att det allvarligt påverkar deras kriminella verk- samhet. Det, statsrådet, är någonting att fundera över.

Strax efter den utredning som gjordes 2012 om den kriminella verk- samheten på vägarna – jag känner de kommissarier som var författare till utredningen väldigt väl – kom det ut en debattartikel i tidningarna, förfat- tad av ett stort antal åkeriägare och en före detta poliskommissarie: ”Åkeri- branschen: Vi blir en bas för kriminalitet ... Konsekvensen är att Sveriges

skattebas på sikt utarmas och att Sverige blir en plattform för kriminalitet. Det skriver en rad företrädare för åkerinäringen tillsammans med fd kriminalkommissarie Per-Arne Nilsson.”

I debattartikeln skriver man: ”Myndigheternas kontroll, uppföljning och påföljder brister i stor omfattning. Vi är av uppfattningen att verkligheten nonchaleras.”

Det är ganska tunga ord, måste jag säga.

Anf. 24 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Tack, Morell, för två viktiga interpellationer, både om kriminalitet mer i allmänhet och om dess koppling till kriminalitet på väg. Jag tror att Morell också har en senare interpellationsdebatt med Tomas Eneroth.

Jag undrar om Morell kan ange någon regering i modern tid som har gjort mer för att styra upp och skapa ordning och reda på vägarna än den nuvarande regeringen. Detta är verkligen en fråga som vi behandlar med hög prioritet. Vi har nämligen sett hur folk utnyttjar människor på väg, hur folk inte följer regelverk på väg och hur man inte har haft verktyg att kunna stoppa, hindra och straffa dem som bryter mot reglerna på väg. Vi genomför nu den största utbyggnaden av Polismyndigheten i modern tid. Vi stärker både Tullverkets resurser och dess befogenheter vid gräns.

Jag säger inte att situationen är bra. Fortfarande används vägen som en brottsplats, som en länk för transporter av smuggelgods, vapen och narkotika. Men vi genomför nu kraftfulla förstärkningar av de myndigheter som har till uppgift att bekämpa kriminalitet och se till att den inte kommer över gränsen. Det kommer vi att fortsätta göra. Vi är bara halvvägs på utbyggnaden av Polismyndigheten.

Låt mig sedan gå över till min egen verksamhet, det som handlar om kontrollverksamheten på väg. Där har vi sagt att vi tror att vi måste ta ett helt omtag. Jag tror att Eneroth kommer att diskutera den frågan i en senare interpellationsdebatt. Vi har tillsatt en särskild utredare för att titta på hur kontrollverksamheten egentligen ska organiseras för att vara tillräckligt effektiv. I dag är det flera olika aktörer som sköter kontroll på väg. En sak är att se om man ska ha en samlad kontrollorganisation på väg för att få mer slagkraft.

Jag har talat med rikspolischefen om detta. Han är helt tydlig med att han avser att stärka kontrollen på väg. Bara under året tror jag att man räknar med en nettotillväxt av de specifika bilinspektörerna för att kunna göra mer inspektioner.

Vi hade en tid där vi gjorde mycket mer kontroller på väg. Sedan dippade det när Polismyndigheten var svagare och hade mycket färre anställda. Nu är man på väg att växa igen, och då ökar polisens möjligheter att ta sitt ansvar på allvar.

Jag följer också statistiken. När poliskommissarie Erling Andersson besökte trafikutskottet redovisade han statistik för det första halvåret 2020, och där visade det sig att polisen hade ökat sina kontroller på egentligen alla områden. Det sker alltså en tillväxt, från ganska låga nivåer. Den måste fortsätta så att vi kan få ordning och reda på vägarna.

Jag uppfattar att vi har samma målbild. Vi har ett intresse från både Sverigedemokraternas och regeringens sida av att styra upp den här verksamheten. Jag vill dock helst inte att det beskrivs som att ingenting görs, för frågan är vilken regering som har gjort mer än den sittande regeringen för att skapa ordning och reda också på vägarna.

Detta är ju inte heller bara ett svenskt arbete; det är också ett europeiskt arbete. Den svenska regeringen och många svenska parlamentariker i EU-parlamentet jobbar väldigt hårt för att styra upp de europeiska regelverken i den här delen för att komma åt cabotagetrafik som bryter mot reglerna och så att man inte ska bryta mot de regler som ska gälla på vägarna. Det är ett mycket viktigt arbete som den svenska regeringen har satt väldigt högt i vårt Europasamarbete.

Anf. 25 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet!

Det som sker just nu är att antalet tjänstemän på väg minskar. Vi har tre öar, kan man säga, i Sverige som är väldigt effektiva när det gäller att komma åt fusk inom den tunga trafiken. Helsingborg är en av dem. En av de främsta polismännen där gick i pension nu i sommar – tyvärr, måste jag säga. Därmed inte sagt att andra inte är lika bra, men han var top of the line. Här har man naturligtvis haft en ledning som stöttat verksamheten så att man har kunnat jobba på det här viset och vara så pass effektiv som man trots allt har varit i Helsingborg, och det gäller även Västerås och Eskilstuna. Jag skulle önska att det hade varit så på fler ställen i Sverige. Då hade man kunnat komma åt problembilden med den olagliga trafiken och allt vad den för med sig.

Jag är nöjd med att man har tillsatt en utredning. Sedan får vi se hur det ska organiseras framöver. Men man kan inte låta den nedåtgående trenden med tjänstemän på väg fortsätta. Oavsett vad utredningen kommer fram till måste man se till att rusta den organisation man har. Man måste nyrekrytera, man måste utbilda och man måste vidareutbilda den personal man har. Man måste stärka kapaciteten från samhällets sida för att stävja den brottsliga verksamheten på väg.

Den brottsliga verksamheten på väg är omfattande. När man är ute och tittar ser man att det sker mycket transport in i landet av smuggelgods, narkotika, vapen och vad det nu kan vara, men det transporteras också ut ett stort antal bilar ur landet på tunga fordon. Skövde har de senaste veckorna haft jättebekymmer med att man stjälar Volvobilar. Man går utanför fastigheten med en padda och läser av nyckeln – det är ju keyless-lås på bilarna. Man läser av signalen och sedan vänder man den, startar bilen och försvinner. I Skara hade man väldigt mycket sådant förra året, och nu har man haft det under några veckor i Skövde. De här bilarna försvinner snabbt upp på trailrar och försvinner ut ur landet, nästan alltid över bron. Enligt Larmtjänst motsvarar det i runda slängar ett värde av 2 miljarder om året som går ut som stöldgods den vägen.

Det är här de kriminella nätverken skapar sina ekonomiska muskler för att kunna bedriva annan kriminell verksamhet. Det slog Per-Arne Nilsson och de andra kommissarierna fast redan för åtta år sedan. Jag vet att det var tidigare regeringar före den nuvarande, men det hände inte särskilt mycket.

Jag kan inte påstå att det händer särskilt mycket nu heller, om man tittar på hur verksamheten ute på vägen fungerar, eftersom personer slutar. De går i pension eller skaffar ett annat arbete. Man har alltså inte den tillväxt eller den ökning av kapacitet som behövs för kontrollerna på väg, och man utbildar inte tillräckligt mycket för att få ut dem där. Det är ett problem.

Jag hoppas att regeringen på olika sätt, i regleringsbrev och sådant, ser till att Polismyndigheten verkligen stärker kontrollerna på väg. Vi måste komma åt den kriminella verksamheten.

Anf. 26 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Regeringens ambition är verkligen att de stora satsningar vi gör på Polismyndigheten också ska märkas i hela landet och att Polismyndigheten blir mer effektiv, inte minst i att bekämpa de internationella stöldligor som står för väldigt mycket av bostadsinbrotten och stölderna av jordbruksmaskiner och båtmotorer. Vi har sett att över hälften, kanske 80 procent, av en del av dessa kategorier stöldgods tas av stöldligor. Det är alltså väldigt effektivt att rikta in arbetet på det. Att stoppa utpassagen från Sverige, men också att hindra dem från att komma in i Sverige, blir då väldigt effektivt. Det är därför vi har fått flera olika myndigheter att jobba mycket närmare.

Det verkar också ge effekt. Ta bostadsinbrotten, som man tror till ungefär hälften styrs av internationella stöldligor. Där är minskningen de senaste åren ganska dramatisk. Bostadsinbrotten har minskat med någonstans runt 35 procent de senaste åren, eftersom man blivit mer effektiv i att komma åt stöldligorna.

Stöldligorna går också efter det som är mest lönsamt. Vi ser att de styr om sin verksamhet mot andra sektorer, till exempel byggsektorn där det finns mycket utrustning och annat som är värdefullt. Också bilar och båtmotorer har varit stort.

Detta är ett prioriterat arbete, liksom att polisen fortsätter att jobba med det ihop med andra myndigheter.

Det är möjligt att Morell har mer kunskaper än jag, men när jag frågar Polismyndigheten säger de att organisationen på polissidan ska växa under innevarande år med fler tjänster netto. Det ska alltså inte bara gå jämnt upp med pensionsavgångarna, utan man säger att man är i en tillväxtfas. Vi får väl se om Polismyndigheten lyckas med det, men det är i alla fall deras ambition.

Jag tycker att statistiken för de första månaderna av det här året visar att alla kategorier av kontroller på väg har ökat. Det visar väl att polisen gör något rätt: Man går från låga nivåer, och antalet kontroller börjar nu öka. Jag vill gärna att polisen fortsätter med det. Jag tror att det är en nyckel för att komma åt inte minst stöldligorna. Men den är bredare än så.

Jag tycker att transportsektorn har fått vara för mycket av vilda västern. Det har varit mycket svartföretag och för mycket verksamhet som inte har följt svenska lagar och regler, och det konkurrerar ut sunda transportföretag. Det gör det nästan omöjligt att bedriva den här typen av verksamhet i Sverige. Detta är vi nu på god väg att styra upp och ta krafttag mot. Vi ska inte ha det så på svenska vägar, och det kommer Tomas Eneroth att tala mer om i sin interpellationsdebatt. Det är jag helt säker på.

Men detta är en viktig fråga för regeringen, så jag kan försäkra interpellanten att regeringen kommer att fortsätta jobba för att både öka kon-

trollerna och också se till att polisen blir ännu mer effektiv mot dessa stöld-
ligor.

Prot. 2019/20:146
20 augusti

Svar på
interpellationer

Anf. 27 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack, statsrådet Mikael Damberg, för svaret! Rapporten från Linköpings universitet som kom tidigare i år är intressant. Jag vet inte om ni har tagit del av den. Den kommer att sysselsätta oss ganska mycket under hösten, kan jag lova.

Rapporten visar att polisen inte är riktigt på tårna på det sätt man säger sig vara. Kritiken i den är ganska omfattande. Jag har mina kontakter inom polisen eftersom jag själv har jobbat där, och jag vet hur det går till.

Vi har pratat om kontroll på väg, om den yrkesmässiga trafiken och om möjligheten för kriminella att skapa finansiella resurser. Det är ett jättebekymmer, för de skapar då möjligheter att begå andra typer av brott. Det är ett elände.

Men det finns också en trafiksäkerhetsaspekt på detta med kontroller på väg. I måndags stoppade polisen i Eskilstuna fyra ekipage. Nu var polisen på tåspetsarna, och åklagarna också, så det blev 33 000 kronor i böter. Det var jättebra. Det handlade alltså om lätta lastbilar med tillkopplade släp. Därmed var de färdskrivarpliktiga, men de hade inte färdskrivare. Ett av ekipagen bogserades dessutom fastbundet med vanligt spännband mellan släpet och nästa bil. Bromsarna var så dåliga att polisen fick lägga stenar på marken för att ekipaget skulle kunna vägas.

Jag skulle vilja se den som vill möta den typen av transporter på våra vägar! Detta är liksom vardagsmat i dag. Nu var det hyggligt lätta fordon det handlade om. De vägde kanske bara 6–7 ton. Men det kan komma bromslösa ekipage på 40 ton, och då är det lätt att räkna ut vad som händer.

Jag hoppas verkligen att ministern nu tar tag i detta och att vi av flera skäl får en välfungerande kontrollverksamhet på väg.

Anf. 28 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att Polismyndigheten under ett antal år inte har gjort tillräckligt mycket kontroller på väg. Man har varit tillbakapressad som organisation. Man har haft få anställda och haft svårt med prioriteringar mellan grov och organiserad brottslighet, som man akut har behövt göra uttryckningar för.

Nu är man i en tillväxtfas, och mina förväntningar på den tillväxten är att Polismyndigheten också ser till att förstärka kontrollerna på väg. Jämfört med hur det var för tio år sedan gör man mycket färre kontroller på väg i dag, men vi ser ändå hur Polismyndigheten äntligen börjar få upp kontrollerna jämfört med för något år sedan. Vi ser också en uppgång i år, och jag hoppas att den kan fortsätta.

Vi utreder även en ny organisation för kontrollverksamheten på väg för att få mer ändamålsenlig kontroll. Vi har dessutom skärpt många krav på väg. Vi har höjt straffen, infört klampning och alkoholås. Vinterdäcksfrågan kommer nog också att sätta en spärr för oseriösa aktörer i Sverige.

Vi jobbar alltså på väldigt många fronter för att skapa mer ordning och reda på vägarna. Det är ett sätt att värna både chaufförernas och de anställdas trygghet i deras sociala situation. Det är också ett sätt att bekämpa illegal konkurrens och organiserad brottslighet.

Om detta kommer vi säkert att få debattera igen, men jag kan försäkra interpellanten om att det här är en viktig fråga för regeringen som vi kommer att fortsätta jobba hårt med.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2019/20:436 om en rättssäker bedömning av yrkesförarens högre behörigheter

Anf. 29 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Thomas Morell har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa att yrkesförare får en rättssäker bedömning av sina högre körkortsbehörigheter och om jag avser att aktivt bidra till att EU-kommissionens undantag tillämpas av Transportstyrelsen.

De gemensamma minimikraven för förarens medicinska lämplighet i EU:s körkortsdirektiv är en viktig del i att få säkra förare på vägarna. De medicinska kraven för körkort vid epilepsi är högre för yrkesförare än för andra förare. Sveriges reglering ligger här i linje med minimikraven.

Då förhållandena inte har ändrats sedan vi debatterade frågan i höstas ger jag samma svar. Jag anser att prövningen som görs är rättssäker.

De svenska reglerna baseras på körkortsdirektivet. För tunga behörigheter krävs enligt direktivet tio års anfallsfrihet utan medicinering. För förare med god prognos kan denna tid kortas. Bedömningen görs i det enskilda fallet av Transportstyrelsen. På så sätt tillämpar Transportstyrelsen körkortsdirektivets möjligheter till undantag, och är personen missnöjd kan beslutet överklagas.

Anf. 30 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack, statsrådet Tomas Eneroth, för svaret! Ja, vi har diskuterat den här frågan. Den har varit uppe till debatt, och det har skett en förändring som är ganska dramatisk för en stor del av våra yrkesförare i landet.

Trafiksäkerheten är jätteviktig. Det får aldrig vara så att man tullar på just trafiksäkerheten. Vi måste alla kunna vara ute på vägen och känna en trygghet i att de som är där också är kapabla att framföra fordon, speciellt om det handlar om tunga fordon.

De människor vi talar om är personer som har haft en mildare variant av epilepsi som barn och som har medicinerat i förebyggande syfte upp i vuxen ålder. Det finns även förare med synfältsbegränsningar, som har haft dispens tidigare och har fått köra. Detta förändrades plötsligt. Över en natt fick de plötsligt inte fortsätta köra.

Rent medicinskt har ingenting skett. De har inte blivit sämre. Men man har tagit beslut om att de inte får fortsätta köra. Det är en striktare hållning som har inneburit denna förändring.

De förare som har epilepsi kan ha 20, 30 eller 40 års prickfri körning bakom sig. De kan ha 240 000 mil i ryggen utan att det har hänt någonting. De har varit föredömliga i trafiken. Detta kan man jämföra med en privatbilist, som under hela sin livstid möjligen kommer upp i 60 000 mil bakom ratten.

Dessa förare går på ständiga läkarundersökningar. När man talar om risken för en medvetandestörning bakom ratten säger läkarna att denna kategori förare med den behandling de får löper en lägre risk för medvetandestörning än vi andra, som betraktas som friska. Det är ganska slående.

Med anledning av detta ställde vår EU-parlamentariker Peter Lundgren en fråga till kommissionen om man kunde ha ett undantag från bestämmelserna i det nya direktivet.

I svaret som han fick av kommissionen står det: I punkt 12.12 föreskrivs också att nationella myndigheter kan ge förare med förutsättningar för en god prognos tillstånd att föra motorfordon tidigare. Frågan om att utnyttja denna möjlighet överläts dock på de nationella myndigheterna och deras medicinska experter.

De medicinska experterna – jag utgår från att neurologerna, läkarna som håller på med just dessa diagnoser, är experter – säger att vid den typ av medicinsk behandling som dessa förare har är risken mindre än för en frisk individ. Risken för att få en medvetandestörning bakom ratten är alltså mindre för dessa individer än för oss andra.

Det finns en dom som jag senare kommer att läsa ett parti ur som är ganska intressant i sammanhanget. Vad handlar detta om? Det handlar om att förarna på ett trafiksäkert sätt ska kunna framföra sitt fordon på väg utan att riskera sin egen eller andras säkerhet. Dessa förare, med många års erfarenhet och med många års prickfri körning, har med råge bevisat att de är kapabla att framföra sina fordon. De har alltså inte utgjort en fara för andra eller sig själva.

Anf. 31 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Vi har diskuterat denna fråga flera gånger, Thomas Morell. Jag vill ändå inledningsvis säga att jag verkligen uppskattar engagemanget, för det är viktigt. Det är viktigt att vi ser till att så många som möjligt kan få använda den erfarenhet och kompetens som de har. Vi behöver nämligen duktiga yrkesförare i Sverige. Det är brist på det. Och vi behöver ge goda möjligheter för personer, även om de har haft en sjukdom, att komma tillbaka och vara aktiva yrkeschaufförer.

I detta fall ska vi dock komma ihåg att bakgrunden till Transportstyrelsens tillämpning är att kommissionen i ett överträdelseärende påpekade för oss i Sverige att vi hade en för generös tolkning av de regler som finns. I Peter Lundgrens fråga till EU-kommissionen framgår det inte riktigt att det är möjligt att göra en annan tolkning. Kommissionen är därför tydlig tillbaka och säger att Transportstyrelsens sätt att tillämpa reglerna är korrekta. Jag tror att det är viktigt att komma ihåg detta. Det är inte en snävare tolkning, utan det är en korrekt tolkning.

Vi har rättssäkerhetsaspekter som är viktiga ur individsynpunkt. Det är inte vi, jag som statsråd eller Thomas Morell som riksdagsledamot, som kan gå in och uttala oss om hur det enskilda ärendet ska hanteras, utan det är faktiskt myndigheter som tolkar och tillämpar. Är man inte nöjd kan man överklaga.

Grundfrågan är: Tycker jag att det är en rättssäker prövning? Ja, det är en rättssäker prövning. Den som får sitt ärende prövat har möjlighet att överklaga, och så får domstolar sätta praxis.

Jag tror att det är viktigt att vi är noga med att vi har den ordningen. Det är en skillnad mellan en yrkesförare och andra förare i trafiken. Jag tänker inte minst på kravet på tio års anfallsfrihet utan medicinering. Det är viktigt att veta att man framför ekipage som kanske är på 60, 70 ton. Det är ett mycket stort ansvar man har som yrkesförare. Det är skälet till att man från EU-kommissionens sida ställer hårdare och högre krav, och jag tycker att det är rimligt ur trafiksäkerhetssynpunkt.

När det gäller de ärenden som Thomas Morell lyfter fram är det upp till individerna att överklaga. Skulle det visa sig att domstolar i Sverige ser behov av en annan tolkning är jag naturligtvis beredd att gå vidare. I grunden delar jag nämligen inställningen att det är viktigt att vi använder så mycket som möjligt av den kompetens som finns i fråga om erfarna yrkesförare, men det ska vara tryggt och säkert. Direktiven som vi gemensamt har kommit överens om i EU är sådana att man faktiskt ska säkerställa att man inte kan få ett anfall under pågående körning. Man ska ha varit anfallsfri under de senaste tio åren.

Anf. 32 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet Tomas Eneroth! När det gäller säkerhet har vi samma uppfattning. Det är jätteviktigt att vi har en hög säkerhet på våra vägar – det är inte tal om annat. Men man får inte bortse från vad läkarna faktiskt säger om dessa människor.

Detta får också lite andra konsekvenser. Mediciner används emellanåt för andra ändamål än vad de är framtagna för. Förare av tunga fordon har drabbats när man exempelvis har satt in epilepsimedicin för att ta ned en svullnad efter slag mot huvudet. Helt plötsligt blir de av med sitt körkort och måste vara anfallsfria i tio år. De har inte haft epilepsi. De har inte haft några anfall. Men de har fått en medicin för att dämpa en svullnad. Konsekvensen är att de har blivit av med körkortet. Konsekvenserna blir alltså väldigt konstiga. Det finns inte någon medicinsk grund för att ta körkortet från dessa individer.

Säkerheten är som sagt var viktig. Det finns ingen som säger någonting annat, utan säkerheten måste sättas främst. I detta fall säger läkarna att de berörda förarna – jag tror att det var 300 eller 400 förare – har en lägre risk än vi andra, som betraktas som friska.

Det kom en dom i Förvaltningsrätten i Jönköping den 14 augusti som jag tycker är oerhört spännande. Det står så här i förvaltningsrättens bedömning: Frågan i målet är om det på sannolika skäl kan antas att – jag säger inte namnet nu – förutsättningar för att köra ett körkortspliktigt fordon är så väsentligt begränsade genom sjukdom, skada eller dylikt att han från trafiksäkerhetssynpunkt inte längre bör ha körkort.

Förvaltningsrätten kom fram till att det inte fanns några sådana problem, så man upphävde Transportstyrelsens beslut.

Jag tycker att det är jätteviktigt. Här har vi alltså en dom i förvaltningsrätten där man går in och tittar på individen. Är han ett bekymmer för trafiksäkerheten? Kan han framföra ett fordon på ett trafiksäkert sätt eller inte? Förvaltningsrätten kom fram till detta: Ja, det kan han. Han kan köra ett fordon. Han utgör ingen fara för andra.

Det sätter lite grann ljuset på att Transportstyrelsen trots allt kan göra individuella bedömningar, men man gör det inte. Nu har förvaltningsrätten pekat med hela handen, och nu får vi hoppas att vi får en annan ordning så att vi kan följa det som faktiskt står i det svar som gavs: att det är upp till de medicinska experterna i respektive land. Där kan man nu få ett stöd av förvaltningsrättens dom.

Anf. 33 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag tycker att detta visar att det fungerar precis som det är tänkt, det vill säga: Om man inte är nöjd med det beslut som myndigheten har fattat har man rätt att överklaga. Det är därför det är ett rättssäkert system.

I det här fallet har domstolen – detta kan varken jag eller Thomas Morell har några synpunkter på – tolkat lagen, om jag förstår saken rätt, till den klagandes fördel. Det är precis så det ska fungera i en rättsstat.

Det är rimligt att myndigheten därefter noterar detta och har det i åtanke när den i fortsättningen tar beslut i ärenden. Det är så vi formar praxis. Det är så rättstillämpningen ska fungera. Det är bra om det kommer flera vägledande domar, för det underlättar när det gäller rättssäkerheten.

Jag förstår också bakgrunden. Efter ett överträdelseärende fick vi från kommissionen kritik för att vi hade en för generös tillämpning.

Nu får vi en möjlighet genom domstolsutslag att faktiskt se hur tillämpningen ska vara framöver. Jag tror att utgångspunkten måste vara att individen ska känna trygghet i att man får sin sak prövad och att man har rätt att överklaga och sedan få ett utslag. Vi ska kunna känna oss trygga som allmänhet och som beslutsfattare i att man utgår från det regelverk som finns men också från trafiksäkerheten. Det är det som man har gjort i detta fall. Man gör en bedömning, och därefter kommer man till en slutsats.

Jag tycker att detta talar för – jag hoppas att Thomas Morell delar den uppfattningen – att vi har en rättssäker prövning. Man har som förare möjlighet att överklaga, och därefter är det domstolar som fattar beslut. Det är så det ska vara i Sverige.

Anf. 34 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack för svaret, Tomas Eneroth! Nu hör det till saken att denna dom kom för knappt en vecka sedan. Den var inte ens på bordet när interpellationen skrevs. Det ska också sägas i sammanhanget att den inte berör epilepsi – det var ett annat sjukdomstillstånd. Men det spelar ingen roll. Den är ändå ganska vägledande i hur man bör se på detta.

Det ska vara en hög säkerhet på våra vägar. Det ska vara en hög säkerhet i fråga om förarna som kör, framför allt om de kör tunga fordon. Men uppfyller man de medicinska kraven – man är inte ett problem, och man är inte en fara för sig själv eller andra – ska inte myndigheten gå in och göra ingripanden när det gäller körkortet.

För mig är det oerhört tillfredsställande att läsa denna dom. Jag hoppas innerligt att vi nu får en något nyktrare syn – om uttrycket tillåts – när det gäller att förare med lång erfarenhet men med en medicinsk bedömning kan få behålla sitt körkort så länge de medicinska förutsättningarna för det som tidigare var grunden för deras dispens fortfarande uppfylls. Det får ju inte vara så att det hela försämras, för då är saken en annan.

Sedan är det också så att nya körkortstagare inte ska beredas den möjlighet som de gamla hade, utan redan från början ska de nya reglerna gälla. På det viset fñas de äldre förarna ut allteftersom.

Jag får tacka för en bra debatt!

Anf. 35 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag tackar Thomas Morell.

Jag tycker att detta är ett bevis för att tillämpningen fungerar här. Det är också den avvägningen som domstolarna faktiskt gör.

Återigen: Det krävs tio anfallsfria år utan läkemedel mot epilepsi. Nationella myndigheter kan ge förare med förutsättningar för god prognos tillstånd att föra motorfordon tidigare. Detta innebär att man kan bevilja undantag från kravet på anfallsfri tid på tio år efter en individuell bedömning men inte från kravet på att vara medicinfri.

Det kommer vägledande domar. Det har tidigare kommit en kammarrättsdom, och uppenbarligen – om detta är fallet – ytterligare en dom. Det är så rättstillämpningen ska vara.

Låt oss fortsätta att bevaka frågan, och låt oss säkerställa att vi har det tryggt på våra vägar!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2019/20:442 om kontroller av kör- och vilotider

Anf. 36 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Thomas Morell har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att Sverige ska uppnå det antal kontroller av bland annat kör- och vilotider som utlovats gentemot EU och FN.

Polismyndighetens kontroller av den tunga yrkestrafiken är viktiga för trafiksäkerheten och för att främja en sund konkurrens inom åkerinäringen.

Gällande antalet kontroller av kör- och vilotider – Thomas Morell menar att kontrollerna är för få – finns dock ett missförstånd. Åtagandet om antalet kontroller av kör- och vilotider avser inte enbart Polismyndighetens kontrollverksamhet utan också Transportstyrelsens. Tillsammans uppfyller polisens och Transportstyrelsens kontroller för 2019 det svenska åtagandet. Polisen har dessutom ökat kontrollerna av kör- och vilotider från 2018 till 2019.

Regeringens ambition sträcker sig dock längre än så. Vi har ett ambitiöst etappmål om att antalet omkomna i trafiken ska halveras till 2030, och förutsättningarna för en sund konkurrens inom åkerinäringen måste förbättras. Resursförstärkningen till polisen skapar bättre förutsättningar för kontrollverksamheten på vägarna. Regeringen har dessutom under perioden 2017–2020 skjutit till 100 miljoner kronor för att särskilt förstärka vissa delar av kontrollverksamheten.

Regeringen har också tillsatt en utredning som ska ta fram förslag för effektivare kontroller av yrkestrafiken. Därutöver är förhandlingarna om mobilitetspaketet i EU nu i mål. Det innebär att regler som ger bättre förut-

Anf. 37 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Uppgifterna i den fråga jag ställde var faktiskt inte mina, utan jag läste det som står i rapporten jag håller i – jag vet inte om statsrådet har tagit del av den. När det gäller polisens årsredovisning står det att det i årsredovisningen för 2019 nämns att skälet till att resultaten inte når upp till de årliga åtagandena inom områdena kontroll av farligt gods och kontroll av kör- och vilotider är ett antal år med minskat antal poliser med specialkompetens inom trafikområdet. Detta är alltså polisens egna siffror.

Att man lägger ihop Transportstyrelsens och polisens siffror i den gemensamma statistiken är en sak, men ska vi komma åt fusket är det inte lönt att vi lägger till statistikkontroller. Ska vi komma åt dem som fuskar är det ordentliga kontroller med hög kompetens som måste göras, och det lever inte Transportstyrelsen upp till. Statsrådet vet att jag har synpunkter på dess förmåga att klara av att få bort dem som fuskar och manipulerar systemet.

Häromdagen var det ett åkeri som hade beställt däck av en leverantör och som helt enkelt vägrade att lossa bilen eftersom de insåg att det inte stod rätt till. Det var ett utländskt fordon som körde, och man kunde inte redogöra för hur man hade utfört transporter. Detta ledde till ett antal tidningsartiklar men också till ett inlägg på Facebook från åkeriet självt.

Det är intressant att en kund faktiskt sätter ned foten i backen och säger: ”Det här duger inte! Ni får ta tillbaka godset till leverantören och se till att det lastas upp på ett fordon som uppfyller kraven.”

I en artikel står det att ekipaget hade lastat däcken i fredags i Kungälv och sedan kört till Norrköping. Åkeriets ägare Clas berättar att han sa till DHL att de bedriver slavhandel. ”Han lastade i fredags och det tar fem timmar att åka till Norrköping, i 48 timmar ligger föraren i hytten utan möjligheter till god hygien. Det rimmar dessutom dåligt med försiktighetsåtgärderna som krävs i dessa coronatider.”

Åkeriet tog kontakt med polisen men fick beskedet att de inte kan göra något om ekipaget inte rullar på vägen. Detta är lite intressant, för det är nu det börjar bli spännande. Till anmälaren lämnade polisen svaret att de inte kan göra någonting eftersom fordonet inte rullar på vägen. I detta fall kan man misstänka att ekipaget bröt mot reglerna för kör- och vilotider, vilket alltså är ett allvarligt brott mot de gemensamma bestämmelser vi har.

Svaret från polisen är ganska märkligt med tanke på att det i fordonslagen (2002:574) 10 § bland annat står att flygande inspektion sker för att kontrollera att ett fordon som anträffas i trafik uppfyller föreskrivna krav till skydd för liv och hälsa. Detta är grunden för att göra en flygande inspektion. I lagen står också att flygande inspektion får ske ”av ett fordon som anträffas under sådana omständigheter att det finns anledning att anta att det i nära anslutning till anträffandet har använts i trafik”.

Man behöver alltså inte ta ett fordon som rullar, utan det räcker med att anta att det i nära anslutning till anträffandet har använts i trafik. I det här fallet var det ju alldeles uppenbart att det var så.

Jag ska fortsätta med lagstiftningen i mitt andra anförande. Detta visar dock varför polisen inte når sina resultat. Man åker inte ens ut på det som kan betraktas som en sittande fågel, och det är anmärkningsvärt.

Anf. 38 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag tycker att det viktigt för dem som följer denna debatt att man har bakgrunden klar för sig.

Fram till 2014 gjordes i princip inga insatser för att begränsa olaga cabotage trafik och brott mot kör- och vilotidsregler. Vi hade inte ett mobilitetspaket i EU. Vi hade en borgerlig regering som, bland annat med stöd av SD, inte gjorde några insatser när det gäller klampning, beställarkrav eller, för den delen, andra krav på att vi ska ha sjysta villkor inom åkerinärningen. Man tyckte att det var rimligt att kunna köra för att pressa ned priserna och ha en flexibilitet inom transportsektorn.

Vi fick ett regeringsskifte 2014. Sedan dess har vi klampning, sanktionsavgifter, beställansvar och vinterdäckskrav. Vi har en helt annan ordning. Vi har nu framförhandlat ett mobilitetspaket. Vi har extra resurser till polisen, både generella resurser – vi har aldrig haft så många polisanställda som nu – och öronmärkta resurser för en ökning av kontrollerna av yrkestrafiken. Till detta har vi en utredning om ytterligare kontroller av yrkestrafiken.

För denna regering, och för den förra socialdemokratiskt ledda regeringen, är detta en prioriterad fråga. Det handlar både om arbetsvillkoren för dem som jobbar inom transportnäringen och om konkurrensvillkoren för en svensk åkerinäring som vill ta sitt ansvar. Det handlar också om tydliga signaler till svenska transportköpare om vilket ansvar de har för att faktiskt se till att vi har sjysta villkor och trygga förare på våra vägar.

Jag uppskattar det initiativ som branschen har tagit med Fair Transport 2.0, där man certifierar och ser till att transportköpare vet att det är sjysta villkor och bra och säkra fordon som utför transporter.

Jag uppskattar att våra resurser nu, med förstärkningar, har gett resultat – i polisens fall har det gått från 385 620 till 427 000 kontrollarbetsdagar av kör- och vilotidsregler. Det har skett en ordentlig ökning också när det gäller cabotagekontroller. Det ger resultat, men jag nöjer mig inte med detta.

Det är skälet till att vi har tillsatt utredningen om effektivare yrkeskontroller. Vi behöver säkerställa, inte minst nu när mobilitetspaketet är plats, att vi inte bara implementerar det utan också får en bättre kontroll av yrkestrafiken och att det är sjysta konkurrensvillkor. Vi ska dessutom se till att förare inte pressas till att bryta mot kör- och vilotidsregler med de risker det innebär, inte bara utifrån arbetsmiljöförhållanden utan definitivt också trafiksäkerhetsrisker. Detta politiska ansvar tar vi genom att öronmärka resurser, genom att se till att vi får en tuffare lagstiftning i Sverige och genom att också aktivt och framgångsrikt driva dessa frågor i EU. Och man bör ju komma ihåg att Sverigedemokraterna och den grupp de tillhör i EU inte varit främjare av mobilitetspaketet, utan flera av motsvarande partivänner till Sverigedemokraterna i europeiska länder har motarbetat en sådan här ordning.

Jag tycker att det är viktigt att vi har ordning och reda. Och jag ser det som en framgång för Sverige, för svensk yrkestrafik och för Transportarbetareförbundet att vi nu fått ett mobilitetspaket på plats med utökade möjligheter till kontroller via smarta färdskrivare, via ny teknik och gps-övervakning och inte minst genom förstärkta resurser till polisen.

Så här skapar vi nu bättre förutsättningar än någonsin, och det är nödvändigt, för då klarar vi av att både göra chaufförsyrket attraktivt och ge åkerierna rätt förutsättningar för sina åtaganden. Och vi ger den tydliga signalen till transportköpare att när de beställer transporter har de ett ansvar för att se till att det är sjysta villkor och säkra fordon. Det är så vi arbetar, och det är framgångsrikt.

Anf. 39 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack för svaret, Tomas Eneroth! Jag har sagt det förut, och jag säger det igen: Det är mycket bättre om vi håller oss till en korrekt historieskrivning. Vilka var det som drev frågan nere i EU? Det var vår ledamot Peter Lundgren tillsammans med framlidne Jens Nilsson som var med i det arbetet. Det är den korrekta beskrivningen. Sedan har både Socialdemokraterna och vi sverigedemokrater i olika grupper haft medlemmar som har arbetat emot mobilitetspaketet, men med gemensamma krafter och med de resurser som Peter faktiskt lade ned i EU fick vi till slut mobilitetspaketet – jätte viktigt.

Det sker oerhört mycket transporter ute på vägarna som inte följer regelverket, och det vet statsrådet precis lika väl som jag. I det fall som jag tog upp här blir jag irriterad när jag får läsa att polisen vägrar att åka ut och göra en kontroll av det som är att betrakta som en sittande fågel. När ett företag faktiskt går in och säger att det inte var sjyst, att de anser att transporten inte följer regelverket och därför inte tar emot godset, vore det en oerhört viktig markering från statsmakten att agera för att visa företaget att man bryr sig. Det gjorde man inte i det här fallet. Sedan vet jag inte vad som hade kunnat upptäckas i form av brott i den transporten, men det hade ju gett sig om polisen hade knackat på dörren och gått in till föraren och tittat på vad han kunde redovisa. Det är oerhört viktigt.

Det finns stöd i rådets förordning 561 punkt 8 för att man inte får ta en normal veckovila i fordonet, utan det ska ske utanför. Om man sedan sover på hotell eller någon annanstans spelar ingen roll.

Problemet är att myndigheten inte lever upp till de krav som finns. Det har man själv skrivit i sin årsrapport, som är publicerad i rapporten från Linköpings universitet.

De 100 miljoner som regeringen har tillfört polisen är ju jättebra, men de kan bara redovisa 2,6 av de 100 miljonerna. Vart tog resten vägen? Det är en bra fråga. Man har utbildat 400 poliser på cabotagetransporter; det är sant. Haken är bara att väldigt många av dem har inre tjänst, och det sker väldigt lite cabotagetransporter inne i polishus, kan jag försäkra.

Det är naturligtvis bra att det finns en utredare inne i huset som kan driva ärenden vidare. Men det är ute på vägen som man måste ha tjänstemän som sätter stopp för transporter som inte uppfyller regelverket.

Det är ett gissel för de seriösa företagarna att det finns folk som ägnar sig åt kriminell verksamhet. Det finns inget enklare i dag än att starta åkeri. Man åker och köper en begagnad lastbil. Då får man alla registeruppgifter, sätter sig vid datorn och beställer en bulgarisk nummerplåt och får den

med posten. Man beställer en människa på nätet som levereras med en minibuss. Sedan är det bara upp med den i hytten. Det är bara att ge order via en kontantkortstelefon. Ingen kommer åt dem.

Det är det här som är bekymret, och det är detta som seriösa företagare ska konkurrera med. Det går ju inte. Här måste man sätta in resurser, och de måste vara kraftfulla. Att man har tillsatt en utredning är jättebra; jag säger inget annat. Men skapa resurser i det som finns i dag!

Anf. 40 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Inte minst när det gäller det sistnämnda är det nog så viktigt att Sverigedemokraterna har uppfattningen att man också i riksdagen ska leva upp till förväntningarna när det gäller krav på kontroller när man startar företag, krav på insatser och ökade insatser mot ekonomisk brottslighet och skattefusk. Här har Sverigedemokraterna inte alltid varit de mest drivande utan sällat sig till andra partier som har motverkat den typen av kontroller.

Vi behöver en ordentlig kontrollverksamhet för att se till att de företagare som finns där ute som sköter sig får sjysta konkurrensvillkor. Det är det som jag har arbetat med som infrastrukturminister genom mobilitetspaketet, där inte minst Jens Nilsson – frid över hans minne – tillsammans med Johan Danielsson i dag i transportutskottet gjort otroligt viktiga insatser. När mobilitetspaketet nu ska implementeras ska vi se till att vi får en lika och tuff tillämpning i alla Europas länder. Då kan vi kombinera fri rörlighet med bra arbetsvillkor men också med ökade kontrollverksamheter.

De insatser vi gör ger resultat. Polisen har nu 40 000 fler kontroll dagar. Det är viktigt. De öronmärkta resurser vi har gett ger resultat, inte minst i form av fler cabotagekontroller och till och med fler bilinspektörer och anställda. Men som jag har sagt tidigare nöjer jag mig inte med det. Jag vill att vi går vidare; därför utredningen om effektivare yrkeskontroller. Där är målbilden kanske en yrkestrafikinspektion inspirerad, måste jag ärligt säga, av hur man i Tyskland har arbetat med BAG, så att man med kontroller ute på fält finns på plats för att övervaka i större utsträckning. I takt med att vi nu får smarta färdskrivare och ökad digitalisering får vi bättre och finare möjligheter att tekniskt övervaka var fordonen är. Det kommer att vara nödvändigt för att leva upp till de krav som mobilitetspaketet ställer på att cabotage transporter ska vara av tillfällig natur, att man ska återvända hem eller att fordonet också ska återvända hem. Jag tror att det är helt nödvändigt för att skapa ordning och reda.

Detta är det problemkomplex som vi har tagit tag i under regeringsåren. Vi har sett till att vi nu skapar både framtidshopp och tro hos svensk åkerinäring. Jag gläds också åt att åkeriföretagen själva genom Fair Transport har tagit sitt initiativ.

Det jag hoppas och vill är att alla som brinner för dessa frågor – det vet jag att Thomas Morell också gör – nu är tydliga till transportköpare i Sverige. Det finns stora företag i Sverige som köper många transporter, och de har ett beställansvar men också ett moraliskt ansvar. Det finns inga fria frakter. De kommer att kosta. Vill vi ha säkra fordon på våra vägar, vill vi ha chaufförer som är välutbildade och som följer vilotidsreglerna kostar det. Men fördelen är att vi som bilister ska kunna känna oss trygga på vägarna och veta att de stora ekipage vi möter faktiskt är trygga ekipage.

Låt oss arbeta tillsammans med att ge polisen bättre kontrollmöjligheter, skapa bättre tekniska möjligheter, använda klampning, sanktionsmöjligheter och beställansvar, men också arbeta tillsammans med branschen och Fair Transport. Då finns det möjligheter för åkerinäringen att återigen bli attraktiv, en näring som man vill jobba i där inte bilden av chaufförsvyrket är en parkeringsplats där man bor i hytten och lagar mat utanför hytten, utan att det är sjysta arbetsvillkor och ett intressant och spännande jobb. Det behöver ett industriland som Sverige, och det är min målbild.

Anf. 41 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Jag tackar Tomas Eneroth för svaret. Jag får göra ministern besviken. När det gäller ökad digitalisering finns det ingenting som är så analogt som kriminalitet. Jag har många gånger sagt att det aldrig har varit så lätt att fuska som det är i dag. Dessa digitala färdskrivare är rena skräpet, om jag ska vara ärlig. Det är så enkelt att släcka ned dem, och man kan köra dygnet runt utan att någon människa upptäcker det. Om man litat till att denna teknik kommer att vara lösningen blir man besviken.

Jag har sagt detta förut, och jag säger det igen: Transportstyrelsen är inte på banan när det gäller att komma åt dem som medvetet fuskar. Då måste man ha duktiga tjänstemän som vid förhör ute på vägen kan ringa in var föraren har varit. Var kommer fordonet från?

Det skickas ut mejl till förarna där det står att de inte ska köra förbi exempelvis Malmö och Helsingborg eller Västerås och Eskilstuna eftersom polisen där är duktig. De uppmanas att inte ha med sig ett CMR som är äldre än den senaste inkommande godstransporten. De uppmanas också att gömma alla handlingar, så att polisen inte hittar dem när de kommer upp i hytten. Det är rekommendationer som skickas till förare som kommer in och begår kriminell verksamhet i landet.

Ska vi komma åt detta måste vi ha fötter ute på vägen som gör kontroller och inte hänga upp tilltron på att den digitala utrustningen kommer att hjälpa, för det gör den inte. Innan den nya skrivaren är ute på marknaden har busarna redan börjat sälja manipulationsutrustning. Så fort går det. Så tyvärr, Tomas Eneroth, är detta ingen lösning.

Anf. 42 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag tackar Thomas Morell för detta. Jag ska ärligt säga att hur mycket jag än uppskattar verksamhet och kontroller ute på vägarna – som är en viktig del i arbetet med att få effektivare kontroller, bättre bemanning och ökad kontrollverksamhet – är jag, till skillnad mot Thomas Morell, teknikoptimist. Jag tror att det finns väldigt mycket att göra när det gäller digitala kontroller – att kunna gps-övervaka och att faktiskt använda ny teknik för att se flöden och kunna veta var man gör insatser. Jag tror att polisen i hela sitt register med brottsbekämpande verksamhet har många goda exempel på hur framgångsrikt det kan vara.

Låt oss därför se till att vi båda använder analoga metoder och digitala metoder för att skapa ordning och reda i yrkestrafiken, se till att vi har sjysta konkurrensvillkor och att det är bra arbetsvillkor för dem som arbetar där med kollektivavtal, med fackliga rättigheter och med bra lön och rätt till vidareutbildning. Man ska följa kör- och vilotidsregler. Det är detta som Transportarbetareförbundet, Åkeriföretagen och alla de andra arbetar för. Låt oss se till att det blir möjligt. Sverige behöver nämligen en väl

fungerande åkerinäring. Sverige är ett exportberoende industriland som behöver bra transporter. Det har vi i dag, men vi behöver utveckla dem så att det blir än mer effektivt men också attraktivt att arbeta inom transportnäringen. Därför är kontrollverksamheten bra. Den har vi tagit tag i, och det är den vi nu utvecklar.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2019/20:423 om coronakrisens effekter på yrkesfisket

Anf. 43 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Johan Hultberg har frågat mig om jag och regeringen har vidtagit några riktade åtgärder till stöd för yrkesfisket nu under coronakrisen, varför jag dröjer med besked om stillaliggandeersättning till yrkesfisket, om jag kan garantera den nationella medfinansieringen som krävs för stillaliggandeersättning och när i så fall ett sådant system kan finnas på plats i Sverige samt om jag avser att vidta några åtgärder i form av exempelvis regelförenklningar för att stärka yrkesfiskets konkurrenskraft.

Som en följd av spridningen av sjukdomen covid-19 fattade regeringen den 25 juni och den 2 juli 2020 beslut om ändring av havs- och fiskeriprogrammet respektive om förordning om stöd vid tillfälligt upphörande av fiskeverksamhet. Ändringarna möjliggör stöd vid tillfälligt upphörande av fiskeverksamhet, det så kallade stillaliggandestödet. Dessa beslut var nödvändiga för att kunna skapa finansiella och legala ramar för stillaliggandestödet, eftersom stödet inte funnits med inom ramen för havs- och fiskeriprogrammet. Beredningen av sådana beslut är tidskrävande varför besked om stöd kunde lämnas först den 15 juni 2020.

Jag är glad att stillaliggandestödet nu finns på plats och hoppas att det kommer att hjälpa yrkesfisket igenom denna kris. Regeringen arbetar kontinuerligt med åtgärder i syfte att stärka konkurrenskraften hos de areella näringarna, inklusive yrkesfisket, som exempelvis regelförenklning.

Då interpellanten anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav andre vice talmannen att Ann-Sofie Alm i stället fick delta i debatten.

Anf. 44 ANN-SOFIE ALM (M):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret. Själva kärnfrågan i denna interpellation handlade om att införa stillaliggandeersättning. Denna har redan införts. Det ska alla vi som älskar skaldjur i allmänhet och havskräftor i synnerhet vara mycket glada för.

Jag och min kollega Johan Hultberg, som har ställt denna interpellation men som är förhindrad att vara här i dag, är ändå starkt kritiska mot regeringens saktfärdighet i fråga om detta. Som ministern nämnde tyckte hon att det gick lite för långsamt.

När coronapandemin slog till fick de svenska yrkesfiskarna se priserna på havskräftor störttyka samtidigt som det var högsäsong för kräftfisket. Det är inte svårt att tänka sig den oro som man känner som företagare i en

bransch där marginalerna redan är tuffa. Hoppet tändes när EU:s ministerråd tog beslut om stillaliggandeersättning. Sedan fick man vänta ända fram till början av sommaren på besked från den svenska regeringen om att stödet skulle införas. Det var nog många tankar som då hann fara genom huvudena på dessa företagare. Amorteringar och räkningar slutade ju inte att komma.

Stillaliggandestödet var en akutåtgärd som vi nu äntligen ser är på plats. Men det är anmärkningsvärt, fru talman, att det svenska fisket behövde ytterligare konkurrensnackdelar på grund av att vår svenska regering agerade alldeles för långsamt. Det är illavarslande att regeringen är saktfärdig när det gäller relevanta förslag för att stärka fisket kortsiktigt och långsiktigt. Det är lika illavarslande att det inte verkar finnas någon plan att åstadkomma en stabil fiskerinäring.

Fru talman! Jag vill fråga ministern vilka åtgärder som hon och regeringen har för avsikt att vidta för att stärka det svenska yrkesfisket, både på kort och på lång sikt.

Anf. 45 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Jag tackar Ann-Sofie Alm för att hon kan delta i debatten i stället för interpellanten, så att debatten faktiskt blir av.

Jag debatterar alltid och gärna denna typ av frågor med kollegor i riksdagen. Jag tror att det finns en stor vinst med att vi har högt i tak, att vi är konstruktiva och att vi hela tiden söker vägar framåt.

Däremot delar jag givetvis inte bilden av att regeringen var onödigt saktfärdig. Jag hade med detta sagt gärna sett att vi hade kunnat fatta beslut snabbare. Men med det förhållande som Sverige hade jämfört med många andra länder som var snabba på detta område med att kunna införa stillaliggandestöd med covid-19 som grund – det är det som vi talar om i detta läge – var det denna möjlighet som kommissionen öppnade för i slutet av april. Skillnaden för Sverige var att vi inte hade stillaliggandestöd i vår programperiod för den innevarande perioden. Det innebar att det var ett mycket omfattande arbete att ta fram ett nytt programförslag, föreslå ändringar, säkra medfinansiering och så vidare och att göra det på ett sådant sätt att vi kunde vara ganska säkra på att EU-kommissionen också skulle godkänna det förslag som vi sedan skickade in, så att vi inte skulle få backning på det som hade inneburit ytterligare stor tidsutdräkt och skapat både förvirring och osäkerhet för denna yrkeskår.

Att göra en programändring tar ibland flera år. Nu gjorde vi det på två månader. Därför delar jag inte den bild som ges. Vi jobbade på så mycket vi kunde. Vi hade dessutom kontinuerlig dialog med branschen under hela denna process, bland annat om de stödpaket som regeringen levererade mer generellt. Man måste nämligen komma ihåg att det under denna period kom ett antal olika förslag för att hjälpa näringslivet att överleva krisen. Det handlade om att lyfta av sjuklöneansvar och medge uppskjutande av skattebetalningar. Det handlade också om omställningsförslag och så vidare.

De stöden träffar dock yrkesfiskarna dåligt, och det är skälet till att vi ganska snabbt beslutade oss för att vi vill ta vara på möjligheten att införa stillaliggandestöd under den sista delen av programperioden – och göra det på ett sådant sätt att vi kan få det på plats så fort som möjligt och så effektivt som möjligt. Det var alltså regeringens prioritering hela vägen. Jag

hade också en dialog med och var i miljö- och jordbruksutskottet vid två tillfällen, tror jag, och informerade om regeringens arbete på den här punkten. Det har alltså varit viktigt och bra.

Sedan instämmer jag i en sak som du säger, Ann-Sofie Alm, och som jag tycker är viktig. Det gäller det du tog upp i din sista fråga. Jag kommer inte ihåg exakt hur du formulerade det, men jag skrev ned orden ”på kort och på lång sikt”. Det är nämligen precis vad det handlar om: Detta är en bransch som har väldigt låg lönsamhet och som har det tufft. Den är känslig för den typ av störningar som nu kommer – eller för den delen när kvoterna behöver förändras för att man ska säkerställa att det ska finnas fiske över lång tid. Det finns alltså ett stort behov av att jobba både med kortsiktiga och långsiktiga åtgärder, och regeringen gör båda delarna.

Vi har exempelvis tillfört medel för att förbättra havsmiljön, vilket är en del i att det finns problem med bestånden. Vi har möjliggjort licensjakt, som är en annan del i att det finns problem med bestånden. Vi har möjliggjort för fiskarna att vara en del av miljöarbetet, exempelvis genom att samla marint skräp, och gjort förordningsförändringar som har skapat de möjligheterna. Vi jobbar också med en marin strategi för hur vi långsiktigt ska kunna få en näring som står stabilare, kanske med mer differentierad verksamhet.

Arbetet pågår alltså, och jag tar gärna del av konstruktiva tankar och idéer från alla intresserade människor på det här området om hur vi blir så bra och effektiva som möjligt i detta arbete.

Anf. 46 ANN-SOFIE ALM (M):

Fru talman! Tack för svaret, ministern!

Jag hade hoppats att ministern skulle svara på den sista delen av min interpellation, som handlade om regelförenklingar. Detta är nämligen en bransch som är väldigt tyngd av regelbördan. Långsiktigt behövs det åtgärder som stärker konkurrenskraften för yrkesfisket, och det innebär regelförenklingar och minskad byråkrati. Tyvärr är det dock ganska tyst från regeringen gällande just detta, fru talman – även om jag tycker att det är väldigt bra att man jobbar med licensjakt och andra stärkande åtgärder.

Att stärka det svenska yrkesfisket är att stärka en hel region. Yrkesfiskarna känner att de jobbar rejält i motvind när regeringen i stället går vidare med förslag som kameraövervakning av yrkesfisket. Det är ett allvarligt förslag sett ur ett integritetsperspektiv. Ett annat förslag som regeringen sätter som ett sänke på svenskt yrkesfiske är införandet av ett generellt trålfiskeförbud i skyddade områden. Våra fantastiska bohuslänska fiskare utför ett hållbart fiske efter konstens alla regler. De ligger långt framme i miljöarbetet, och de ligger långt framme när det gäller innovativa redskap. Ett generellt trålfiskeförbud skulle riskera att slå undan benen för många av räkfiskarna i Bohuslän.

Att på detta sätt motverka en hållbar utveckling är helt kontraproduktivt, och det motsäger också vad ministern nyss sa om att man vill jobba med miljön. För företagsamheten, sysselsättningen och livsmedelsförsörjningen är det otroligt viktigt att satsa på svenskt yrkesfiske. Jag hoppas, fru talman, att ministern kommer och besöker vår fina fiskeflotta och ser det hållbara utvecklingsarbete de gör – och även provar på att äta alla våra goda delikatesser som fiskas upp. Det är nämligen ett traditionellt hant-

verk, en högteknologisk industri och en turistindustri som hela Sverige har nytta av, och detta riskerar nu att gå till botten.

Hittills har den nuvarande regeringen tyvärr varit ett bottennapp för det svenska yrkesfisket på Bohuskusten, men jag hoppas verkligen att det ska bli en konstruktiv dialog framöver om hur vi tillsammans ska kunna stärka detta. Jag vill därför fråga ministern, fru talman, hur regeringen avser att involvera det svenska yrkesfisket i arbetet för att nå målen i livsmedelsstrategin. Att öka exporten av svensk fisk är nämligen också ett väldigt bra sätt att öka sysselsättningen, lönsamheten och välfärden.

Anf. 47 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Tack, Ann-Sofie Alm – särskilt för att du såg lite generad ut när du talade om regeringens bottennapp; det hedrar dig att du tyckte att det var lite jobbigt att säga det! Det är nämligen inte min bild att det finns någon stor politisk konflikt kring hur vi hanterar helheten i de här frågorna.

Tvärtom upplever jag att det när vi talar om livsmedelsstrategin som helhet, vilket vi ska ha en debatt om alldeles strax, finns en stor samsyn kring vad man vill uppnå med den. Sedan har vi olika avvägningar och prioriteringar rent politiskt kring hur man vill nå dit, och det är så det ska vara. Det ska finnas en spänstig debatt, och vi ska lyfta in olika frågor beroende på vilket håll vi kommer ifrån.

Det efterfrågades att jag skulle säga något mer om regelförenklingar. Jag tror att det är en väldigt viktig fråga, och det är en av de delar som är prioriterade inom ramen för livsmedelsstrategin – som ju fisket faktiskt är en del av. I handlingsplanen som levererades strax före jul, handlingsplan nummer två, är ett av de fyra prioriterade områdena just regelförenkling för hela kedjan. Där har det getts myndighetsuppdrag att identifiera vilka regler som är olämpliga och bör ses över eller förändras för att vi på så sätt ska skapa bättre förutsättningar för företagen att bedriva verksamhet i stället för att behöva ägna sig alltför mycket åt administration och regelkrångel.

Samtidigt vet vi att vi pratar om livsmedel, och det finns stora krav på att säkerställa att livsmedlen är säkra. Det betyder att det i någon mening alltid kommer att vara rimligt eller ganska regelbundet ändå, och därför behöver man jobba med hur man gör det enkelt att göra rätt. Att utveckla digitala plattformar och annat som understöder företagen i det här arbetet är en annan sådan del som är prioriterad inom ramen för livsmedelsstrategin.

När det gäller det arbete med att hantera covid-19-situationen och dess effekt på olika näringar som vi har gjort under våren kan jag konstatera att vi utifrån Näringsdepartementets område och utifrån min portfölj har haft en kontinuerlig dialog med alla aktörer. Det har vi egentligen haft genom hela krisen, och vi har låtit aktörerna lyfta in vad de ser som hinder och problem i situationen. Vi har jobbat aktivt med att försöka röja undan hinder.

På specifikt fiskets sida lyfte man bland annat upp att spårbarhetsinformation är regelbundet och svårt och att det blev extra problematiskt när man behövde flytta fisk från ett segment, alltså hotell och restaurang, till ett annat segment, nämligen handel, för att kunna säkerställa att man hade avsättning för sina produkter. Därför införde vi tillfälliga lättnader för spårbarhetsinformation, vilket gäller tills vidare. Samtidigt finns det ett

uppdrag att HaV ska titta på frågan i ett längre perspektiv, för detta är egentligen någonting som har lyfts in från yrkeskåren under lång tid.

Ann-Sofie Alm lyfter in flera andra stora frågor som kanske egentligen förtjänar en interpellationsdebatt var, för det är lite svårt att säga någonting seriöst om dem på väldigt kort tid. Men exempelvis kameraövervakning är någonting som det kommer förslag om, mest sannolikt inom ramen för vårt EU-samarbete. Det har visat sig vara ett önskvärt verktyg kopplat till att man ska säkra landningsskyldigheten, som är ett problem i många länder och som i förlängningen blir ett problem även för svenska yrkesfiskare om de inte konkurrerar på lika villkor. Det har vi varit positiva till inom ramen för EU-samarbetet, och vi har föreslagit att vi ska ta fram modeller för detta – på helt frivillig basis – med fiskare i Sverige. Det är alltså lite svårt att säga att det skulle vara väldigt begränsande att låta dem vara med i projekt på frivillig basis.

Anf. 48 ANN-SOFIE ALM (M):

Fru talman! Tack, ministern!

Om jag möjligtvis såg något generad ut har det inte med vad yrkeskåren tycker om regeringens politik att göra. Det handlar mer om att jag tror att ministern faktiskt vill bättre än vad resultaten visar. I Bohuslän har antalet fiskefartyg minskat från 700 till 400 på tio år. Ministern kan alltså säkert förstå att det är allvarligt menat att man tycker att svensk fiskepolitik är ett bottennapp.

Om regeringen verkligen vill värna det svenska fisket är det nu upp till bevis. Utvecklingen nedför går nämligen fort. Vi moderater vill såklart att även den kommande generationen ska kunna njuta av de härliga delikateserna, men då måste det bli regellättnader. Det måste bli enklare och lönsammare att bedriva yrkesfiske i Sverige.

Svenskt fiske utvecklar mer skonsamma och selektiva fiskeredskap än något annat land. Men när det kommer till kameraövervakning måste regeringen sluta att misstro. Yrkesfiskarna tycker att man misstror en hel bransch när man lägger fram sådana förslag.

Att svenskt yrkesfiske ligger i framkant måste prioriteras och faktiskt premieras. Vi moderater vill skapa bättre förutsättningar för yrkesfisket. Förhoppningsvis inser även regeringen fördelarna med att utveckla det hållbara svenska fisket i stället för att begränsa det. Då kanske man också slutar uppfattas som ett sänke för den svenska fiskerinäringen. Som bohuslänning vet jag nämligen vad havet kan ge men också vad havet kan ta.

Anf. 49 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Tack igen, Ann-Sofie Alm!

Min kommentar handlade mer om att vi lite till mans får fundera på retoriken. Det är alltid en svår avvägning. Det tycker nog de flesta av oss.

Ann-Sofie Alm tog upp selektiva och skonsamma verktyg som exempel på något Sverige är duktiga på. Den bilden delar jag. Jag menar också att vi ska fortsätta att vara duktiga. Det finns förutsättningar för att göra mer och för att skapa ett hållbart fiske. Det är det vi alla vill ha. Min bild är att det också är vad fiskarna vill. Man inser att om det inte finns livskraftiga och hållbara bestånd finns det ingen näring för framtida generationer. Om det är vi väldigt överens. Sedan prioriterar vi och värderar på olika sätt vad gäller kloka sätt att nå dit.

Jag tror på riktigt att det bara är i dialog med branschen man kan hitta de bästa lösningarna. Därför har vi försökt premiera att ha en god dialog. Vi lyssnar in deras synpunkter och väger dem. Men vi har också varit noga med att lyssna in vetenskap, vetenskapliga råd och rekommendationer.

Fiskepolitiken är större än Sverige som nation. Mycket av den är sammanlänkad med globala marknader och är inom ramen för EU-samarbetet. Det innebär att Sverige, som är en liten nation och en ännu mindre fiske-nation, i de sammanhangen har fått jobba ganska hårt för att bli en trovärdig röst, vilket har varit viktigt.

Jag har för avsikt att fortsätta det arbetet. Jag har för avsikt att fortsätta dialogen med branschen om vad vi kan och måste göra på kort sikt men också om vad som är önskvärt på lång sikt. Jag ser också mycket fram emot konstruktiva idéer och inspel från Moderaterna och Ann-Sofie Alm på det området.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2019/20:427 om Sveriges lantbruksstrategi

Anf. 50 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Ann-Sofie Alm har frågat mig om jag kommer att ta ytterligare initiativ för att stärka vår självförsörjningsgrad och uppnå de mål som satts upp i livsmedelsstrategin och när svenska lantbrukare på gårdsnivå kommer att se faktiska effekter av den beslutade livsmedelsstrategin.

För regeringen är målet i livsmedelsstrategin en prioriterad fråga. Det övergripande målet för livsmedelsstrategin är en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet. Produktionsökningen, både konventionell och ekologisk, bör svara mot konsumenternas efterfrågan.

Att stärka och öka konkurrenskraften inom det svenska jordbruket är också en viktig punkt i den sakpolitiska överenskommelsen mellan regeringen, Centerpartiet och Liberalerna. Svensk livsmedelsproduktion är helt avgörande för jobb och tillväxt på landsbygden. Ett kraftfullt bondepaket kommer att genomföras för att stärka likviditeten och konkurrenskraften.

En del i detta är att regeringen i december 2019 fattade beslut om en ny handlingsplan för livsmedelsstrategin. Handlingsplanen innehåller satsningar på 122 miljoner kronor årligen fram till 2025. Dessutom görs ytterligare en satsning på 114 miljoner kronor under 2020. Den innehåller långsiktiga åtgärder fram till 2025 och är ett viktigt steg i att öka konkurrenskraften och lönsamheten genom satsningar på forskning och innovation, regelförenkling och kompetensförsörjning. Här kan till exempel nämnas uppdrag till Tillväxtverket om att identifiera regler som försämrar konkurrenskraften, tillväxtpöjligheterna eller innovationsförmågan för företag i livsmedelskedjan samt att förenkla myndighetskontakter digitalt, bland annat genom att skapa tjänster för sammanhållna guidade processer.

Sverige behöver ha en god försörjningsförmåga när det gäller livsmedel. Många av de livsmedel vi konsumerar i dag kan dock inte produceras i Sverige på grund av att vi inte har det klimat som krävs för att odla vissa produkter. Dagens livsmedelsförsörjningssystem är komplext och globalt. De livsmedel som produceras i Sverige är ofta beroende av de globala värdekedjorna för till exempel energi, gödsel, foder, utsäde, växtskyddsmedel och maskindelar. Även arbetskraft färdas över nationsgränser. Det är därför viktigt att så långt som möjligt även under kriser säkerställa en öppen handel, inom EU och med tredje land. Ett lands livsmedelsförsörjning tryggas både av en inhemsk produktion och av import. En ökad svensk livsmedelsexport är också en viktig del i att öka svensk konkurrenskraft i livsmedelskedjan.

Kompetensförsörjning i de gröna näringarna är en prioriterad fråga för mig, och tillgången på inhemsk arbetskraft och kompetens är viktigt för att säkerställa försörjningsförmågan. Inom vårens satsning på universitet och högskolor finns även en betydande satsning på Sveriges lantbruksuniversitet för bristyrken, livslångt lärande, sommarkurser och förstärkning av basåret. Regeringen har även tillfört medel för extra platser inom regionalt yrkesvux, yrkeshögskolan och folkhögskolan som också utbildar inom livsmedelsproduktion och gröna näringar.

Sammantaget stärker dessa satsningar kompetensen och bidrar till att trygga livsmedelsförsörjningen samtidigt som arbetslösheten motverkas. Regeringen har också låtit utreda hur både kommunal vuxenutbildning och gymnasieskola bättre ska kunna bidra till Sveriges kompetensförsörjning. Betänkandet är just nu ute på remiss.

Regeringen arbetar också aktivt för att förstärka kompetensförsörjningen för arbetsuppgifter som kräver kortare utbildning. I våras avsattes 150 miljoner kronor för att under Skogsstyrelsens ledning kompetensutveckla arbetslösa och nyanlända till bristyrken i de gröna näringarna. Under våren har också 11 miljoner kronor tillförts Tillväxtverket för att förstärka ett befintligt uppdrag som syftar till att underlätta matchning av arbetslösa till de gröna näringarna.

Livsmedelsstrategins mål om en ökad och hållbar livsmedelsproduktion beslutades 2017 och ska uppnås 2030. För att nå målet med livsmedelsstrategin behöver vi arbeta vidare genom den handlingsplan för livsmedelsstrategin som jag redan har nämnt, men också genom hur vi utför åtgärder och insatser under kommande period för den gemensamma jordbrukspolitiken som startar 2023. Det är genom detta långsiktiga och kontinuerliga arbete och med målet i fokus vi kan nå det till 2030.

Anf. 51 ANN-SOFIE ALM (M):

Fru talman! Tack, ministern, för det utförliga svaret!

Jag betvivlar inte en enda sekund att ministern i sitt arbete och sitt uppdrag har de absolut godaste av intentioner. Det vill jag uppriktigt säga. Men problemet är, vilket jag också beskriver i interpellationen, att det inte blir något resultat som våra företagare inom de gröna och blå näringarna kan dra nytta av.

Fru talman! Ministern har ännu inte svarat fullt ut på interpellationen. Sveriges lantbrukare väntar fortfarande på att få veta när de på gårdsnivå kommer att få se faktiska effekter av den beslutade livsmedelsstrategin. Hittills är det, som ministern sa, beslutat om 122 miljoner per år till 2025

och 114 miljoner till i år. Det är 846 miljoner. Tillväxtverket har också fått 11 miljoner för att matcha in nyanlända. Skogsstyrelsen har fått 150 miljoner för kompetensutveckling av arbetslösa och nyanlända, och satsningen på vattenbruk har fått 7 miljoner per år. Jag tror att jag har räknat rätt när jag får det till ungefär 1 049 miljoner kronor. Ännu har lantbruken dock inte sett röken av några pengar.

LRF har i dag skrivit ett öppet brev till statsministern och statsrådet. De undrar om det inte är dags nu att regeringen på riktigt står upp för den svenska livsmedelsstrategin, som riksdag, regering och de gröna näringarna tillsammans har beslutat om. Detta är en mycket relevant fråga.

Fru talman! Ministern säger i sitt svar att livsmedelsstrategin är en prioriterad fråga för regeringen. Men varför ser vi då inte en kraftsamlad regering runt statsrådet som driver på för att öka företagens lönsamhet? Sveriges självförsörjningsgrad när det gäller livsmedel är bland de lägsta i hela Europa och fortsätter att sjunka på grund av dålig lönsamhet.

Livsmedelsförsörjning är grundläggande för att återuppbygga totalförsvaret i det försvarsbeslut som ska fattas i höst. Men var är försvarsministern?

Satsningen på vattenbruk grusas rejält på grund av att det tar år att få fram ett miljötillstånd. Investeringarna flyr till våra grannländer där tillstånden bara tar några månader. Men var är civilministern?

När de stora laxfabrikanterna vill etablera sig på kusten, när Dalslands matproducenter behöver säkrare vägar och när skaldjurstransporterna behöver nå exportleden snabbare, var är då infrastrukturministern?

När företagen kämpar med lönsamheten i coronakrisens kölvatten lyser näringsministern med sin frånvaro. Regeringspartnern Miljöpartiet skanderar i stället i Dagens industri att skattetrycket ska öka.

Jag håller med om att vi i kriser måste säkra frihandeln. Våra lantbrukare producerar de säkraste och mest högkvalitativa livsmedlen, men de borde vara handelsministerns, EU-ministerns och statsministerns stolthet att lägga fram i varje samtal för att öka vår export. Men var är de?

Sveriges lantbruksföretag behöver hopp och framtidstro. De behöver en regering som tror på företagsamheten inom de gröna näringarna och förstår att allting hänger ihop. Frågan kvarstår därför, fru talman: När kommer våra svenska lantbruk att få se glädjande resultat på gårdsnivå?

Anf. 52 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Tack, Ann-Sofie Alm, för ytterligare en väldigt viktig fråga! Den lämpar sig väl för fortsatt debatt.

Denna fråga har varit högaktuell under regeringens hela tid vid makten. Under förra mandatperioden lyckades man för första gången någonsin samla både politiken och näringen kring en livsmedelsstrategi. Detta är väldigt viktigt. När Ann-Sofie Alm nu väldigt förtjänstfullt räknade upp de åtgärder som finns i handlingsplan 2, som gäller från detta år och framåt, glömmer hon i och för sig att säga att vi under den förra mandatperioden satsade mer än 1 miljard. Till det kommer exempelvis den kompensation på nästan 1 ½ miljard som förra mandatperioden gavs till jordbruket på grund av torkan.

Jag tycker att detta väldigt tydligt visar att det här är en prioriterad näringsgren för regeringen. Jag är väldigt stolt över att ingå i en regering som har haft ett tydligt fokus på att hantera de problem som finns både kortsiktigt och långsiktigt.

Detta är ett gediget arbete. Också jag möter ofta företrädare för jordbruket som säger att man vill se större resultat på gårdsnivå. Jag har väldigt stor respekt för det. Samtidigt måste man komma ihåg att en strategi till sin natur handlar om att skapa förutsättningar för framtiden.

Ett skäl till att man har så dålig lönsamhet och sådana utmaningar som man har i dag är att det tidigare har saknats en strategi. När vi jämför oss med länder som ligger nära oss och som är duktiga på detta – exempelvis är Danmark ett land som man ofta jämför sig med – ser vi att det som mest skiljer oss från dem är att man där väldigt länge har jobbat målmedvetet med strategier. Man har satsat på forskning och innovation, produktutveckling, nära samverkan, exportstrategier och så vidare. Man ligger helt enkelt före oss i detta arbete. Det får inte på något sätt innebära att vi inte gör allt vi kan för att både komma i kapp och bli bättre på det som är svenska styrkor i detta sammanhang.

Samtidigt som jag gärna tillstår att det är jätteviktigt att vi talar om våra utmaningar tycker jag att vi också behöver tala om det som kvickt ger resultat. Vi kan exempelvis titta på export som är en väldigt viktig nyckelfaktor i sammanhanget. Om vi ska kunna öka den svenska självförsörjningsgraden och lönsamheten betyder det att vi behöver nå en större marknad än Sverige för att kunna få volym och skalfördelar i det vi producerar. Vi behöver kunna få bra betalt för kvalitativa produkter, vilket är vad Sverige producerar och det vi konkurrerar med.

Man kan se att den riktade satsning som vi har gjort på just denna näring inom ramen för exportstrategin sannolikt har fått resultat. Vi ser nämligen att svenska exportandelar ökar. Jag tror att det blev 9 procent förra året, vilket inte är obetydligt. Men givetvis var detta från alldeles för låga nivåer. Jag tog siffran direkt från huvudet, så ta den med en liten nypa salt.

Till detta kommer att vi väldigt aktivt jobbar för att öppna upp marknader för livsmedel. Livsmedel är en produkt som är svårare att exportera än många andra varor. Många länder är mer protektionistiska. Det är svårt att komma in på stora marknader som exempelvis Kina eller för den delen Japan och så vidare. Vi har där ett väldigt aktivt arbete för att öppna upp dessa marknader med exportprotokoll och annat. Vi tecknade ett med exempelvis Filippinerna strax före jul. Vi har även färdiga protokoll för Kina. Vi väntar bara på att Kina ska vara berett att skriva på dem. Allt detta är ett väldigt gediget fotarbete som tar lite tid. Men när det väl händer tror jag att det kommer att få stora resultat.

Vad som här och nu är viktigt för många bönder är dock regelfrågan. Jag hoppas att jag får återkomma till den i mitt nästa anförande.

Anf. 53 ANN-SOFIE ALM (M):

Fru talman! Självklart kan vi återkomma till regelfrågan. Denna bransch har nämligen 600 fler regler att förhålla sig till än någon annan bransch i Sverige. Det uppdrag som ni har givit till Tillväxtverket vad gäller att identifiera de regelförenklingar som behövs för att underlätta för företagen borde ha varit en regelförenklingskommission på Jordbruks-

verket, vilket Moderaterna tidigare har föreslagit. Precis som ministern säger blir det bra när man samarbetar med näringarna.

Att förenkla myndighetskontakterna digitalt är något annat som ministern beskriver som en satsning. Men för detta behövs fiber. Det är märkligt att regeringen säger en sak medan regeringens förlängda arm, Jordbruksverket, gör en annan då man drar tillbaka bidrag för att kunna genomföra de ordentliga fibersatsningar på landsbygden som behövs.

LRF har beräknat att stödet endast räcker till fyra regioner. Jag vill därför fråga ministern, fru talman, vilka regioner som ska bli utan bredbandsatsningen när man gör så här.

Det skulle kanske räcka med att ställa frågan om vad som behöver förenklas, förändras och förbättras till alla lantbrukare som de senaste åren har lagt ned sina företag. De vet. Staten kräver för många oavlönade timmar i administrativ kontrollverksamhet och för mycket skatt av de pengar som svenska lantbruk tjänar på sin verksamhet.

Över 90 procent av våra lantbruk utgörs av enmansföretag eller familjeföretag. Om man verkligen vill öka produktionen av livsmedel och öka sysselsättningen på landsbygden måste man göra det mer lönsamt för företagen, för då vågar de anställa och kan känna glädje i att utveckla något och känna lusten att göra något bra. Detta är egentligen en enkel ekvation. Jag hoppas verkligen att detta är vad regeringens bondepaket kommer att innehålla.

Fru talman! Ministern nämnde i sitt svar att man ska uppnå relevanta nationella miljömål. Jag kan hålla med om att man kanske inte behöver uppnå de irrelevanta. Jag blir dock lite nyfiken på vilka de irrelevanta är.

Riksdagen har till exempel fattat ett beslut om att 60 procent av Sveriges upphandlade mat i offentlig sektor ska vara ekologisk. Det behövs mycket kunskap för att vi ska nå det. Små regioner och kommuner har inte sådan kunskap. Jag skulle därför vilja fråga ministern, fru talman, hur regeringen har tänkt sig att man ska höja livsmedelsproduktionen när målen inte handlar om kunskapen om minsta möjliga miljöavtryck och närproduktion. Som det är nu blir det rätt att handla ekologiska tomater från Spanien i stället för att gå över gatan eller gå till granngården till grannens solcellsdrivna växthus.

Något annat som oroar mig är vattentillförseln. Vill man säkra vårt hållbara jordbruk kanske man behöver stoppa rivningar av gamla dammar och i stället se till att det blir lönsamt för företagen ute på landsbygden att investera i vattenreservoarer.

Fru talman! Jag vill veta hur regeringen tänker göra det möjligt att öka lönsamheten för Sveriges lantbruksföretag på kort sikt men också på lång sikt.

Anf. 54 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Jag tror att det är väldigt viktigt att man jobbar medvetet både kortsiktigt och långsiktigt, att man orkar vara uthållig och att man hela tiden för dialog. Det är en upprepning av vad jag sa i förra debatten eller möjligen i mitt förra anförande. Men någonstans handlar det om just det.

Ann-Sofie Alm efterlyste mina ministerkollegor i många av de här frågorna. Jag delar inte alls bilden att de är frånvarande, tvärtom. Jag tycker snarare att det som är poängen med att lyfta fram att det måste vara mer

än en minister i allting där man vill åstadkomma stor förändring är att väldigt få saker är avgränsade till sin natur.

Vi behöver exempelvis, precis som Ann-Sofie Alm säger, mer bredband i Sverige till alla företagare och individer. Det gäller framför allt landsbygden, även om jag kan konstatera att bredbandet svajar betänkligt även i övernattningslägenheten i Gamla stan under tider då folk är hemma.

Det här är ett område där det finns stora investeringsbehov och där regeringen skjuter till väldigt mycket pengar på totalen. En liten del av pengarna finns i landsbygdsprogrammet, som vi hanterar – det är långt ifrån alla bredbandspengar som finns. Man kan inte välja och vraka vilka delar man plockar ut när man vill prata detalj och när man vill prata helhet. Antingen pratar vi det ena eller också pratar vi det andra.

Jag tror nog att man med fördel skulle kunna hantera bredbanden någon annanstans än inom ramen för landsbygdsprogrammet, det vill säga via nationella system. Det hade antagligen kunnat vara enklare. Men då bygger det på att vi kan få in kriterier som gynnar landsbygd och gröna näringar i de systemen, inte bara marknadsmässiga incitament, för marknaden kommer aldrig någonsin att lösa landsbygdens utmaningar. Det gäller att hitta rätt i det här, och det är diskussioner som pågår hela tiden.

Civilt försvar nämndes också. Det är helt riktigt – under hösten kommer det en proposition som är en del av totalförsvarspolitiken. Livsmedelsförsörjning är en extremt viktig del av civilt försvar. Det blev väldigt tydligt när vi fick en pandemi – det krävdes ett gediget fotarbete av hela kedjan. Det var fantastiskt – man tog ett enormt ansvar för att säkerställa att logistik och annat fungerade när förutsättningarna helt plötsligt såg annorlunda ut, när konsumenter betedde sig annorlunda och så vidare. Detta är någonting som är på gång. Vi behöver också säkerställa att vi drar lärdom av konstaterade svagheter och brister i nuvarande system. På område efter område skulle jag kunna räkna upp arbeten som är på gång och som understöder helheten. Detta är mycket vidare än det som vi har gjort på mitt område.

Något som man gör och som jag vill lyfta fram, även om tiden går fort här i talarstolen, är kopplat till regelfrågor. Jag vill återigen konstatera att det är en prioriterad fråga hur man hanterar dem. Det kommer att handla om att man plockar bort eller förändrar regelverk som inte längre är helt optimala eller relevanta. Det kommer att bli väldigt viktigt hur vi implementerar den nya programperioden för CAP. Det gamla systemet var väldigt komplicerat till sin natur för den som skulle söka stöden. Vi har inom ramen för EU drivit att det måste bli enklare. Regelförändringar har varit prioriterat. Vi kommer att ta ansvar för att leverera på det när vi implementerar.

Sedan kan man också jobba med saker som handlar om att låta konsumenter göra medvetna val. Vi vet att konsumenter väljer klokt när de kan välja. Då är information viktigt, till exempel på restauranger. Vi jobbar också exempelvis med offentlig upphandling. Jag återkommer gärna till det i nästa inlägg.

Anf. 55 ANN-SOFIE ALM (M):

Fru talman! När ministern nu nämner information måste jag få berätta hur det går till när länsstyrelserna går ut och varnar för afrikansk svinpest. De skriver inte med ett enda ord att man bör välja svensk mat. I stället

säger de att man inte ska slänga mat – som kan komma utifrån – i naturen, eftersom den kan vara infekterad med afrikansk svinpest. Vad gäller information har vi mycket att jobba på.

Men när det kommer till den svenska lantbruksnäringen kan jag säga att jag inte är helt övertygad om att hela regeringen står bakom livsmedelsstrategin – då hade vi redan sett mycket mer av det på gårdsnivå. Ministern nämner CAP. Lantbruket får inte bli en budgetregulator, varken i EU eller här hemma. Vi behöver vår hälsosamma goda mat både i goda tider och i kristider. Jag vet att svenska bönder inte vill annat än att öka sin produktion, exportera mer, utveckla mer och glädjas mer, men det krävs från hela regeringen och från riksdagen en attityd att detta är möjligt. Det får inte bara bli vackra ord i en debatt eller i dokument.

Vi ska vara stolta över det arv som våra lantbrukare vårdar jorden med och omsorgsfullt tar hand om sina djur med. Det är inte gratis att hålla våra öppna landskap öppna. Men det är dags att vi visar respekt tillbaka. Det är faktiskt dags att hela regeringen står upp för den livsmedelsstrategi som vi alla har varit överens om.

Anf. 56 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Jag är också väldigt stolt över våra svenska bönder. Jag är stolt över alla aktörerna i den svenska livsmedelskedjan. Det är jag alltid, men kanske lite extra under pandemin. Jag är djupt imponerad av på vilket sätt man klev in och tog ansvar. Jag tror att det underlättades av att vi hade påbörjat arbetet med livsmedelsstrategin. Man har vant sig vid att samtala med varandra och fokusera på att hitta lösningar framåt i stället för att bara se varandra som konkurrenter. Jag tror att det här var ett kvitto på att det börjar sätta sig nu, och det är jag djupt imponerad av. En stor eloge till alla i kedjan!

Jag tänkte använda de sista minuterna till att följa upp det jag sade om medvetna konsumenter. Jag tror att det är jätteviktigt att vi jobbar med att undanröja regelkrångel, skapa möjligheter till digitalisering och bredband, jobba med export, forskning och innovation och så vidare. Men jag tror att det som snabbast ger effekt på gårdsnivå är när konsumenter väljer att köpa mat producerad i Sverige och är beredda att betala för det.

Det arbete som branschen själv har gjort med exempelvis Från Sverige-märkningen har visat fantastiska resultat i hur konsumenter väljer i kyldisken. När man lätt kan få information gör man smarta, medvetna och kloka val. Under pandemin har vi sett att närproducerad mat tagit slut och inte kunnat levereras. När människor i stället för att gå på restaurang ville köpa lite finare mat och laga mer mat hemma ökade efterfrågan på det enormt. Det arbete som vi har på gång nu med att se till att man också kan göra de medvetna valen på restaurang tror jag kommer att betyda mycket för näringen. Jag tror också att det arbete som vi har på gång med att se till att offentlig sektor upphandlar i enlighet med svensk lag kommer att betyda enormt mycket för lönsamheten – direkt på gårdsnivå.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2019/20:432 om coronapandemins effekter på SRHR

Anf. 57 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Yasmine Posio har frågat mig om jag avser att verka för att Sverige ska ta initiativ globalt för att lyfta SRHR under coronapandemin samt ta initiativ inom EU för att stoppa den reaktionära utvecklingen i Europa gällande frågor om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter.

Jag delar frågeställarens oro kring coronapandemins effekter på mänskliga rättigheter. Jag välkomnar möjligheten till samtal om kvinnors och flickors fulla åtnjutande av mänskliga rättigheter, särskilt i fråga om deras sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter, vilket är en högt prioriterad fråga för regeringen.

Vi har tagit emot flera oroväckande rapporter från FN och människorättsorganisationer som visar att könsbaserat våld ökar i flera länder medan tillgång till SRHR minskar, särskilt bland personer i utsatta situationer i samhället. Vi får signaler om att befintliga system som värnar om SRHR och som har tagit decennier att bygga upp begränsas och monteras ned. Detta är i vissa fall resultat av bristande jämställdhetsanalys, i andra fall ett led i en strategi från abortmotståndare som utnyttjar pandemin som skäl för att begränsa dessa rättigheter. Det leder till minskade möjligheter till säker förlossning, minskad tillgång till preventivmedel och säkra aborter samt ökade svårigheter för gravida att få tillgång till hälso- och sjukvård.

Detta är i linje med tidigare lärdomar, bland annat från ebolautbrottet i Sierra Leone. Det system som byggts upp för att tillförsäkra kvinnor och flickor rätten till sexuell och reproduktiv hälsa måste försvaras och resurser bevaras, inte minst för att hålla nere barna- och mödradödligheten.

Under våren har regeringen publicerat flera artiklar och uttalanden för att specifikt lyfta jämställdhets- och SRHR-frågorna under pandemin. I maj tog jag initiativ till en debattartikel med specifikt fokus på krisens jämställdhetsperspektiv. Artikelns undertecknades av åtta andra kvinnliga utrikesministrar samt chefen för UN Women och har publicerats i flera länder. Sverige och Sydafrika tog även initiativ till ett gemensamt uttalande som uppmanade världens beslutsfattare att säkerställa kvinnors och flickors fulla åtnjutande av SRHR under pandemin. Detta uttalande fick stöd av 59 länder och planeras att följas upp med ett motsvarande högnivåmöte som Sverige ska stå värd för tillsammans med bland annat UNFPA.

SRHR-situationen blir ofta än värre i länder som redan är sköra och drabbade av konflikt. Därför har jag under våren hållit flera möten med kvinnliga fredsbyggare och organisationer som arbetar för kvinnors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna i konfliktdrabbade länder. På så sätt har jag fått egen förstahandsinformation kring hur kvinnors och flickors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna har hotats under pandemin. Dessa möten har stärkt mig i min uppfattning att hela covid-19-responserna måste jämställdhetssäkras och att SRHR är en central del i detta arbete.

Som Yasmine Posio också nämner har vi under våren sett oroande exempel på utvecklingen i Europa, bland annat i Polen och Ungern. Det är viktigt att värna och främja demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna och rättsstatens principer samt att våra standarder inte skiftar i en negativ riktning med anledning av covid-19.

Sverige är en stark förespråkare för SRHR inom EU, och vi verkar konsekvent för ökat engagemang och åtagande för frågorna. Sverige har bland annat systematiskt och konsekvent arbetat för att SRHR ska bli ett självständigt tematiskt område i EU:s nya Gender Action Plan, den plan som styr jämställdhetsintegreringen av EU:s externa bistånd. Den förväntas antas vid utrikesrådets sammanträde i slutet av november.

Jag kommer personligen att fortsätta att använda de plattformar och kontakter jag har för att nå ut och påverka i dessa frågor, såväl globalt som inom EU.

Anf. 58 YASMINE POSIO (V):

Fru talman! Jag tackar utrikesminister Ann Linde för svaret.

En interpellation kan ju användas för att tydliggöra skillnader och/eller för att lyfta ett viktigt ämne på dagordningen. Denna har lite mer karaktär av det sistnämnda, då sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter tenderar att komma i sista hand – inte för utrikesministern och mig, men i samhället i stort. Detta är ett sätt att få upp det på agendan. Tyvärr hinner jag inte lyfta alla de härresande exempel som finns på effekterna av frånvaron av SRHR eller försämringar på området, men alla är lika viktiga för mig och Vänsterpartiet.

Den pågående coronapandemin har slagit hårt globalt. Oron för liv och hälsa har tvingat människor att ändra sina vanor, och länder har infört olika nivåer av restriktioner. Världsbanken befarar att fattigdomsbekämpningen i och med coronavirusets spridning inte kommer att kunna ske i tillräckligt snabb takt för att målet om att utrota extremfattigdomen till 2030 ska kunna uppnås. Hur olika länder agerar kommer att påverka miljontals människors demokratiska fri- och rättigheter under lång tid, inte minst inom SRHR-området.

När pengar, personal och medicinsk utrustning går till att bekämpa coronaviruset får andra delar av vården stå tillbaka. Nedstängda fabriker har lett till en brist på preventivmedel, vilket riskerar att resultera i oönskade graviditeter såväl som ökad mödradödlighet, könssjukdomar och hiv. FN:s befolkningsfond UNFPA befarar att en sex månader lång nedstängning av samhället kan leda till ytterligare 7 miljoner oönskade graviditeter. Mödrahälsovården får stå tillbaka i många länder som har ont om resurser, vilket riskerar att leda till onödigt lidande och allvarliga komplikationer, i värsta fall döden.

Men det är inte bara preventivmedel som fattas. I bland annat Indien finns det inte längre abortpiller i tillräckligt stor utsträckning, vilket innebär att flickor och kvinnor som vill göra en medicinsk abort tvingas till ett kirurgiskt ingrepp med allt vad det innebär.

I dessa tider har vissa ledare försökt införa inskränkningar i aborträtten genom att skylla på att personal och utrustning behövs i coronabekämpningen, även om så inte är fallet. I USA vädrar abortmotståndarna morgonluft, och deras fula metoder har utökats med att de står och hostar på flickor och kvinnor som tar sig till abortkliniker.

Unaids varnar för att nedstängningar av samhället i spåren av covid-19 påverkar tillgången till hivmedicin negativt, och dödligheten i hiv förväntas öka med 10 procent de kommande fem åren på grund av just detta.

Våld och sexuella övergrepp mot kvinnor och flickor sker redan världen över i alltför stor utsträckning. I dessa tider när människor förväntas eller beordras hålla sig hemma ökar våldet och de sexuella övergreppen. Och det sker i alla länder. Sverige, Frankrike, Argentina, Kenya, USA, Indien – ingenstans i världen är kvinnor och flickor säkra från mäns våld.

Det är väldigt bra att Sverige fortsätter att hålla fanan högt när det gäller SRHR, och det är bra att Sverige omallokerat biståndsmedel till pandemibekämpning. Samtidigt har dock världen sett stora gräshoppsvärmor och översvämningar, och Jemen bombas fortfarande, bland annat med hjälp av svenska vapen. Därför har vi i Vänsterpartiet budgeterat för ett additionellt bistånd på 500 miljoner som ska gå till att motverka pandemins effekter.

Min fråga är: Hur ser utrikesminister Ann Linde på att utöver att se till att SRHR finns på agendan även under denna svåra pandemi också utöka biståndet nu när världen dessutom har flera andra kriser?

Anf. 59 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Jag tackar Yasmine Posio för att hon lyfter denna mycket viktiga fråga. Det behövs verkligen i dessa tider.

Sveriges feministiska utrikespolitik fortsätter med full styrka även under rådande pandemi. Ytterst handlar det om att vi arbetar hårt för att säkerställa att den globala responsen innehåller jämställdhetsperspektiv på både kort och lång sikt.

Det finns en stor risk att ett visserligen befogat starkt fokus på att bekämpa covid-19 leder till ökad sjukdom och fler dödsfall inom andra områden, inklusive sexuell och reproduktiv hälsa. SRHR-vård riskerar att klassas som icke nödvändig vård och bortprioriteras till förmån för covid-19-relaterad hälso- och sjukvård. Det kan medföra minskade möjligheter till säkra förlossningar och säkra aborter samt sämre möjligheter för gravida att få vård.

Med en kris kommer också förlorade inkomster, ökad fattigdom, maktlöshet och intolerans – alla faktorer som är kända för att ha en negativ påverkan på SRHR. Särskilt unga flickor och kvinnor exponeras ytterligare både för sexuellt och könsbaserat våld och för oönskade graviditeter till följd av exempelvis skolstängningar.

Under ebolakrisen i Sierra Leone ökade mödradödligheten med 34 procent till följd av att resurser omprioriterades. Närmare 4 000 personer dog i ebola. Samtidigt nådde barn- och mödradödligheten en rekordnivå på 45 000.

Rapporter från Nepal under pågående pandemi visar också på en ökad barnadödlighet i samband med förlossningar. Det system som har byggts upp för att tillförsäkra kvinnor och flickor rätten till sexuell och reproduktiv hälsa är centralt, inte minst för att hålla nere barn- och mödradödligheten. Sverige fortsätter därför att ha en framträdande roll i SRHR-frågor på den internationella arenan.

Sverige är till exempel kärnstödgivare till flera organisationer inom WHO, FN:s befolkningsfond UNFPA, jämställdhetsorganet UN Women och Gavi, som är instrumentella i kampen för att begränsa viruset och dess negativa konsekvenser.

Jag vill också lyfta fram Sveriges regionala och bilaterala arbete. Genom våra utlandsmyndigheter och det svenska biståndet har ett stort engagemang bidragit till att främja SRHR i vårt samarbete med andra länder. Bland annat har finansiellt stöd till såväl samarbetsorganisationer som länder i Afrika både ökat och snabbt styrts om för att säkerställa mödra- och barnhälsovårdsprogram, tillgång till preventivmedel och medicinska abortprodukter, som är en av de saker som Yasmine Posio nämnde, för särskilt utsatta tonårsflickor och kvinnor.

Hittills har Sverige beslutat om stöd på motsvarande 1 538 miljoner för covidspecifika insatser, bland annat till WHO:s krishanteringsfond, FN:s humanitära appell och FN:s långsiktiga uppbyggnadsarbete. Sverige verkar för ett tydligt jämställdhetsperspektiv i dessa insatser.

Budgetarbetet är i full gång. Vi återkommer till riksdagen med ett budgetförslag.

Anf. 60 YASMINE POSIO (V):

Fru talman! Tydligt går det alldeles utmärkt att utöka RUT-avdraget till 75 000 kronor och dessutom lägga till nya pigjtjänster i form av silverputsning och att någon annan ska tvätta de rikas lortiga Armaniskjortor. Men när det handlar om människors liv har vi hittills inte sett några additionella medel. Där ser vi hur regeringen prioriterar.

Pandemin har inte enbart haft effekter på den reproduktiva hälsan och lett till ökat våld mot flickor och kvinnor utan även fått följder för skolans möjlighet att bryta skadliga patriarkala normer.

Sexualundervisning är en avgörande faktor för att uppnå bra sexuell och reproduktiv hälsa men även för att bryta, eller åtminstone minska, ett samhälles destruktiva normer och närma sig jämställdhet. Detta vet inte minst vi här i Sverige, och det är därför vi så starkt värnar och förespråkar sexualundervisning. Fortfarande finns ett flertal länder där det inte är obligatoriskt i undervisningen och ett antal länder som hela tiden är nära att ta bort det. Det är dessa fragila, konservativa och oftast nationalistiska länder som ligger i riskzonen nu när pandemin hindrar människor från att samlas för att visa sitt missnöje.

I Polen lade regeringen fram ett lagförslag om att kriminalisera sexualundervisningen mitt under pandemin, trots att människor inte kunde gå ut och demonstrera emot detta. Dessvärre röstade parlamentet inte ned förslaget helt, utan det skickades till en extraordinär subkommitté för lagändringar. Med tanke på vilken riktning Polen rört sig i finns det en överhängande risk för att lagändringen så småningom kommer att gå igenom.

I april införde Rumänien, som har högst andel ungdomsgraviteter i Europa, obligatorisk sexualundervisning. Men efter påtryckningar från den katolska kyrkan, som menar att sexualundervisning attackerar barns oskuld, togs obligatoriet bort, och skolan får numera enbart erbjuda sexualundervisning efter att vårdnadshavare skriftligen har godkänt att deras barn ska få det.

Under coronapandemin är hbtq-personer en särskilt utsatt grupp, och många drabbas hårt av restriktioner och ökad fattigdom. I Sydkorea har medier pekat ut gayklubbar som epicentrum för en ny smittvåg, vilket gjort att exempelvis Amnesty varnat för stigmatisering. I Sydamerika har flera länder flexibla utgångsförbud, där kvinnor och män enbart tillåts gå ut olika dagar. Restriktionerna slår mot transpersoner, och mycket tyder på

att hatbrotten har ökat i samband med detta. I Ungern har parlamentet röstat igenom flera kritiserade krislagar som ger premiärminister Orbán ökad makt och rätten att regera genom dekret på obestämd tid. I samband med detta har en grundlagsändring som förbjuder transpersoner att ändra juridiskt kön gått igenom.

Det är bra att Sverige är en stark förespråkare för SRHR inom EU och arbetar för att SRHR ska bli ett självständigt tematiskt område i EU:s nya Gender Action Plan. Men det räcker uppenbarligen inte när vi nu ser hur Rumänien, Polen och Ungern inför lagar som kraftigt försämrar SRHR och inskränker människors rättigheter.

Vi i Vänsterpartiet menar att det är dags att dra in EU-pengar till Ungern, då landet inte följer de konventioner EU satt upp när det gäller mänskliga rättigheter. Hur ser utrikesminister Ann Linde på det förslaget?

Anf. 61 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! De allvarliga begränsningar vi ser när det gäller kvinnors och flickors fulla åtnjutande av mänskliga rättigheter är ett resultat av en bristande jämställdhetsanalys. Det är en aktiv strategi hos abortmotståndare i pandemin, och det utnyttjas nu för att införa begränsningar i SRHR men också när det gäller sexualundervisning och så vidare, vilket Yasmine Posio tar upp.

Jag vill betona att vi inom EU konsekvent har fört fram EU:s viktiga roll som en global röst och att vi ständigt påpekar att man också inom EU måste följa mänskliga rättigheter fullt ut. Inte minst med de länder som Yasmine Posio nämner har vi haft diskussioner både bilateralt och inom EU.

Det märks också att frågan om man ska ge ekonomiska bidrag till länder som inte följer mänskliga rättigheter, rättsstatens principer och demokrati har kommit allt högre upp på EU:s agenda, bland annat efter att Sverige som ett av de allra första länderna tog upp detta. Detta är nu resultatet av de satsningar man gör, både på budgeten och på åtgärder för att bekämpa pandemin. Man ska ha så kallad konditionalitet, det vill säga att de som inte följer mänskliga rättigheter, demokrati eller rättsstatens principer – kort sagt det som står uttryckt i FN:s fördrags artikel 2 om grundläggande värden – inte heller ska ha möjlighet att få samma ekonomiska stöd.

Jag vill också säga att EU och dess medlemsstater i olika sammanhang gemensamt upprepar att SRHR ska värnas under den pågående pandemin även om det är problematiskt i vissa länder. De socialkonservativa medlemsstaterna inom EU är trots allt i minoritet, och vi måste samarbeta med de progressiva krafter som faktiskt finns i de länderna och som, skulle jag vilja säga, är ganska starka. Till exempel ser vi att protesterna från de polska kvinnorna när abortlagarna i olika omgångar har varit hotade har gjort att man har lyckats mota de allra värsta förslagen. Det är inte så att det finns en massiv anti-SRHR-rörelse i hela befolkningen i de här länderna, utan det har handlat om de regeringar som sitter för tillfället.

Ett exempel på påverkansarbete är det möte om jämställdhet i utrikespolitiken som Spaniens utrikesminister arrangerade under våren. Jag deltog, och vi tog initiativ till en artikel om frågornas vikt. Ett annat exempel är EU:s biståndsministrar, som samlades redan före påsk för att diskutera EU:s samlade respons till utvecklingsländerna. Vi är också ett av de ledan-

de länderna bakom en global koalition för ekonomisk jämställdhet, där initiativ tas för att stärka kvinnors ekonomiska egenmakt.

Slutligen vill jag säga att hbtqi-frågor tillhör mina absolut prioriterade frågor. Vi driver dem inom ramen för UD:s stora satsning Drive for Democracy, där alla UD:s 108 utlandsmyndigheter på olika sätt hittar saker för att driva demokratifrågor och rättighetsfrågor, inklusive för hbtqi-personer.

Anf. 62 YASMINE POSIO (V):

Fru talman! De ekonomiska effekterna av coronapandemin slår hårt mot dem som redan har det tuffast. Kvinnor är överrepresenterade i serviceyrken och informella arbeten, och många arbetar med otrygga villkor. När länder inför hårda restriktioner eller lockdowns står de plötsligt utan inkomst. Vi har alla läst om kvinnor som känt sig tvingade till prostitution för att få ekonomin att gå ihop.

Som vanligt är det flickor och kvinnor som får betala det högsta priset för att vi lever i en kapitalistisk och patriarkal värld. Det är först när världen är jämlik och jämställd som kriser inte drabbar låginkomsttagare och kvinnor och flickor hårdast. Vi måste förändra dagens ojämlika värld, där vissa länder är beroende av bistånd från de rika länder som suger ut de fattiga ländernas resurser till att börja med.

Visst är det bra att utrikesministern lyfter SRHR på alla arenor som finns, men vi vet att det inte löser grundproblemet. Vi måste börja betala vad det faktiskt kostar att producera en vara med sjysta villkor och löner som det går att leva på. Tänk om Sverige kunde vara drivande för att införa human rights due diligence i alla handelsavtal och krävde det av svenska företag som får statligt stöd för att kunna etablera sig i andra länder! Och tänk om Sverige kunde skriva på land-för-land-rapportering så att företag inte kan fly undan skatt! Det skulle vara viktiga steg i rätt riktning.

Så länge länder tvingas leva under nykoloniala strukturer utan en chans att kunna ta sig ur fattigdom och så länge ett land är ojämlikt och patriarkalt kommer både kvinnor och flickor alltid att få betala det högsta priset, både i det vardagliga livet och, ännu mer, när en kris pågår.

Anf. 63 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Jag sätter stort värde på Yasmine Posios och Vänsterpartiets engagemang i dessa frågor. Vi delar målet om en jämställd värld, och regeringens och riksdagens engagemang för SRHR-agendan är en viktig del i arbetet för att nå dit.

Mina samtal med internationella aktörer och civilsamhället under våren vittnar om kriser och konflikter, kombinerat med de senaste årens ökade motstånd mot jämställdhet och ett krympande demokratiskt utrymme. Det kan bidra till att undergräva kvinnorrättsorganisationernas och andra civilsamhällesorganisationers möjligheter att verka.

Vi vet i dag att pandemin drabbar människor olika trots dess globala utveckling. Det är viktigt att vara mycket medveten om hur kvinnor och män påverkas annorlunda av covid-19, vilket belyser behovet av en kontinuerlig jämställdhetsanalys och av att integrera jämställdhetsperspektivet i alla våra handlingar. Sverige tog därför tillsammans med Sydafrika i våras initiativ till ett gemensamt uttalande om vikten av att värna jämställd-

het och SRHR under covid-19-pandemin, ett initiativ som 57 andra länder anslöt sig till.

SRHR är en fråga om liv och död. I kampen mot en pandemi, som covid-19-pandemin, kan vi inte flytta vart sig fokus eller resurser från andra hälsosektorer och allas åtnjutande av mänskliga rättigheter.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 19 Svar på interpellation 2019/20:425 om rättigheter vid handel

Anf. 64 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru talman! Lorena Delgado Varas har frågat mig hur jag tänker agera för att trygga urfolks, minoriteters och miljöaktivisters liv med anledning av att företag kan vara delaktiga i att göra affärer som försätter dem och miljön i fara.

Som Lorena Delgado Varas beskriver är situationen globalt för dem som kämpar för mänskliga rättigheter och demokrati, för miljön och för klimatet oerhört utsatt. Hot, trakasserier och våld mot miljöförsvare och försvarare av mänskliga rättigheter rapporteras ha ökat. Regeringen ser allvarligt på detta.

Det primära ansvaret för att respektera, skydda och uppfylla de mänskliga rättigheterna ligger hos staterna. Sverige lyfter konsekvent vikten av det, såväl multilateralt inom EU och FN som i bilaterala samtal med tredjeland. Om alla stater tog sitt ansvar skulle vi komma längre i arbetet med företagande och mänskliga rättigheter.

Men företag har också ett ansvar att följa och respektera mänskliga rättigheter. Det är därför som internationella regelverk, som FN:s vägledande principer eller OECD:s riktlinjer, växt fram. Regelverken har en normerande effekt som gör skillnad. Men det är tydligt att det behövs skarpare verktyg för att säkerställa att mänskliga rättigheter efterlevs av företagen.

Vi ser också att skyddet av människor och miljö går hand i hand. När värdefull miljö förstörs sker det med dramatiska konsekvenser för lokalbefolkningen, som får sin livsmiljö förstörd, men effekterna känns också längre bort och av framtida generationer.

Sverige har ett starkt engagemang vad gäller frågorna om företagande och mänskliga rättigheter och är pådrivande i många forum. Som EU:s rådsslutsatser om urfolk från 2017 slår fast är FN:s vägledande principer för företagande och mänskliga rättigheter relevanta för att främja urfolks rättigheter. Sverige uppmanar aktivt länder att ansluta sig och bistår dem som uttryckt en vilja att ansluta sig och har exempelvis bidragit finansiellt till framtagandet av planer för mänskliga rättigheter i Asien.

Att främja svenska företagsintressen står inte i motsatsförhållande till att också verka för att stärka respekten för de mänskliga rättigheterna. Ett ökat handelsutbyte kan tvärtom fungera som en positiv kraft för att sprida principer om hållbart företagande. För att bidra till svenska företags möjligheter att hantera risker i samband med komplicerade investeringar och affärer, inte minst på komplexa marknader, lanserade regeringen en ny plattform för internationellt hållbart företagande i slutet av förra året.

I plattformen presenteras regeringens politik för internationellt hållbart företagande. Plattformen bygger på den politiska inriktning som regeringen sedan tidigare har beslutat och presenterar åtgärder som genomförts och de som planeras att genomföras i syfte att utveckla ett internationellt hållbart företagande. Där beskrivs även olika arenor, samarbeten, aktörer och instrument som är centrala för hur regeringen bedriver sin politik inom området.

Oavsett var i världen svenska företag verkar förväntar sig regeringen att de internationella riktlinjerna för hållbart företagande är utgångspunkten i deras verksamhet. Det innebär bland annat att arbeta för jämställdhet, goda arbetsvillkor, miljö, klimat och korruptionsbekämpning. Företagens verksamhet ska inte orsaka, bidra till eller vara kopplade till kränkningar av eller övergrepp på mänskliga rättigheter.

Ett annat viktigt verktyg för förändring är att ställa krav genom våra handelsavtal. Som Lorena Delgado Varas korrekt påpekar förhandlar EU och Indonesien sedan 2016 om ett frihandelsavtal. Den svenska regeringen har varit pådrivande för ett ambitiöst hållbarhetskapitel i avtalet som omfattar åtaganden om både social och miljömässig hållbarhet. Det inkluderar bland annat efterlevnad av multilaterala avtal, hållbart företagande, klimat, biodiversitet, skogsbruk, fiske med mera. Genom hållbarhetskapitlet skapas en viktig plattform för samarbete och dialog mellan parterna. Avtalet förväntas även stärka civilsamhällets inflytande genom att skapa ett institutionellt ramverk för dialog med civilsamhället.

Just nu pågår en rad väldigt viktiga initiativ rörande företagande och mänskliga rättigheter som vi är delaktiga i. Kommissionen har aviserat ett förslag om en EU-gemensam lagstiftning om obligatorisk väsentlighetsanalys om företagande och mänskliga rättigheter, så kallad human rights due diligence, men också till skydd mot miljöskador, så kallad environmental due diligence. Justitiekommissionär Didier Reynders har sagt att förslaget kommer att omfatta alla sektorer och signalerat att det kommer att innehålla sanktionsmöjligheter. Sverige ser positivt på att kommissionen tar fram ett förslag. Vi har en nära dialog med EU:s medlemsstater där vi ser ett ökat engagemang. Det gäller särskilt Finland och Tyskland, vilka båda två har prioriterat frågan i sina EU-ordförandeskap.

Regeringen arbetar integrerat för att främja mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer såväl som skydd för klimat och miljö.

Anf. 65 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Tack för svaret, utrikeshandelsminister Hallberg! Utrikeshandelsministern säger att det primära ansvaret för att respektera, skydda och uppfylla de mänskliga rättigheterna ligger hos staterna, att Sverige konsekvent lyfter vikten av det och att om alla stater tog sitt ansvar skulle vi komma längre i arbetet med företagande och mänskliga rättigheter.

Jag håller med men vill kanske lägga lite större fokus på företags ansvar i frågan, speciellt med tanke på att vi i dag har stora företag som har organisation, upplägg och struktur för att försöka att kringgå ansvar. Stater som har stabil ekonomi och demokrati har större ansvar att se till att dessa företag tar sitt ansvar längs hela produktionskedjan. Genom att rika, demokratiska länder ställer mer krav stöttar vi de grupper som i dag hotas, trakasseras, misshandlas och mördas samt skyddar den natur som förstörs

för att dessa företag behöver upprätthålla vinst och produktion oavsett konsekvenserna.

Det är såklart positivt att Sverige ställer sig bakom FN:s vägledande principer för företagande och mänskliga rättigheter och att man uppmanar länder att ansluta sig, även om det vore bra om man ställde högre krav på det.

Vi från Vänsterpartiet är glada över att ett förslag om en gemensam EU-lagstiftning angående human rights due diligence och environmental due diligence håller på att diskuteras. Detta ger en stor möjlighet att hålla företag ansvariga juridiskt för brott mot mänskliga rättigheter runt om i världen. Just human rights due diligence och environmental due diligence är något som Vänsterpartiet har krävt under många år. Vi hoppas verkligen att detta går igenom och att det inte tar för lång tid innan det implementeras, för frågan är ytterst angelägen.

Men varför måste vi vänta på EU? Flera länder går ju mot en nationell lagstiftning för human rights due diligence och environmental due diligence. Varför kan inte Sverige göra det? Varför kan inte Sverige ställa lagkrav på att företagen ska respektera mänskliga rättigheter längs hela värdekedjan?

Anf. 66 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru talman! Jag tackar Lorena Delgado Varas för att hon lyfter den här frågan. Den är oerhört central, framför allt i mitt uppdrag som handelsminister. Jag anser att handeln, precis som Lorena Delgado Varas säger, har en möjlighet att påverka genom företagen och företagens påverkan i de länder där de är aktiva.

Vad gäller frågan om behov av lagstiftning för att tydliggöra företagens ansvar för att genomföra denna due diligence både vad gäller mänskliga rättigheter och vad gäller miljö håller jag med om att vi behöver stärka och förtydliga kraven på företagen, framför allt på de multinationella företagen.

Det finns ett behov av översyn av lagstiftningen för att det ska tydliggöras vilka krav som ställs på svenska företag och EU-företag. Därför har Sverige varit starkt engagerat i frågan när den har kommit upp på EU:s bord.

Det pågår också en rad väldigt viktiga initiativ som vi inte bara följer noga från Sveriges sida utan också är delaktiga i. Bland annat publicerade EU-kommissionen i februari en rapport – det är den vi talar om nu – om EU-gemensam lagstiftning. Den har nu följts upp av uttalanden från både kommissionären för rättsliga frågor och kommissionären för handel.

Kommissionen håller under detta år också på att genomföra en rad studier inom området. Här ska vi – vilket vi också gör – lyfta in perspektiv som är viktiga för Sverige och för svenska företag gällande att påverka i de länder där de är delaktiga, till exempel vad gäller fackliga rättigheter, mänskliga rättigheter i arbetslivet och miljö.

Vår uppfattning – och min uppfattning som handelsminister – är att det är genom att påverka genom EU som vi får ett större genomslag för våra ansträngningar. Detta innebär inte att Sverige ska vara passivt – långt därifrån. Men att Sverige som enskilt land inför en lagstiftning som inte går hand i hand med en EU-lagstiftning ser inte vi, eller jag, som en lika effektiv åtgärd för att nå målet att svenska företag ska vara ännu mer påverkande

i positiv riktning och ha ännu tydligare krav på att leva upp till de hållbarhetskrav i bred kontext som vi från regeringens sida förväntar oss att svenska företag lever upp till när de är aktiva på den internationella marknaden.

Vi följer naturligtvis även andra länders arbete med nationell lagstiftning. Vissa länder har tittat på och gjort en analys av en nationell lagstiftning, även inom EU. Vi följer detta noga i bland annat Finland och Tyskland för att se om man kommer att omsätta det i praktiken eller om man i detta fall, när det gäller våra grannländer eller länder som ligger nära oss, kommer att följa EU-lagstiftningen.

Vår grundinställning är att det är viktigt att vi enas inom EU och att vi får en tydlig och kraftfull åtgärd för att vara kravställande på företaget när det gäller hållbarhetsfrågorna.

Det är för tidigt att säga vilka punkter i EU-lagstiftningen som är de viktigaste att lyfta fram om det skulle vara så att det kommer till en förhandling, vilket det ofta gör inom EU – det är ju 27 länder som ska enas kring en lagstiftning. Men för Sverige är det otroligt viktigt att värna de regler, ramverk och konventioner som redan i dag är tillämpliga, så att de inte omförhandlas. Vi har i dag en bottenplatta inom OECD och inom FN; detta måste lyftas in också i en eventuell EU-lagstiftning.

Vi behöver också se till att vi tydliggör vilka krav som ställs på EU:s multinationella företag.

Anf. 67 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Även om det är bra med mer globala krav tror jag absolut att Sverige kan visa vägen genom att införa sådana lagkrav nationellt. I EU har vi sett flera exempel på att krav tenderar att bli rätt så tandlösa efter dessa diskussioner.

Jag vill belysa den betydelse som lagkrav har. Det räcker med att titta på hur det har gått med de så kallade hållbarhetsredovisningar som vi har för företagen i dag. Hälften av företagen gör inte en uppföljning av bland annat hur mänskliga rättigheter efterlevs i deras kedja eller i underleverantörernas kedja. Hållbarhetsredovisningarna har minskat snarare än ökat sin redovisning av risker för mänskliga rättigheter.

Frivilligheten gör ju att denna utveckling går väldigt långsamt eller inte alls. Det gör att de företag som främjas av hållbarhetsredovisningen är företag som inte respekterar detta och som kanske till och med utnyttjar hållbarhetsredovisningen som någon form av greenwashing eller washing genom mänskliga rättigheter. De företag som däremot jobbar konsekvent med detta tvingas att konkurrera med de globala företag som har som affärsidé att göra vinster genom att utnyttja människor och förstöra deras levnadsmiljö.

Här måste vi ta vårt ansvar och säkerställa att dessa företags utveckling inte fortgår på det sättet samt tvinga företagen att konkurrera på likvärdiga premisser.

När jag ställde frågan förra året var svaret att konsekvenserna av lagbundna krav på företag var så svåra att överblicka. Jag hoppas att regeringen nu ser hur viktigt det är med lagkrav för att mänskliga rättigheter ska ha den tyngd de behöver, speciellt nu under pandemi- och kristider.

Vi hoppas verkligen att regeringen vågar ställa krav på företagen, även om vi de senaste dagarna har sett nyheter som visar att så inte är fallet –

detta trots att några av dessa storföretag är kända för att bryta bland annat mot arbetares rättigheter.

Anf. 68 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru talman! Jag är helt enig med Lorena Delgado Varas om att detta är en helt central fråga, inte bara för svenska företag utan för alla företag. Vi kan dock påverka genom de svenska företagen.

Sverige är ett av de mest aktiva länderna i EU vad gäller att driva utvecklingen när det gäller hållbarhet i en bred kontext och krav på företagande. Jag vill återigen hänvisa till den plattform vi tog fram för internationellt hållbart företagande i slutet av förra året, tillsammans med näringslivet, för att få näringslivet ombord på en sådan diskussion. Det är inte bara en diskussion utan också en plattform för att vi sedan ska driva frågorna vidare inom EU.

Jag vill återkomma till att jag är övertygad om vikten av att arbeta inom EU, också när vi driver utvecklingen av nya hållbara frihandelsavtal. Det handlar ju inte bara om lagstiftning om mänskliga rättigheter och miljöaspekter på hållbart företagande, utan det handlar också om hållbara frihandelsavtal.

Detta är en punkt som jag skulle vilja lyfta i den här diskussionen, för där är Sverige ett av de mest aktiva länderna. Ett konkret exempel på detta är att det fungerade när man tog upp tvistlösningsmekanismen i hållbarhetskapitlet i avtalet med Korea. Man begärde konsultationer därför att landet hade bristande implementering av arbetsrättsliga åtaganden. Jag skulle vilja se det som en kombination och en palett av åtgärder, både den EU-lagstiftning som vi ser fram emot och som vi medverkar till nu och de frihandelsavtal som vi faktiskt har möjlighet att påverka, också i vår dagliga handel med andra länder.

Jag vet att huvuddelen av svenska företag har en hög ambitionsnivå vad gäller hållbarhet. Men det räcker naturligtvis inte, utan vi måste också från regeringens sida och från EU:s sida se till att det finns ett robust ramverk.

Ett annat exempel som regeringen gjort under min tid som handelsminister är att vi har drivit frågan om krediter, garantier och finansiering på exportmarknaden mot ett mer hållbart håll. Vi har till exempel ställt krav på den myndighet som är ansvarig för Exportkreditnämnden, som från och med 2022 inte längre ska kunna ge krediter till fossil utvinning. Där går vi mycket längre än OECD:s krav i sina hållbarhetsregler. Vi har också ställt krav på myndigheten att påverka andra länders statliga kreditorganisationer i den riktningen.

Jag tycker att den svenska regeringen har gjort väldigt mycket under det senaste året i en riktning mot ökade krav på hållbarhet för ett hållbart företagande. Men jag återkommer till att det är på EU-nivå som vi framför allt kan göra ett större avtryck och påverka i större utsträckning. Men det är viktigt att vi är aktiva i förhandlingarna i EU och tar en central roll där och att svenska företag ska vara en förebild vad gäller hållbarhet ute i världen. Det är också en förväntan från regeringen.

Anf. 69 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Jag tycker att det är intressant att Anna Hallberg lyfter fram frihandelsavtalen och tvistlösningsystemet. För bara en kort tid

sedan hoppade ju Argentina av samtalen om Mercosuravtalet just på grund av tvistlösningssystemet och vad det innebär för landet när man tvingas in i ett avtal som tvingar landet att gå i en riktning som man inte vill, speciellt nu under pandemitider då man behöver använda all sin kraft till att rädda de lokala och mindre företagen och inte riskerar att det lokalproducerade försvinner och ger plats för de stora företagen från andra länder.

Här skulle jag vilja stanna upp lite och prata lite mer om de transnationella företagen. Det är ju oerhört komplexa strukturer. Där kan man säga att FN:s vägledande principer för företagande och mänskliga rättigheter inte lyckas fånga upp den komplexitet som den globala företagsstrukturen har. En komplettering till detta är ju FN:s Binding Treaty för transnationella företag. Den möter upp både den rättsliga och den organisatoriska komplexitet som de transnationella företagens offer står inför när de försöker söka rättvisa. Det är oerhört svårt för mindre urfolkssamhällen att stå emot de stora transnationella företagen. Exempelen där man har konflikter är många, som torrlagda floder, barnarbete i gruvor och så vidare.

Hur avser regeringen att möta upp de komplexa transnationella företagen för att säkerställa att till exempel urfolk har en rättslig chans gentemot dessa, med tanke på att man inte vill ställa sig bakom Binding Treaty, som just tar upp det här?

Anf. 70 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru talman! FN:s principer för hållbart företagande är också en plattform. Men precis som jag nämnde tidigare ser vi att detta behöver förstärkas ytterligare med till exempel EU-lagstiftningen. Vi behöver ha tydliga hållbarhetskapitel i våra frihandelsavtal.

Det kommer nu ett utkast till en ny FN-konvention för företagande och mänskliga rättigheter. Sverige ska naturligtvis vara aktivt där och även när det gäller just den delen av en global ny konsultation och att införa en ny konventionstext som kommer att publiceras. Vi står naturligtvis i ständig kontakt med EU:s både medlemsstater och institutioner och följer den processen noga. Genom EU är vi med och påverkar även den FN-konvention om företagande och mänskliga rättigheter som kommer under året.

Vad gäller frihandelsavtalen vill jag bara kommentera att det är ett av de få verktyg vi ibland har för att få länder att sätta sig vid bordet och diskutera och också respektera krav på hållbarhet, för det finns också ett väldigt stort kommersiellt intresse för länderna att ingå frihandelsavtal med EU. Det går fram och tillbaka i de här diskussionerna, och vi har avhopp här, precis som Lorena Delgado Varas nämnde. Men jag är övertygad om att i längden är det just genom handel som vi kan påverka och genom starka hållbarhetskapitel i våra frihandelsavtal.

Avslutningsvis vill jag säga att jag är helt enig med Lorena Delgado Varas om att de multinationella företagen är en komplex fråga. Därför måste vi jobba på många nivåer. Regeringens ambition är att jobba på med FN-konventioner och med EU-lagstiftningen, men naturligtvis också att sätta press på de svenska multinationella företagen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 20 Svar på interpellation 2019/20:439 om Arbetsförmedlingen efter coronapandemin

Anf. 71 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Ali Esbati har, mot bakgrund av de svårigheter på arbetsmarknaden som coronaepidemin skapar, frågat mig om jag avser att se över pilotprojektet för KROM utifrån det förändrade läget för Arbetsförmedlingen. Vidare har Ali Esbati frågat mig om jag avser att ta något initiativ för att klargöra att det ska vara den arbetssökandes behov snarare än kommersiella aktörers affärsmöjligheter som styr Arbetsförmedlingens anvisningar.

Det pågående virusutbrottet har betydande konsekvenser för svensk ekonomi och arbetsmarknad. För att lindra konsekvenserna på arbetsmarknaden och bättre möta en utveckling med en ökande arbetslöshet har regeringen vidtagit en lång rad åtgärder. Det handlar bland annat om en tillfälligt förstärkt arbetslöshetsförsäkring, fler utbildningsplatser på universitet och högskolor och ökade möjligheter till yrkesutbildning i hela landet. För att stärka Arbetsförmedlingens möjligheter att hantera den rådande situationen har regeringen beslutat om ökade medel såväl för myndigheten som för arbetsmarknadspolitiska program och insatser.

Ett ökat antal arbetslösa innebär att Arbetsförmedlingen prioriterar de arbetsuppgifter som krävs för inskrivning av och planeringssamtal med arbetssökande. Det är en förutsättning för att kunna ge dem ersättning vid arbetslöshet och insatser som stöder dem i att komma i jobb. Myndigheten har därför tillfälligt fördelat om sina personalresurser samtidigt som arbetet med att rekrytera personal intensifierats ytterligare.

I det rådande läget behöver Arbetsförmedlingen nyttja alla tillgängliga verktyg. Ett ökat användande av fristående aktörer minskar risken för att Arbetsförmedlingens prioritering av myndighetsutövning behöver ske på bekostnad av att kunna erbjuda aktiva insatser för de arbetssökande. I linje med detta har regeringen också gett Arbetsförmedlingen i uppdrag att skyndsamt effektivisera processerna för beslut om anvisning till upphandlade matchningstjänster så att antalet deltagare kan öka väsentligt. De resurser som tillförts för att öka antalet deltagare i matchningstjänster bidrar också till att successivt öka kapaciteten hos leverantörer att erbjuda tjänster i det reformerade systemet.

Samtidigt pågår arbetet med att reformera Arbetsförmedlingen. Som ett steg i ett successivt, ordnat och ansvarsfullt genomförande av reformen har Arbetsförmedlingen fått i uppdrag att införa utvecklade matchningstjänster under 2020. På så sätt kan lärdomar dras inför det kommande reformerade systemet. Arbetsförmedlingen har valt att införa utvecklade matchningstjänster i form av tjänsten Kundval rusta och matcha (KROM). Regeringen följer noggrant utvecklingen, och Arbetsmarknadsdepartementet har en löpande, tät dialog med myndigheten.

När det gäller Ali Esbatis andra fråga är det alltid en arbetsmarknadspolitisk bedömning som ligger till grund för vilka insatser en arbetssökande får ta del av. Det innebär i praktiken en sammanvägd bedömning av om insatsen är lämplig både för den enskilde och ur ett bredare arbetsmarknadspolitiskt perspektiv. Kommersiella aktörers affärsmöjligheter är inte en del av den bedömningen. Regeringen anser samtidigt att den arbetsmarknadspolitiska bedömningen behöver göras mer enhetlig och träff-

säker så att de arbetsmarknadspolitiska insatserna kan användas mer effektivt givet tillgängliga medel. I linje med detta har myndigheten också fått i uppdrag att utveckla den arbetsmarknadspolitiska bedömningen.

Anf. 72 ALI ESBATI (V):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret och för möjligheten att få diskutera denna viktiga fråga. Jag måste erkänna att jag inte blev direkt lättad av ministrarnas svar.

Redan före pandemin befann sig Arbetsförmedlingen i ett svårt och ganska rörigt läge på grund av en kombination av många faktorer, inklusive januariavtalets skrivningar som handlar om en ganska extrem och ideologiskt enkelspårig omvandling och i hög grad kommersialisering av delar av Arbetsförmedlingens verksamhet.

I detta läge har världen också drabbats av en svår pandemi, vars effekter naturligtvis också har varit kännbara här. Det finns mycket gott att säga om regeringens, myndigheternas och inte minst sjukvårdens agerande under en mycket svår situation för människor i vårt land. Det har också gjorts mycket för att försöka mildra de ekonomiska effekterna av pandemin. Men vi har ändå en kraftigt ökad arbetslöshet.

Det är viktigt att understryka att mycket av vår ekonomiska och sociala framtid kommer att påverkas av hur vi som samhälle klarar av denna arbetslöshet. Mot denna bakgrund finns det tyvärr anledning till oro. En vingklipt arbetsförmedling hade nämligen redan före anstormningen av nya arbetslösa stora problem att ge människor det stöd som de behöver och som de anställda på Arbetsförmedlingen verkligen vill kunna ge. Nu pressas de på ett sätt som riskerar att bli helt ohållbart.

Arbetsmarknadsministern nämner i sitt svar flera åtgärder som regeringen har vidtagit, exempelvis gällande a-kassan och ökade möjligheter till yrkesutbildning. Det är väldigt bra, och det är saker som Vänsterpartiet också har pressat på om under en längre tid. Men det som nämns om beslutet om ökade medel är ganska uppenbart otillräckligt. Det är långt mindre resurser än vad myndigheten behövde redan före pandemin. Jag hoppas därför verkligen att regeringen följer dessa behov noga.

Det som framför allt slår mig med ministrarnas svar här är att den bild som målas upp i mycket hög grad skiljer sig från den bild som man får om man talar med arbetsförmedlare på golvet, med fackliga företrädare och även med människor som är i en utsatt situation som arbetslösa. Där är snarare bilden att långtidsarbetslösa kan pressas undan när de knappa resurserna går till att hjälpa nya arbetslösa med inskrivning. Det kan handla om så konkreta saker som att personer blir av med subventionerade anställningar som kan vara mycket avgörande för människor i en svår situation och att man inte har personella resurser för att ta upp exempelvis nya lönebidragsanställningar, trots att det finns intresserade arbetsgivare. Personer som av olika skäl har svårt att klara sig själva utan personlig hjälp måste ändå lämnas åt sitt eget digitala öde.

Det som gör mig orolig är att ministern, åtminstone inte i detta svar, inte verkar se eller vilja se denna verklighet utan i stället kanske ägnar sin energi åt att förverkliga de ganska fantasifulla idéer som Centern och Liberalerna har fått in i januariavtalet. Det var utifrån detta som jag tog upp KROM-projektet – Kundval rusta och matcha. Vi har gott om allvarliga problem i Arbetsförmedlingen med att få grundläggande uppgifter att fun-

gera. Det finns stor oro med varsel, uppsägningar, omflyttningar, kontorsnedläggningar och så vidare. Att ovanpå detta lägga prioriteringen på ett storskaligt och resurskrävande experiment i ett antal kommuner i Sverige tror jag dessvärre inte andas en så ansvarsfull hantering. Jag hoppas att ministern kan säga mer om detta.

Anf. 73 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Vi befinner oss just nu i det allvarligaste läge som vi har haft på svensk arbetsmarknad i modern tid. 480 000 människor är inskrivna på Arbetsförmedlingen. Sedan i mars har nästan 100 000 personer varslats, och 270 000 människor har anmält sig som arbetssökande på Arbetsförmedlingen. Vi har en mycket allvarlig situation på svensk arbetsmarknad.

I detta läge har regeringen vidtagit många väldigt kraftfulla åtgärder. Jag tycker att det är viktigt att lyfta fram de saker som faktiskt har gjorts. Det handlar bland annat om korttidsarbete, som innebär att vi räddar tusentals svenska jobb. Det handlar om att vi har tillfört resurser till Arbetsförmedlingen, både för att säkra den lokala närvaron som behöver byggas upp och stärkas runt om i landet och för att säkerställa att alla som nu har blivit varslade och som skriver in sig ska få rätt stöd. Det handlar om att vi har tillfört a-kassorna 100 miljoner kronor. Vi har stärkt den ekonomiska tryggheten, sett till att fler omfattas av a-kassan och sett till att man också kan betala sin hyra när man har blivit arbetslös. Vi har tillfört 1,8 miljarder kronor för att Arbetsförmedlingen ska kunna använda resurser och ge stöd till dem som är arbetslösa, alltifrån arbetsmarknadsutbildningar till andra typer av insatser.

Vi har också tillfört 280 miljoner kronor till kommunerna för sommarjobb för unga – jag har själv varit ute och besökt ett antal sommarjobbare denna sommar – men också till ungas arbete i höst.

Vi behöver se att detta är den allvarligaste krisen som vi har haft på svensk arbetsmarknad. Regeringen vidtar kraftfulla åtgärder, och vi är beredda att göra mer.

Den pilotverksamhet som Ali Esbati refererar till i sin interpellation är ett sätt att kunna utveckla tjänster som hjälper människor in i arbete eller utbildning. Men det är bara en liten del av en hel palett av åtgärder som människor blir erbjudna. För mig som arbetsmarknadsminister och socialdemokrat handlar det om att vi behöver göra allt som står i vår makt för att ge rätt stöd till människor för att de ska komma in i arbete, och vi behöver använda alla tillgängliga resurser. Det handlar om att skapa rätt förutsättningar för Arbetsförmedlingen att kunna utföra sitt viktiga uppdrag. Men det handlar också om att ta till vara fristående aktörer och ideella och idéburna aktörer. Jag var så sent som i förrgår och träffade representanter för Fryshuset, som har lång erfarenhet av att arbeta med ungdomar.

Vi behöver därför, i stället för att hacka sönder olika typer av insatser, hjälpas åt att se en helhet och se till att vi skapar de bästa förutsättningarna för jobb och en bra framtid i Sverige för alla.

Anf. 74 ALI ESBATI (V):

Fru talman! Jag tackar för ett fylligt och engagerat svar. Många av de saker som arbetsmarknadsministern tog upp handlade i och för sig inte om Arbetsförmedlingen. Men jag vill ändå understryka, vilket jag gjorde re-

dan i mitt första inlägg, att många av de saker som nämndes här och som handlar om den ekonomiska politiken och hur den har varit inriktad på att göra saker för att underlätta situationen för personer som riskerar att bli arbetslösa eller som har blivit arbetslösa – a-kassan, möjligheterna till yrkesutbildning som har utökats och korttidsutbildning – är saker som vi i Vänsterpartiet har stått bakom och ställt oss mycket positiva till.

Det som jag frågade om var hur man gör med den centrala myndighet som ska göra många av de saker som jag tror att vi är överens om borde göras för att underlätta för arbetssökande i ett läge där vi dessutom har fått fler arbetslösa. Ministern nämnde själv att det är viktigt att ha en helhet och inte hacka upp saker. Det är exakt det som är grunden till min oro och den kritik som vi i Vänsterpartiet har haft, inte mot de saker som ministern här nämnde och som har gjorts under pandemin utan mot det som man har skrivit fast sig i i januariavtalet och som man vill göra med Arbetsförmedlingen. Det är där som jag återigen vill understryka att KROM är en del av detta. Vi fick gå ganska långt för att få detta till att inte bli ett fullskaleexperiment utan att det skulle begränsas.

Men det som fortfarande oroar mig, och som jag tycker borde oroa ministern, är att den bild som man får av verkligheten på Arbetsförmedlingen om man pratar med personer som arbetar där och personer som möter Arbetsförmedlingens tjänster tyvärr inte alls är så ljus som den som ministern vill ge i sina svar. Då handlar det just om vad det är som man får möjlighet att göra med de resurser som man har. Jag nämnde flera exempel på viktiga delar av den tjänst som man måste kunna erbjuda medborgare som hamnar i arbetslöshet och som inte kan ges på ett fullgott sätt och som oroar dem som ska göra det faktiska jobbet, alltså de som är på golvet och varje dag försöker göra sitt bästa. Det handlar utöver det till exempel om någonting så viktigt som att upprätthålla personliga relationer med de människor som är i behov av stöd för att kunna komma närmare arbetsmarknaden och samtidigt upprätthålla relationer med lokala arbetsgivare. Det här är helt centralt för att kunna göra ett bra jobb, och det tror jag att ministern egentligen håller med om.

Problemet är att de otillräckliga resurser man har i förvaltningsanslag i dag och den idé om Arbetsförmedlingen som delvis redan har implementerats – och som ministern verkar vilja fortsätta implementera, med stöd av januariavtalet – gör att Arbetsförmedlingen styckas upp. Då finns idén att det är andra typer av färdigheter som ska finnas än dem arbetsförmedlarna besitter och att man ska lägga ut detta på konkurrerande, privata aktörer. Det är det som oroar mig, och det oroar mig tyvärr inte mindre efter ministerns i övrigt i och för sig fina svar.

Anf. 75 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Det är en väldigt ansträngd situation på Arbetsförmedlingen, och jag har verkligen aldrig sagt något annat. Arbetsförmedlingen drabbades ju av hårda nedskärningar i samband med den M-KD-budget som beslutades i riksdagen inför förra året. Det var en väldigt tuff period under förra året, och det är det fortsatt – givetvis, med tanke på det allvarliga läge vi har.

Precis som jag sa i mitt förra inlägg har 270 000 personer skrivit in sig vid Arbetsförmedlingen som arbetssökande arbetslösa sedan i mars, och det är klart att det är en otroligt pressad situation. Jag beundrar verkligen alla de arbetsförmedlare som gör ett fantastiskt arbete. De har också själva fått ställa om på grund av pandemin, och många jobbar nu hemifrån. Tusentals arbetsförmedlare jobbar på distans och gör sitt yttersta för att ge rätt stöd till de människor som har blivit av med sitt arbete.

Vårt ansvar är att se till att myndigheten får rätt förutsättningar att utföra sitt viktiga jobb. Jag vill bland annat säkerställa att det finns en lokal närvaro så att människor, oavsett var de bor i vårt avlånga land, ska kunna ha rätt till stöd för att komma tillbaka i arbete – eller komma i studier, med tanke på den konjunktur vi är inne i nu. Jag tycker alltså att det är viktigt att vi kallar en sko en sko. Det är en tuff situation, och vi som regering kommer att säkerställa att Arbetsförmedlingen har de förutsättningar den behöver för att kunna utföra sitt viktiga arbete.

Vi behöver samtidigt utveckla arbetsmarknadspolitiken och reformera Arbetsförmedlingen. För mig som socialdemokrat och arbetsmarknadsminister är det en självklarhet. Vi ska inte bara ha en myndighet som har hög kapacitet och kan leverera bra resultat, utan vi ska också se till att vi kan använda alla goda krafter – att vi har fristående aktörer, ideella idéburna organisationer och andra som kan medverka i en arbetsmarknadspolitik som hjälper människor att komma in på arbetsmarknaden. I morgon träffar jag idéburna organisationer för att lyssna in deras olika förslag på hur de kan bidra i detta.

För mig blir det obegripligt när Vänsterpartiet och Ali Esbati ständigt och jämt enbart pratar om Arbetsförmedlingen – myndigheten – och väldigt sällan ser potentialen i andra aktörers möjlighet att faktiskt bidra. Jag tror att vi nu är i ett läge i Sverige där vi verkligen behöver hjälpas åt. Alla goda krafter behöver samlas och se till att stötta människor i den tuffa situation vi är i.

Jag vill också bara nämna vad KROM-verksamheten handlar om, fru talman. Den handlar om att ge stöd till dem som är arbetslösa. Än så länge rör det en ganska liten grupp, för detta är en nystartad verksamhet.

Det vi vet är att det finns vetenskapligt stöd för att den som får stöd i sitt arbetssökande snabbare kommer att hitta ett arbete. De som deltar i KROM får en individuell handlingsplan och fysiska möten. Leverantören och deltagaren utformar tillsammans en plan för att deltagaren så snabbt som möjligt ska komma i utbildning eller arbete. Det handlar bland annat om att man får möjlighet till kartläggning av sina kompetenser och förutsättningar och att man får information om arbetsmarknaden och arbetslivet. Man får praktiskt stöd i att söka jobb och i kontakten med arbetsgivare. Man får vägledning till utbildning, och det kan ibland också handla om motiverande samtal och hälsofrämjande åtgärder.

Jag ser fram emot att ta emot den rapport som myndigheten kommer att leverera till regeringen i oktober, för det är självklart en möjlighet att fortsätta diskutera hur vi kan utveckla den här typen av tjänster så att vi verkligen stöder människor i att komma i utbildning och arbete.

Anf. 76 ALI ESBATI (V):

Fru talman! Självklart är vi från Vänsterpartiets sida väldigt intresserade av att arbetsmarknadspolitiken i allmänhet och Arbetsförmedlingen i synnerhet ska utvecklas och reformeras; vi har under lång tid återkommande lämnat olika typer av förslag på hur det kan göras. Det vi och regeringen är oeniga om är i vilken riktning den utvecklingen och reformeringen ska ske.

Jag tror inte att detta handlar enbart om att alla krafter ska vara med och hjälpas åt, så att säga, utan detta handlar om att rigga ett ganska komplicerat system för upphandling och kontrakt så att kommersiella aktörer, som ska följa sina ekonomiska incitament att tjäna så mycket pengar som möjligt, ger stöd till arbetslösa utan att det urartar på det sätt som det har gjort i arbetsmarknadspolitiken i tidigare skeden, för inte särskilt länge sedan.

Detta är ingenting som hamnar på plats av sig självt, utan det är något som kräver resurser för implementering – och inte minst för kontroll. I en mängd olika välfärdstjänster där man har infört pseudomarknader har det nämligen visat sig krävas mycket kontroll. Det är mycket resurser som går åt till att hindra bolag som försöker tjäna pengar från att i den processen leverera en undermålig tjänst eller parkera personer som de inte kan stödja.

Det är alltså det som utgör min och Vänsterpartiets oro. Vi kommer dock definitivt att ha anledning att återkomma till hur arbetsmarknadspolitiken ser ut och hur man bäst ser till att använda myndigheten Arbetsförmedlingen, med alla dess medarbetare, på bästa sätt för att trycka ned arbetslösheten och hjälpa människor i behov.

Anf. 77 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Jag delar helt och hållet Ali Esbatis ingångar när det gäller att vi ska ha bra kontroll på dem som utför olika typer av tjänster inom arbetsmarknadspolitiken. Det är för mig helt centralt, och jag fortsätter givetvis gärna att diskutera det. Varenda skattekrona ska användas på bästa sätt, men det är också så att myndigheten ska ha rätt förutsättningar att utföra sitt viktiga jobb. Det är för mig helt avgörande.

Ifall det är någon som har tittat på den debatt vi precis har haft vill jag passa på att säga följande: Det är en jättetuff situation på svensk arbetsmarknad just nu, men det är viktigt att vara tydlig med att det också finns stora möjligheter. Jag tycker att vi som politiker har ett stort ansvar för det.

Regeringen har tillfört mycket resurser både till arbetsmarknadspolitiken och för att vi ska kunna bygga ut utbildningssystemet med flera tusen platser. Är det någon som just nu är arbetslös och tittar på den här debatten skulle jag alltså vilja uppmana den personen att fortsätta söka jobb, för det finns arbeten att söka. Man ska inte ge upp. Men man ska också passa på att utbilda sig. Detta är en tid då jag tycker att man ska ta den möjlighet som finns att fylla på med ny kunskap och kompetens – och kanske utbilda sig till det där yrket man tidigare drömde om. Ge alltså inte upp! Det finns stora möjligheter.

Jag tackar Ali Esbati för debatten.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 21 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Proposition

2019/20:193 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående proposition skulle förlängas till och med *onsdagen den 9 september*.

Skrivelse

2019/20:192 Riksrevisionens rapport om effektiviteten i förmedlingsverksamheten

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående skrivelse skulle förlängas till och med *onsdagen den 23 september*.

EU-dokument

COM(2020) 260 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av åtgärder för en hållbar järnvägsmarknad mot bakgrund av covid-19-pandemin

COM(2020) 280 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2014/65/EU vad gäller informationskrav, produktstyrning och positionslimiter för att stödja återhämtningen efter covid-19-pandemin

COM(2020) 281 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) 2017/1129 vad gäller EU-återhämtningsprospektet och riktade justeringar för finansiella mellanhänder för att stödja återhämtningen efter covid-19-pandemin

COM(2020) 282 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) 2017/2402 om inrättande av ett särskilt ramverk för värdepapperisering och om inrättande av ett särskilt ramverk för enkel, transparent och standardiserad värdepapperisering för att stödja återhämtningen efter covid-19-pandemin

COM(2020) 283 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 575/2013 vad gäller anpassningar av ramverket för värdepapperisering för att stödja den ekonomiska återhämtningen efter covid-19-pandemin

COM(2020) 309 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 514/2014 vad gäller förfarandet för tillbakadragande

COM(2020) 314 Förslag till rådets direktiv om ändring av direktiv 2011/16/EU om administrativt samarbete i fråga om beskattning

COM(2020) 332 Förslag till rådets beslut om tillstånd för Frankrike att tillämpa en nedsatt sats för vissa indirekta skatter på "traditionell" rom som framställs i Guadeloupe, Franska Guyana, Martinique och Réunion

COM(2020) 337 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) 2016/1011 vad gäller undantag för vissa referensvärden för tredjelandsvalutor och fastställande av ersättningsreferensvärden för vissa referensvärden som ska upphöra

COM(2020) 355 Förslag till rådets beslut om AIEM-skattens tillämpning på Kanarieöarna

Prot. 2019/20:146
20 augusti

COM(2020) 360 Förslag till rådets direktiv om ändring av direktiv 2006/112/EG om ett gemensamt system för mervärdesskatt vad gäller identifiering av beskattningsbara personer i Nordirland

COM(2020) 371 Förslag till rådets beslut om ändring av giltighetstiden för beslut nr 940/2014 om sjötullsystemet i de franska utomeuropeiska departementen

COM(2020) 384 Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om ändring av beslut nr 445/2014/EU om inrättande av en unionsinsats för evenemanget Europeisk kulturhuvudstad för åren 2020–2033

COM(2020) 623 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av direktiv (EU) 2016/798 vad gäller tillämpningen av reglerna för järnvägssäkerhet och driftskompatibilitet på den fasta förbindelsen under Engelska kanalen

§ 22 Kammaren åtskildes kl. 15.59.

Sammanträdet leddes

av förste vice talmannen från dess början till och med § 15 anf. 41 (delvis)
och

av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om ny riksdagsledamot.....	1
§ 3 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen.....	1
§ 4 Anmälan om subsidiaritetsprövning.....	1
§ 5 Anmälan om fördröjt svar på interpellation.....	2
§ 6 Anmälan om interpellationer	2
§ 7 Anmälan om skriftliga frågor och svar	2
§ 8 Anmälan om faktapromemorior	2
§ 9 Ärenden för hänvisning till utskott.....	3
§ 10 Svar på interpellation 2019/20:428 om tjänstemannastatus för all blåljuspersonal.....	3
Anf. 1 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	3
Anf. 2 ANN-SOFIE ALM (M)	4
Anf. 3 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	5
Anf. 4 ANN-SOFIE ALM (M)	6
Anf. 5 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	7
Anf. 6 ANN-SOFIE ALM (M)	8
Anf. 7 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	8
§ 11 Svar på interpellation 2019/20:433 om inställda evenemang, konserter och motionslopp	9
Anf. 8 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	9
Anf. 9 OLA JOHANSSON (C).....	10
Anf. 10 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	11
Anf. 11 OLA JOHANSSON (C).....	12
Anf. 12 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	13
Anf. 13 OLA JOHANSSON (C).....	14
Anf. 14 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	14
§ 12 Svar på interpellation 2019/20:430 om taxiföretag som blir utan krishjälp.....	15
Anf. 15 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	15
Anf. 16 THOMAS MORELL (SD).....	15
Anf. 17 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	16
Anf. 18 THOMAS MORELL (SD).....	17
Anf. 19 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	18
Anf. 20 THOMAS MORELL (SD).....	19

Anf. 21 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	19
§ 13 Svar på interpellationerna 2019/20:435 och 441 om förstärkta kontroller på vägarna	20
Anf. 22 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S)	20
Anf. 23 THOMAS MORELL (SD)	21
Anf. 24 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S)	22
Anf. 25 THOMAS MORELL (SD)	23
Anf. 26 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S)	24
Anf. 27 THOMAS MORELL (SD)	25
Anf. 28 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S)	25
§ 14 Svar på interpellation 2019/20:436 om en rättssäker bedömning av yrkesförares högre behörigheter	26
Anf. 29 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	26
Anf. 30 THOMAS MORELL (SD)	26
Anf. 31 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	27
Anf. 32 THOMAS MORELL (SD)	28
Anf. 33 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	29
Anf. 34 THOMAS MORELL (SD)	29
Anf. 35 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	30
§ 15 Svar på interpellation 2019/20:442 om kontroller av kör- och vilotider	30
Anf. 36 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	30
Anf. 37 THOMAS MORELL (SD)	31
Anf. 38 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	32
Anf. 39 THOMAS MORELL (SD)	33
Anf. 40 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	34
Anf. 41 THOMAS MORELL (SD)	35
Anf. 42 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	35
§ 16 Svar på interpellation 2019/20:423 om coronakrisens effekter på yrkesfisket	36
Anf. 43 Statsrådet JENNIE NILSSON (S)	36
Anf. 44 ANN-SOFIE ALM (M)	36
Anf. 45 Statsrådet JENNIE NILSSON (S)	37
Anf. 46 ANN-SOFIE ALM (M)	38
Anf. 47 Statsrådet JENNIE NILSSON (S)	39
Anf. 48 ANN-SOFIE ALM (M)	40
Anf. 49 Statsrådet JENNIE NILSSON (S)	40
§ 17 Svar på interpellation 2019/20:427 om Sveriges lantbruksstrategi	41
Anf. 50 Statsrådet JENNIE NILSSON (S)	41
Anf. 51 ANN-SOFIE ALM (M)	42
Anf. 52 Statsrådet JENNIE NILSSON (S)	43
Anf. 53 ANN-SOFIE ALM (M)	44
Anf. 54 Statsrådet JENNIE NILSSON (S)	45
Anf. 55 ANN-SOFIE ALM (M)	46
Anf. 56 Statsrådet JENNIE NILSSON (S)	47
§ 18 Svar på interpellation 2019/20:432 om coronapandemins effekter på SRHR	48
Anf. 57 Utrikesminister ANN LINDE (S)	48

Anf. 58	YASMINE POSIO (V)	49
Anf. 59	Utrikesminister ANN LINDE (S)	50
Anf. 60	YASMINE POSIO (V)	51
Anf. 61	Utrikesminister ANN LINDE (S)	52
Anf. 62	YASMINE POSIO (V)	53
Anf. 63	Utrikesminister ANN LINDE (S)	53
§ 19	Svar på interpellation 2019/20:425 om rättigheter vid handel.....	54
Anf. 64	Statsrådet ANNA HALLBERG (S)	54
Anf. 65	LORENA DELGADO VARAS (V)	55
Anf. 66	Statsrådet ANNA HALLBERG (S)	56
Anf. 67	LORENA DELGADO VARAS (V)	57
Anf. 68	Statsrådet ANNA HALLBERG (S)	58
Anf. 69	LORENA DELGADO VARAS (V)	58
Anf. 70	Statsrådet ANNA HALLBERG (S)	59
§ 20	Svar på interpellation 2019/20:439 om Arbetsförmedlingen efter coronapandemin	60
Anf. 71	Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	60
Anf. 72	ALI ESBATI (V)	61
Anf. 73	Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	62
Anf. 74	ALI ESBATI (V)	62
Anf. 75	Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	63
Anf. 76	ALI ESBATI (V)	65
Anf. 77	Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	65
§ 21	Bordläggning och beslut om förlängd motionstid.....	66
§ 22	Kammaren åtskildes kl. 15.59.	67